

št. 1-2

ZGODOVINA
RAZVOJ
ŠTUDIJE
PORTRETI
KULTURA
ŠOLSTVO
ALPINIZEM
ZANIMIVOSTI

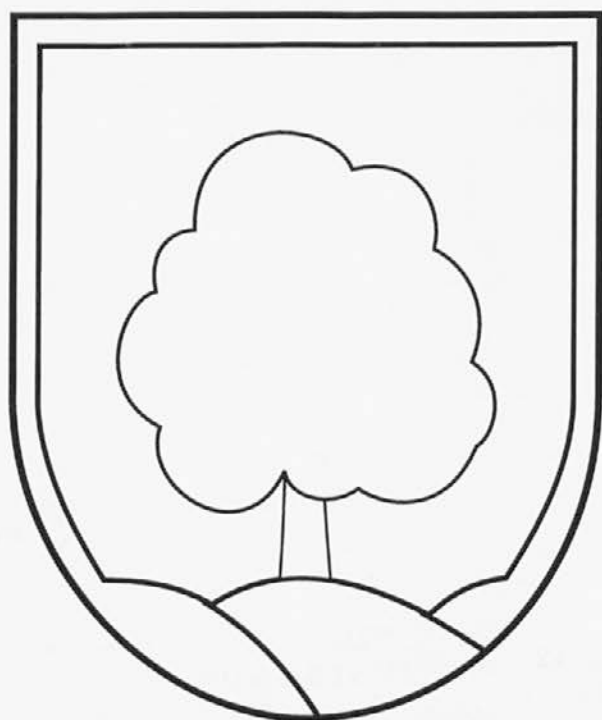
KOROSKI FUŽINAR

N 0259/2002

LETO 51 ŠT. 1 JUNIJ 2001 500 SIT

POKROVITELJI

OBČINA RAVNE NA KOROŠKEM

Gačnikova pot 5
2390 Ravne na Koroškem

OBČINA MEŽICA

Trg svobode 1
2392 Mežica

**OBČINA
ČRNA NA
KOROŠKEM**

Center 101
2393 Črna na Koroškem

**OBČINA
PREVALJE**
Trg 2a
2391 Prevalje

VSEBINA

KOROŠKA REGIJA S PRIPRAVO REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA GRADI NOVO IDENTITETO ..... 2 Davorin Rogina	MARIJAN MAUKO – KULTURNI ŽARILNIK ..... 32 Ajda Vasle
DVAJSET LET CENTRA ZA SOCIALNO DELO RAVNE NA KOROŠKEM Dvajset let srečevanj z ljudmi, dvajset let njihovih in naših iskanj ..... 5 Sonja Tiršek	"IZ BELE NITI PESEM TKEM" Ob 10. obletnici klekljanja na Koroškem in ob 70-letnici učiteljice klekljanja ..... 36 Greta Jukič
DRUŠTVO BIBLIOTEKARJEV KOROŠKE ..... 8 Darja Molnar	"DIKTATOR" V KULTURNEM DOMU ALI PREPOROD RAVENSKEGA LJUBITELJSKEGA ODRA ..... 39 Miroslav Osojnik
DOBJA VAS, QUO VADIS? ..... 12 Aljaž Gradišnik	EKSKURZIJE NA OSNOVNI ŠOLI PREŽIHOVEGA VORANCA NA RAVNAH NA KOROŠKEM ..... 41 Vanja Benko
IMENA STARIH MEŽIŠKIH DOMAČIJ ... 16 Štefan Lednik	MOJE NEPOZABNE POČITNICE ..... 45 Jani Leskovec
LIKOVNA DEDIŠČINA CERKVA V MEŽIŠKI DOLINI ..... 25 Simona Javornik	KLUB 24 – NAJVEČJI KOROŠKI HRIBOVSKI IZZIV ..... 47 Marijan Lačen
OŽIVLJENA PRETEKLOST ..... 27 Vanja Ferk Grampovčan	LEPO JE NA RADUHI ..... 49 Milan Vošank
"TO PA NI ZA OBJAVO" O protestnih ustavitvah dela ..... 29 Marjan Kolar	SLOVENSKA HIMALAJSKA ODPRAVA ANNAPURNA III Le delno uresničene sanje ..... 53 Tadej Zorman
NAJSTAREJŠA RAVENČANKA JE STARA 100 LET Visoki jubilej Marjete Podrzavnik .....31 Urška Vezonik	

KOROŠKA REGIJA S PRIPRAVO REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA GRADI NOVO IDENTITETO

Davorin Rogina, A.L.P. Peca d. o. o.

Nova razvojna paradigma velja tudi za regije

Ko država govori o novi razvojni paradigmi, o implementacijskem deficitu, o spremenjenih pogojih razvojnih dejavnikov, integralni opredelitvi razvojnih ciljev, v isti sapi pa omenja proces vzpostavitve regionalnega partnerstva in uveljavitev načela subsidiarnosti pri pripravljajanju razvojnih dokumentov, Korošci naši pričimo ušesa.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja je postavil institucionalne temelje za razvojno načrtovanje na nivoju regij, v njem in v podzakonskih aktih so opredeljeni zakonski, institucionalni in strukturni okviri, znotraj katerih potekajo aktivnosti vzpostavljanja regionalne razvojne infrastrukture.

Tok dogodkov v koroški regiji kaže, da lahko govorimo o političnem konsenzu občin koroške regije pri izgradnji regionalnega partnerstva, Korošci razumemo regionalni razvoj kot razvojno prioriteto. To nam kaže tudi vložen predlog Zakona o koroški pokrajini.

Razvojno načrtovanje na nivoju regij temelji na dveh osnovnih procesih:

- **Postavitev Regionalne razvojne agencije:** RRA Koroška je bila formalno ustanovljena 28. 9. 2000, zaradi nerešenega financiranja delovanja RRA s strani države ima trenutno status pooblaščenice agencije A.L.P. PECA.

- **Priprava Regionalnega razvojnega programa (RRP) kot temeljnega razvojnega dokumenta,** na podlagi katerega se bo regija vključevala v razvojne dokumente na državni ravni (Državni razvojni program 2002–2006). RRP bo podlaga za pridobivanje sredstev iz EU – sprva iz

skladov pristopne pomoči, v času polnopravnega članstva pa tudi iz Strukturnih skladov.

Zaradi RRP lahko govorimo o vzpostavitvi indikativnega planiranja na nivoju regij: projekti, ki jih bo regija prijavljala za pridobivanje sredstev bodisi iz državnih ali evropskih skladov, bodo morali ustrezati minimalno dvema kriterijema:

1. koordinirala jih bo Regionalna razvojna agencija,
2. smiselno bodo morali podpirati v RRP opredeljene strateške usmeritve in prioritete.

KOROŠKA – doline s tradicijo, regija s prihodnostjo*

Koroška pri teh procesih v primerjavi s slovenskimi regijami zavzema vodilni položaj in upravičeno lahko pričakujemo, da bo naš Regionalni razvojni program poslan v potrditev državi pred začetkom poletja. Proces priprave RRP temelji na vzpostavljanju regionalnega razvojnega partnerstva, kjer sodelujejo vsi razvojni deležniki. Prav tako pa se v procesu priprave tega dokumenta vzpostavlja projektni tim, ki bo v prihodnosti sposoben izvajati zastavljeni program in zagotoviti ustrezen nivo projektnega suporta vsem, ki ga bodo potrebovali.

V Regionalnem razvojnem programu smo opredelili vizijo regije, kot sledi:

Koroška regija je območje z visoko kvaliteto življenja za vse prebivalce, ker gradi na lastnih razvojnih potencialih – lokaciji, znanju in podjetništvu in je zato gospodarsko uspešna regija, privlačna za naložbe, kapital in strokovne kadre.

Podrobnejša definicija:

● Koroška regija je območje s saniranimi ekološkimi problemi in z v prostorskih planih opredeljenim uravnoteženim razvojem posameznih področij, kar ji zagotavlja enakomerno poseljenost, ohranjeno prvobitno krajino in privlačnost ob hkratnem upoštevanju barvitosti in specifičnosti posameznih dolin.

● Gospodarski razvoj koroške regije temelji na izkoriščanju lastnih razvojnih potencialov – na uravnoteženem razvoju perspektivnih dejavnosti, ki se dopolnjujejo in dopuščajo uveljavitev in razvoj novih, sodobnih tehnologij – s tem pa regija uveljavlja svoje konkurenčne prednosti do ostalih slovenskih regij in do sosednjih obmejnih – evropskih regij.

● Koroška regija zagotavlja svojim prebivalcem visoko kvaliteto bivanja na vseh področjih življenja in dela – mladim nudi priložnost za pridobivanje aktualnih znanj, jim s paleto kvalitetnih delovnih mest omogoča uveljavitev na strokovnih področjih, s ponudbo stanovanj in kvalitetnih storitev pa prijetno življenje vsej družini; starejšim prebivalcem s posebej prilagojeno ponudbo storitev omogoča aktivno in varno starost.

● Koroška regija je odprta navzven, sodelovanje temelji na interesnem povezovanju in svojo identiteto izgrajuje v širšem razvojnem prostoru.

Za uresničevanje vizije mora regija prvenstveno izoblikovati lastno razvojno strategijo in politiko za povečanje privlačnosti regije z vlaganji v ključne dejavnike razvoja:

- znanje in človeške vire,
- podjetništvo in inovativnost,
- tehnologijo in informacije,
- organizacijo in upravljanje z viri,
- urejanje prostora in varstvo okolja.

V letu 2001

smo prešli na pripravo izvedbenega dela RRP, v katerem bodo na osnovi vizije in strateških prioritet podrobno opredeljene prioritete nižjega ranga, ukrepi in projekti v skladu z zakonsko priporočeno metodologijo. Izvedbeni del RRP z naborom prioriteten projektov in njihovih nosilcev torej ponuja možnost pridobivanja

sredstev iz naslova državnih ali evropskih virov financiranja.

Regije v pogojih približevanja Slovenije EU

Približno dobra tretjina denarja iz evropskega proračuna je namenjena Strukturnim skladom, evropski vreči denarja, kamor bo Slovenija lahko segla po vstopu v EU. Eden temeljnih ciljev Strukturnih skladov je zmanjševanje razvojnih disparitet med evropskimi regijami, za skladen regionalni razvoj je po evropskih merilih letno treba nameniti 3–4 % BDP.

Kako je s tem pri nas?

Po ocenah mag. Igorja Strmšnika, državnega sekretarja za regionalni razvoj, naj bi država za sofinanciranje projektov na regionalnem nivoju prispevala od 30 do 40 milijard tolarjev letno za horizontalno spodbujanje podjetništva. Za skladen regionalni razvoj pa kakšne tri milijarde tolarjev.

Vendar EU tudi za to področje kroji nova pravila. Ker s prevzemom evropskega pravnega reda prevzemamo tudi način dodeljevanja državnih pomoči (ne več direktno financiranje podjetij, ampak samo horizontalne sheme), predstavlja sodelovanje pri pripravi RRP tudi za podjetja možnost pridobivanja sredstev za izvajanje razvojnih projektov in projektov, ki jih bo zahtevala harmonizacija s pravnim redom EU. Država ne sme več reševati stvari, ko je mleko že razlito, ko ostanejo delavci brez plač ali celo brez dela. Podjetja so tista, ki morajo težave pravočasno ugotoviti in se vključevati v programe širše regije. Podjetja lahko postajajo nosilci regionalnega razvoja in od njih je odvisno, ali bodo znala svoje potrebe vključiti v razvojne načrte regije.

Vizija koroške regije je tudi ohranjena prvobitna krajina – taka je zdaj še Topla. (Na fotografiji je Fajmutova domačija.)

(Foto: A. Č.)

Industrija bo tudi v prihodnje dajala pečat Koroški – na fotografiji je ravenska železarna.

(Foto: A. Č.)

Sodelovanje pri pripravi Regionalnega razvojnega programa ponuja vsem razvojnim akterjem možnost, da brez tako kritiziranega ukazovanja iz centra odločajo o gospodarskem razvoju regije, industrijskih conah, novih delovnih mestih ... Toda večina kljub vsemu še čaka, da bodo nova pravila dokončno postavljena.

Kaj bo država podjetjem pod strogim očesom evropskega nadzornika sploh še lahko ponudila – razen velikih naložb v infrastrukturo, določenih z državnimi razvojnim programom?

Mag. Strmšnik našteva: "Lahko bodo dobila denar za začetne naložbe. Država jim bo lahko pomagala pri postavljanju podjetja na noge ali pa že delujočim pri večjih rekonstrukcijah. Tudi takrat, ko bodo hotela odpreti novo tovarno ali nov oddelek, bo lahko prispevala svoj denar. Lahko bo pomagala subvencionirati delovna mesta za določen čas, če so ta delovna mesta vezana na naložbo za razširitev dejavnosti. Vse to bo lahko država podprla, če bo šlo za regionalno razvojno shemo. Lahko bo počela tudi nekaj tistih stvari, ki so ji sicer strogo prepovedane, na primer pomagala tudi pri izplačilih plač, pri preobrazbi podjetja in pri pokrivanju stroškov tekočega poslovanja s pogojem, da bo preobrazba podjetja v okviru regije postavljena v časovno omejen program."

Pot do projektov vodi preko razvojnih programov

Eden ključnih kriterijev preverjanja projektov je njihova smiselna uvrstitve v razvojne programe.

Slovenija danes zelo malo izkorišča možnost pomoči gospodarstvu v okviru regionalnih shem. Ne samo da daje malo za regionalni razvoj, komaj pičlega 0,28 odstotka BDP, pač pa je skopa tudi pri pomoči industriji. Evropska petnajsterica za skladen regionalni razvoj namenja do štiri odstotke BDP, članice Unije skoraj polovico državnih pomoči industriji razdelijo

po regionalnih načelih. Pri nas je tega komaj nekaj odstotkov, niti ne polne štiri odstotke.

S procesom približevanja EU se stvari spreminjajo. Slovenija je pred kratkim v pogajanjih zaprla poglavje Okolje. Stroški celotnega prilagajanja na vseh področjih varstva okolja bodo po grobih ocenah strokovnjakov za obdobje 10 let znašali 506 milijard tolarjev. Slovenija namerava investicije in stroške prilagajanja ureditvi EU financirati deloma iz državnega proračuna, skorajda 80 odstotkov stroškov pa naj bi krili iz sredstev iz naslova taks za onesnaževalce, zasebnega kapitala, posojil ekološko razvojnega sklada, dolgoročnih virov in mehanizmov posojil multilateralnih posojilodajalcev, nepovratnih sredstev EU iz kohezijskih skladov, programa Phare, strukturalnih skladov, neposrednih tujih investicij, posojil komercialnih bank in nepovratnih sredstev donatorjev. Možnost pridobivanja teh sredstev spet temelji na pripravljenih razvojnih programih.

Regionalni razvojni program – razvojno planiranje na podlagi participatornega procesa

Priprava Regionalnega razvojnega programa poteka v sodelovanju s strokovnjaki z vsakega ključnega področja (gospodarstvo, malo gospodarstvo, človeški viri, podeželje, turizem, okolje in prostor). Do sedaj se je v pripravo regionalnega razvojnega programa vključilo že okrog 200 posameznikov, ki se redno srečujejo na delavnicah, katerih namen je na osnovi pripravljenih osnovnih analiz in pregleda stanja po posameznih področjih identificirati ključne probleme in definirati strateške usmeritve. Ves čas je treba spremljati aktivnosti in sodelovati pri pripravi državnega razvojnega programa, usklajevati zastavljene usmeritve z nacionalnimi usmeritvami na posameznem področju, spremljati usmeritve EU in skrbeti za redno pretok informacij in promocijo vseh opravljenih in zastavljenih aktivnosti.

Trenutno proces priprave RRP sovпада s pripravo Državnega razvojnega načrta, kar predstavlja veliko priložnost za integracijo regionalnih razvojnih teženj v nacionalne prioritete. Vsaka zamuda manjša možnost vplivanja na Državni razvojni program in hitrost črpanja sredstev: država bo namreč že letos razpisala prva sredstva za izvedbene projekte, v prednosti bodo regije s pripravljenimi programi.

Opomba: *Avtor slogana je Žare Tomšič.

DVAJSET LET CENTRA ZA SOCIALNO DELO RAVNE NA KOROŠKEM

Dvajset let srečevanj z ljudmi, dvajset let njihovih in naših iskanj

Sonja Tiršek,
direktorica CSD Ravne na Koroškem

Dvajset let je obdobje, v katerem otrok odrase, se odrasli postara, se družbena ureditev in politični sistem spremenita, se znanost in tehnologija razvijata ... Procesom spreminjanja je bil izpostavljen tudi Center za socialno delo, ki je bil z namenom zagotavljanja socialne varnosti v ravenski občini ustanovljen leta 1981 na Ravnah na Koroškem.

V začetku osemdesetih let je center zaposloval trinajst delavk, ki so se jim kasneje pridruževale nove – z znanji drugih strokovnih področij – ter oblikovale tim, ki je iskal možnosti za bolj kvaliteten pristop, naravnani k ljudem.

Vsa leta smo skrbeli za lastno strokovno in osebnostno rast, se izpopolnjevali in usposabljali v različnih izobraževalnih programih ter s svojim znanjem bogatili pripravnike, študente na praksi, učili socialnih veščin prostovoljce in iskalce zaposlitve ter iskali nove pristope za delo z uporabniki naših storitev. Naša prizadevanja so obrodila sadove, saj je postal center ljudem prijazna ustanova, skozi katero se dan za dnem pretakajo nove ideje, kažejo nove možnosti za medsebojno sodelovanje in partnerstvo med vsemi sodelujočimi.

Dejavnost centra je široka, pestra ter se na različne načine vključuje v vsa obdobja človeškega življenja.

Največji krog ljudi se z našo službo sreča ob uveljavljanju družinskih prejemkov in socialnovarstvenih dajatev, nekateri posamezniki in družine pa se ob različnih življenjskih preizkušnjah vključijo v proces svetovanja (storitve prve socialne pomoči, osebne pomoči ali pomoči družini za dom).

Znotraj institucije je delo strokovnih delavk zaradi široke vsebine in obsega dela razdeljeno na ožje sklope, razdeljene po funkcionalnem in teritorialnem principu: urejanje očetovstva, skrbništva in preživninskih zadev; ukrepi in storitve, namenjene otrokom in mladostnikom, ki so prikrajšani za normalno družinsko življenje; zaščita otrokovih pravic in koristi; področje rejništva in posvojitev; ukrepi in storitve, namenjene otrokom in mladostnikom z

motnjami v telesnem in duševnem razvoju; obravnava oseb z vedenjskimi in osebnostnimi motnjami in različnimi oblikami zasvojenosti; urejanje stikov ter medosebnih odnosov med člani družine ob razvezi ali razpadu družinske skupnosti; svetovalno delo s starejšimi; urejanje institucionalnega varstva za starejše; spremljanje odraslih na prestajanju zaporne kazni in po njej; socialnovarstvene dajatve in družinski prejemki, med katere sodijo otroški dodatki, denarno nadomestilo za čas porodniškega dopusta, pomoč za opremo novorojenca, starševski dodatek, dodatek za nego otroka; izvajanje vzgojnih ukrepov za mladoletne storilce kaznivih dejanj in pripravljalnih postopkov po naročilu sodišč; varstvo odraslih ter izvajanje pomoči na domu; svetovanje družini in posamezniku.

Storitve izvajamo znotraj institucije ter tudi na terenu. Znotraj centra zadeve rešujemo timsko strokovni delavci različnih profilov, prav tako pa se povezujemo z drugimi ustanovami in njihovimi strokovnjaki navzven. Zavedamo se, da se stvari in ljudje spreminjajo, zato sledimo razvoju dogodkov v svetu in doma ter se permanentno izobražujemo. Trudimo se, da sledimo posebnostim in potrebam posameznika, zato so pristop in metode dela specifični ter posebni v vsakem primeru.

Za še večjo vključenost uporabnikov v proces reševanja ter možnost uresničevanja raznovrstnih potreb smo od leta 1989 razvijali preventivne in razvojne programe, ki smo jih zasnovali, organizirali in koordinirali na območju Mežiške doline. V njih so prostor za samorealizacijo našli tako prostovoljci, iskalci zaposlitve in mladi strokovnjaki kot tudi ljudje, ki so jim bili naši programi namenjeni. Ustanovljen je bil Klub za preživljanje prostega časa odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju, svetovanje po telefonu je od leta 1991 zagotovljeno z Odprtim telefonom, sedaj Telefon za otroke in mladostnike, osem let smo po osnovnih šolah v Mežiški dolini izvajali Mladinske delavnice za učence sedmih in osmih razredov, srečevali smo se s skupino iskalcev zaposlitve, pričeli z izvajanjem Pomoči na domu in z mobilno službo,

zasnovali program psihosocialne pomoči družinam, oblikovali skupine za samopomoč starejših in staršev, organizirali tabore za otroke in mladostnike, odrasle povabili k učenju v študijske krožke, rejence in rejnike vključili v aktivno skupino, ustanovili Dnevni center za otroke in mladostnike, počitnice otrok popestrili z 11. šolo – šalo, starejšim omogočili enkrat mesečno svetovanje v občinah Črna in Ravne.

V CSD je trenutno zaposlenih 37 delavk, ki opravljajo različne dejavnosti in jih vežejo različne pogodbe o delu; 22 delavk je zaposlenih za nedoločen čas; 17 za izvajanje redne dejavnosti in pet za izvajanje pomoči na domu.

Da bi zadostili potrebam uporabnikov na terenu po pomoči na domu in psihosocialni pomoči družinam, smo v sodelovanju z Republiškim zavodom za zaposlovanje in vsemi štirimi občinami kot sofinancerji vključili še sedem izvajalk v program javnih del ter šest delavk v pilotni program Tisoč novih možnosti, ki omogoča sofinanciranje zaposlitve za obdobje treh let. Dve laični strokovni sodelavki pa sta vključeni v program Dnevni center za otroke in mladostnike, ki ga finančno podpira Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Tudi v prihodnje se bomo trudili za ohranjanje in razvijanje strokovnega pristopa za delo z ljudmi tako pri izvajanju nalog, za katere nas z zakonom pooblašča država, kot tudi v obstoječih dopolnilnih dejavnostih centra.

V tem letu naša ustanova praznuje 20. leto delovanja in s ponosom se oziramo na že prehojeno pot, vemo pa, da nas čaka še veliko nalog in da se naša iskanja in prizadevanja za približevanja in nudenje pomoči sočloveku nadaljujejo.

IZVAJALKE STORITEV O SVOJEM DELU

Na področju varstva razvojno motenih otrok, mladostnikov in odraslih oseb delam štirinajst let.

Pri delu me vodita temeljna usmeritev in odgovornost, da vedno znova vzpostavljam sodelovanje in skupaj z ljudmi odkrivam nove možnosti izbire ter delovanja v podporo posamezniku ali družini pri iskanju rešitev tam, kje sami ne zmorejo ali nimajo dovolj izkušenj, moči ali znanj, da bi rešitev našli sami.

Osebe z motnjo v razvoju potrebujejo za sožitje ter kakovostno in polnovredno življenje več podpore in sodelovanja s strani družine, s širšo socialno mrežo nevladnih organizacij in državnih ustanov.

Z mavrico v laseh na medgeneracijskem taboru

(Foto: arhiv CSD)

Na eni strani to področje dela zahteva od socialnega delavca sposobnost povezovanja in veliko osebno angažiranost, kot povračilo pa zagotavlja spontanost razvojno motenih, njihovo odkritost, izražanje radosti nad življenjem, kar mi daje priložnost, da opazim in doživljam veselje ob majhnih vsakdanjih stvareh in dogodkih.

Mislím, da je pri socialnem delu bistven človeški pristop. Pomembno je, da znaš vzpodbujati in da ljudem omogočaš, da sami odločajo o svojem življenju in ob tem odkrivajo občutek lastne moči in vpliva.

Jelka Kovač, dipl. socialna delavka

Ob nastopu dela v programu Psihosocialna pomoč družinam se sploh nisem zavedala, koliko potrpljenja, dobre volje, odgovornosti in tudi znanja bom potrebovala. Moja prva naloga je bila, da sama pri sebi sprejemem dejstvo, kako so otroci med seboj različni in zato enkratni ter neponovljivi. Otroci, ki so vključeni v naše skupine, še dodatno potrebujejo občutek, da so

V dnevnem centru za otroke in mladostnike tudi kuhamo.

(Foto: arhiv CSD)

sprejeti. Največ, kar lahko storiš zanje, je, da jim v trenutkih stiske ponudiš roko pomoči.

Le nasmeh na ustih in iskrica v očeh sta dovolj, da se zavedaš, da si nekomu pomagal. Zadovoljstvo, da si nekomu pomagal iz stiske, pa čeprav le z lepo besedo, je nepopisno.

Natalija Pečovnik, strokovna sodelavka v programu Psihosocialna pomoč družinam

Kot prostovoljka sem se počutila zapolnjena z dobrim, s toplim občutkom, da lahko nekomu nekaj dam.

Najbolj všeč mi je bilo, ker sem imela občutek, da končno počnem nekaj koristnega, v družbi otroka sem se vživela v svet majhnih, se igrala, preživela nekaj res nepozabnih ur.

prostovoljka

UPORABNIKI O SVOJIH IZKUŠNJAH

Stara sem osemnajst let in sem večino svojega življenja v rejništvu. V tem času sem se srečala z mnogimi odzivi na besedo "rejništvo".

Večina od teh je bila dobrih. To me veseli, kajti tudi jaz mislim, da je to dobra stvar. Rejništvo vidim kot nekaj, kar mnogim otrokom omogoča lepše življenje, kot bi ga imeli sicer. Prihrani jim veliko nepotrebnega trpljenja, s katerim bi se morali seznaniti, če ne bi bilo ljudi z velikimi srci, ki jih sprejmejo medse. Seveda, tega ne nudijo vsi rejniki, ampak samo dobri rejniki. Zato je zelo pomembno, da je na svetu čimveč dobrih rejnikov.

rejenka

Rejništvo ... beseda, ki me spremlja že nekaj let. Nikoli si nisem mislila, da se bo to kdaj zgodilo meni. Misel na to, da bi moji otroci odraščali, živeli v rejništvu, je bila daleč od mene. Vendar se je zgodilo prav to! Potem ko sem se nesrečno zaljubila, se mi je rodila hčerka. Leto in pol sva s hčerko živeli pri mojih starših. Dobila sem stanovanje in si želela ustvariti družino. Spoznala sem partnerja, s katerim sem dobila sina. Ker so se med nama odnosi skrhal, je po štirih letih sin odšel v rejništvo, hčerka pa je že kar od rojstva živela pri babici in dedku, od devetega leta pa je uradno v rejništvu.

Sedaj imam tako z rejniki kot z otrokoma dobre odnose, pa tudi s socialno delavko s področja rejništva dobro sodelujem.

brezposelna mama

Ugotovila sva, da nekaterih stvari sama ne zmoreva, npr. obesiti zaves, pomiti tal, dvigati težjih bremen ... Spoznala sva, da brez tuje pomoči ne bo šlo več. Začela sva premišljevat o tem in odločila sva se, da bo treba poiskati nekoga, ki nama bi pomagal. Tako sva se obrnila na Center za socialno delo Ravne na Koroškem.

Seveda so bili prvi dnevi zelo težki, ker pač nisva bila navajena na to, da tuj človek pospravlja omare, posteljo, brska po najinih stvareh. Vendar sva se s tem sprijaznila in nazadnje ugotovila, da to niti ni tako slabo, da lahko tisti čas porabiš za kaj drugega – si odpočiješ, rešuješ križanke, se posvetiš hobiju in s prijetno negovalko tudi poklepetaš. Tudi kratek, sproščen klepet in lepa beseda človeku veliko pomenita.

Anica in Ivan Pušnik,
uporabnika Pomoči na domu

DRUŠTVO BIBLIOTEKARJEV KOROŠKE

Darja Molnar

V tem sestavku želimo vsem, ki jih zanima problematika knjižničarske stroke, knjižnic in knjižničarjev, predstaviti naše delo. Naš namen je širši javnosti na Koroškem povedati, da tudi ta veja kulturne dejavnosti opravlja določeno poslanstvo v družbi in uspešno sledi novim tokovom in smerem v sodobnem času.

Društvo bibliotekarjev Koroške (DBK) je prostovoljno, samostojno, strokovno združenje knjižničarskih delavcev koroške regije, ki smo se povezali z namenom druženja, izmenjave izkušenj in strokovnih informacij s področja knjižničarstva.

Namen društva je spremljanje in razvijanje bibliotekarske znanosti v teoriji in praksi, strokovni razvoj bibliotечne službe in bibliotekarskega kadra, pomoč matični službi za razvoj mreže knjižnic vseh vrst in pospeševanje zanimanja za knjigo in sodobne vire informiranja.

Cilji društva so krepiti ugled knjižničarjev in knjižničarstva v družbi, zastopati družbene in profesionalne interese knjižničarjev, prispevati k boljšemu položaju in opremljenosti knjižnic, sodelovati in izmenjavati izkušnje z drugimi knjižnicami in knjižničarji, spodbujati in zagotavljati permanentno izobraževanje knjižničarjev ter zagotavljati kar najvišjo možno stopnjo profesionalizma v stroki.

Namen in cilje društvo uresničuje z izvajanjem različnih nalog:

- organizira strokovno izobraževanje članov v obliki seminarjev ali tečajev,
- spodbuja člane k ustvarjalnemu in kritičnemu odnosu na področju knjižničarstva,
- sodeluje z drugimi društvi,
- nudi strokovno pomoč pri izobraževanju članov,
- sodeluje pri obravnavanju aktualnih vprašanj iz bibliotekarske stroke.

DBK je vključeno v Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije, ki združuje in povezuje osem regionalnih društev bibliotekarjev s preko 1.200 individualnimi člani.

Sedež DBK je v Koroški osrednji knjižnici Ravne na Koroškem.

Danes šteje društvo 42 članov, in sicer jih je 25 iz splošnoizobraževalnih knjižnic, 7 iz šolskih knjižnic na osnovnih šolah, 3 iz srednješolskih knjižnic, 1 član iz specialne knjižnice in 6 članov upokojencev.

Član društva lahko postane vsakdo, ki se poklicno ali ljubiteljsko ukvarja z dejavnostmi na področju knjižničarstva, članstvo pa je prostovoljno.

Kronološki pregled delovanja DBK

2. februarja 1959 so se v tedanji Študijski knjižnici na Ravnah zbrali knjižničarji treh dolin; Mežiške, Mislinjske in Dravske (območje bivšega okraja). Na tem sestanku so se pomenili o težavah, ki jih imajo knjižničarji, poslušali dva referata o nabavljanju dobrih knjig in o novih načinih urejanja knjižnic, Študijska knjižnica pa je postavila na ogled novejšje revije in knjige. Ugotovili so, da bi bilo dobro in pametno preiti od mnogokrat pretihga in skromnega delovanja posameznika h kolektivnemu udejstvovanju in s tem doseči hitrejši napredek tako za knjižničarje in knjižnice kot stroko. Zaradi tega so soglasno ustanovili **sindikalno podružnico Društva bibliotekarjev Slovenije**. (Društvo bibliotekarjev Slovenije je bilo ustanovljeno že leta 1947.)

1961–1975

predsednik DBK Jožko Herman

V tem obdobju je imelo društvo od 18 do 24 članov.

9. maja 1968 so se člani podružnice DBS Ravne izrekli za medobčinsko strokovno knjižničarsko organizacijo. Ustanovili so samostojno društvo za območje štirih koroških občin z imenom **Društvo knjižničarjev Ravne na Koroškem**, sprejeli pravila in v skladu z njimi pričeli širiti svojo dejavnost posebnega družbenega pomena.

1975–1980

predsednik DBK Alojz Pikalo

Število članov se poveča in v tem obdobju šteje 36 članov.

**Z obiska
na
Notranjskem:
Predjamski
grad,
5. junija
1997**

(Foto:
arhiv DBK)

Zaradi reorganizacije in uskladitve aktov z Zakonom o društvi sprejme društvo nova Pravila o delovanju DBK.

Društvo sodeluje pri otvoritvi knjižnice v Šentanelu, preureditvi knjižnice na Prevaljah in Ravnah, svetuje pri strokovni ureditvi knjižnic na osnovnih šolah v Mislinji, Slovenj Gradcu, Dravogradu, Črnečah in na Ravnah, posveča posebno pozornost marksističnim bralnicam in sodeluje pri obravnavi Zakona o knjižničarstvu in Statuta ter Samoupravnega sporazuma o združitvi v Zvezo bibliotekarskih društev Jugoslavije.

Leta 1976 gosti tudi stanovske kolege s Ptuja in iz Celja, ki so bili na strokovni ekskurziji po Koroški.

V letu 1977 se na predlog dr. Franca Sušnika Društvo knjižničarjev Ravne na Koroškem preimenuje v **Društvo koroških knjižničarjev Ravne na Koroškem** in skupaj s Študijsko knjižnico pripravi različne akcije ob Mesecu knjige (od 15. oktobra do 15. novembra) ter prvič izpelje akcijo »Iščemo zvestega bralca«. Različne prireditve ob Mesecu knjige so se obdržale še nadaljnjih deset let, na njih pa je društvo vedno aktivno sodelovalo.

V istem letu člani društva pripravijo tudi posvet z naslovom »Vloga šolskih in splošnoizobraževalnih knjižnic«.

V tem obdobju šolski knjižničarji v regiji ugotovijo, da so med seboj premalo povezani, da jih tarejo podobne težave pri delu, financiranju, da ni urejen status šolskega knjižničarja, da so standardi za šolske knjižnice nedodelani, da delujejo v neurejenih in neprimernih prostorih, in se zato v okviru DBK povežejo v **Aktiv šolskih knjižničarjev**.

Društvo s tem v zvezi pripravi tudi pogovor z ravnatelji in s knjižničarji osnovnih šol.

29. in 30. maja 1978 DBK pomaga pri organizaciji spomladanskega plenuma Društva bibliotekarjev Slovenije, ki je bilo v Šentanelu, in za organizacijo

prejme številne pohvale. V tem letu člani društva prvič sodelujejo z referati na zborovanju DBS.

V letu 1979 DBK sodeluje s Kulturno skupnostjo Ravne pri pripravi Vorančevih slavnosti (otvoritev obnovljene Prežihove bajte, literarni večer Društva slovenskih književnikov, Plenum kulturnih delavcev OF slovenskega naroda).

**1980–1983
predsednica DBK Hedvika Brvar
(Gorenšek)**

Število članov se poveča na 42.

V Študijski knjižnici pripravi DBK izpopolnjevalni knjižničarski tečaj za člane, zanje izdela opis del in normative, knjižnici v Radljah pomaga pri postavitvi gradiva za prost pristop in pripravi seminar za delo v šolskih knjižnicah na območju takratne občine Radlje ob Dravi, v sodelovanju s Študijsko knjižnico in Slavističnim društvom Koroške pripravi obširno razstavo slovenske povojne književnosti in predavanje dr. Matjaža Kmecla ter sodeluje pri obeležitvi 90-letnice rojstva Prežihovega Voranca.

V Ljubljani se Društvo bibliotekarjev Slovenije preoblikuje v Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) in vanjo se vključi tudi naše društvo.

**1983–1988
predsednica DBK Meta Boštjan**

Število članov v tem obdobju je 37.

DBK za svoje člane organizira seminar o odpisu knjižničnega gradiva, strokovno predavanje Darke Tancer Kajnih »Sodobna slovenska otroška pesem«, z

Zavodom za šolstvo Dravograd organizira uvajalni seminar za vzgojiteljice – knjižničarke, zbira informacije o novem računalniškem poslovanju.

V tem obdobju so pri ZBDS ustanovljene tri sekcije, in sicer za šolske, za splošnoizobraževalne in za visokošolske knjižnice, oblikuje pa se tudi visokošolski vzgojnoizobraževalni program za študij bibliotekarstva na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Član društva in ravnatelj Koroške osrednje knjižnice Janez Mrdavšič postane član uredniškega sveta revije Knjižnica, strokovnega glasila našega združenja.

1988–1992

predsednica DBK Vlasta Zaberčnik

Število članov: 35.

Aktiv šolskih knjižničarjev prevzame reševanje problematike šolskih knjižnic v zvezi s kadri in njihovega enakopravnega vrednotenja glede na profil drugih pedagoških delavcev. Na predlog DBK matične knjižnice na Koroškem izvedejo anketo o problemih šolskih knjižnic in z rezultati seznanijo vodstva osnovnih šol in strokovne delavce SIS za vzgojo in izobraževanje. Aktiv pripravi tudi seminar z naslovom »Vloga in naloge ter načini delovanja sodobne šolske knjižnice«.

V tem letu se sestanejo tudi vodje občinskih matičnih knjižnic Dravograd, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec in Ravne ter se lotijo problema matičnosti knjižnic na Koroškem, ker vse ne izpolnjujejo pogojev za matičnost. Pričnejo se tudi pogovori o regijskem povezovanju knjižnic v enoten knjižnično-informacijski sistem ter pospešeno vključevanje knjižnic (tudi koroških) in s tem v zvezi prvi računalniški tečaj v sistemu COBISS in ATLAS.

V letu 1991 se Društvo koroških knjižničarjev preimenuje v **Društvo bibliotekarjev Koroške**.

1993–1997

predsednica DBK Majda Kotnik-Verčko

DBK naveže tesnejše stike s strokovno knjižnico v Železarni Ravne, prizadeva si za večje povezovanje in sodelovanje občinskih matičnih knjižnic na Koroškem in se intenzivno dogovarja ter usklajuje stališča na področju avtomatizacije knjižnic oz. aktivnem sodelovanju v vzajemnem katalogu in za svoje člane demonstrira uporabo računalniške opreme za knjižnice.

Leta 1995 steče razprava o novem Zakonu o knjižničarstvu, sprejet je predlog Etičnega kodeksa slovenskih knjižničarjev.

DBK organizira strokovno predavanje v novi gimnazijski knjižnici na Ravnah z naslovom "Izobraževanje in šolanje knjižničarskih delavcev".

1997–2000

predsednica DBK Darja Molnar

V evidenci članov je v tem obdobju 42 članov.

Leta 1997 smo knjižničarji, zavedajoč se svoje vloge in soodgovornosti za razvoj družbe, svojega naroda in vsakega posameznika, sprejeli Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, ki odslej vodi in usmerja našo poklicno etiko. Na njegovih temeljih oblikujemo sebe, svoj odnos do poklicnih kolegov, uporabnikov in do družbenega okolja. V tem letu poteče tudi rok za uskladitev statuten regionalnih društev in ZBDS z novim Zakonom o društvih. Opravljenega je bilo veliko dela, da smo naš statut uskladili. Obravnavali smo različne akte društva (Poslovnik o delu skupščine, predsedstva in delovnih teles ZBDS, Osnutek standardov za sik, Pravilnik o podeljevanju Čopovih diplom in priznanj, Pravilnik Stepišnikovega in Kalanovega sklada in Poslovnik o delovanju častnega razsodišča).

DBK organizira strokovno predavanje "Informacijske tehnologije, intelektualna lastnina in vloga knjižnic pri varovanju avtorske pravice in sorodnih pravic". Predavala je kolegica iz Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani Smilja Pejanovič.

V tem obdobju, leta 2000, smo imeli še eno predavanje, in sicer nam je kolega iz Osrednje knjižnice Celje predstavil svoj obisk v berlinski knjižnici.

Strokovne ekskurzije DBK

Od leta 1981 društvo enkrat na leto organizira strokovno ekskurzijo. Vedno se odločimo za ogled zanimivih novosti s področja naše stroke, prijetno združimo s koristnim in tako pridobimo marsikatero izkušnjo, ki jo lahko s pridom uporabimo pri svojem delu. Velikokrat pa se spletejo med kolegi iz različnih koncev Slovenije tudi prijateljske vezi, in nam tudi knjižničarji iz drugih slovenskih knjižnic radi vrnejo obisk.

Obiskali smo:

Tolmin – ogled nove knjižnice (1981)

Ptuj – ogled knjižnice (1983)

Maribor – ogled Univerzitetne knjižnice (1985)

Ljubljana – ogled Pionirske knjižnice in Semeniške knjižnice ter ogled razstave v Narodni galeriji "Kitajsko slikarstvo dinastije Ming in Čing" (1988)

Maribor – ogled nove Univerzitetne knjižnice (1989)

Velenje – ogled novo opremljene knjižnice in muzejske zbirke v gradu (1990)

Občni
zbor DBK
v
Knjižnici
Radlje
ob
Dravi,
12. aprila
2001

(Foto:
arhiv DBK)

Ljubljana – obisk Slovenskega knjižnega sejma in Volčji potok (1992)

Novo mesto – ogled knjižnice, Kostanjevica (1993)

Maribor, Ptuj – ogled nove knjižnice v Novi vasi, knjižnice na Ptuju, ptujskega gradu in Ptujске gore (1994)

dolina Soče – Kobarid, ogled muzeja (1996)

Notranjska – Idrija, Štanjel, Kobjeglava (1997)

Bela krajina – ogled knjižnice v Metliki, Župančičeve rojstne hiše v Vinici (1998)

Prekmurje – ogled knjižnic v Murski Soboti in Lendavi (1999)

Nova Gorica – ogled nove knjižnice (2000)

Novo mesto – ogled nove knjižnice (2001)

Literarna predavanja, srečanja s književniki in razstave

DBK vsa leta izpolnjuje eno svojih pomembnih nalog, to je z raznimi oblikami ohraniti zanimanje za knjigo in pisano besedo, zato je v svoji več kot štiri desetletja dolgi zgodovini pripravilo ali sodelovalo pri organizaciji lepega števila prireditev.

Tako smo gostili znane književnike, kot so Leopold Suhodolčan, Janez Mrdavšič, Andrej Kokot, Milka Hartman, Boris Paternu, Matjaž Kmecl, Tone Partljič, Miloš Mikeln, Marija Makarovič, Janko Messner, Marjan Kolar, Mitja Šipek ..., in samostojno ali v

sodelovanju z drugimi društvi pripravili različne razstave, sodelovali pri pripravi simpozijev in prireditev ob 90-letnici rojstva Prežihovega Voranca ...

Družbena priznanja članom za njihovo delo

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije za posebne zasluge na področju knjižničarstva podeljuje **Čopova priznanja in diplome**. Priznanje in diploma nosita ime zaslužnega slovenskega knjižničarja Matije Čopa, podeljujeta pa se za življenjsko delo ali za posebno pomembne enkratne uspehe. Posameznik ali kolektiv ju lahko prejme samo enkrat.

Tudi člani našega društva so se na strokovnem knjižničarskem področju izkazali in prejeli to najvišje priznanje stroke.

Čopovo diplomo so prejeli:

dr. Franc Sušnik – 1967

Jožko Herman – 1967

Ožbej Lodrant – 1973

Marija Suhodolčan – 1975

Marjana Vončina – 1981

Majda Kotnik-Verčko – 1998

Dobja vas, quo vadis?

(1. del)

Aljaž Gradišnik

Uvod

Ko sem pred leti še kot dijak in kasneje študent potoval po Evropi, sem vedno poudarjal, da sem iz "Titove" Jugoslavije, iz njenega najbolj razvitega dela, najsevernejše republike Slovenije. Ponavadi sem še dodal, da živim le nekaj kilometrov od avstrijske meje. Za Jugoslavijo in Avstrijo so vedeli vsi moji sogovorniki, za Slovenijo večidel še niso slišali.

Časi so se spremenili, ljudje že vedo za Slovenijo, ne poznajo pa Koroške. Pa kaj bi vedeli o njej, če pa so nekateri v našem glavnem mestu še nedavno tega mislili na tisto v Avstriji, kar je lepo opisal Milan KAMNIK v skladbi Ibržnik. Za ilustracijo naj opišem primer svetlolase prijateljice (v tem času že končuje podiplomski študij ekonomije), s katero sva se poznala iz študentskega doma, doma pa je iz Slovenskih Konjic. Na vprašanje, od kod sem doma, sem v šali odgovoril, da iz Pliberka. Pa je rekla, ja ja, to je zadnji kraj pred mejo, kadar hodimo v Avstrijo nakupovat.

Aych.

Tako
se je
o
Dobjem
dvoru
zapisalo
Valvasorju [2]

Das alte Schloß Aych ist ganz zerstört / und verwachsen / daß man gar nichts darvon sieht; hernach aber ist dieser Hof unterhalb in der Ebne / doch auf einem Berglein gebauet worden / allwo man jetzt wohnen thut / und ligt im untern Viertel / eine halbe Stund von Buttenstein. Vorzeiten hat solches dem Herrn Johner zugehört / jetzt aber ist es dem Herrn Georg Christoph Herrn von Jabornig gehörig.

... tako je nekoč izgledal dvorec Dob [2]

(Foto: arhiv Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika)

Podatki o prebivalcih so verjetno najbolj zanimiv del v preglednicah.

Število prebivalcev leta 1869	Število prebivalcev leta 1900	Število prebivalcev leta 1931	Število prebivalcev leta 1961	Število prebivalcev leta 1971	Število prebivalcev leta 1981	Število prebivalcev leta 1991
183	176	233	210	416	799	724

Ko svojim znancem, Nekorošcem, omenim Koroško in Ravne na Koroškem, skoraj vsi, brez izjeme, vedo, kje je to. Torej si z Raven na Koroškem, me kdo vpraša. Pa mu moram odgovoriti, ne, iz Dobje vasi. Sledi pojasnjevanje, da je to zgolj staro ledinsko ime, za nekaj kmetij in hiš pod nekdanjim dvorcem, pravzaprav pa je novo delavsko naselje individualnih hiš, zgrajenih za železarniške delavce. Dejansko pa se je naselje zlilo v mesto Ravne oziroma Dobja vas je nekakšno predmestje ali primestje Raven. Jasno je, da povprečen Slovenec "vas" razume kot ruralno naselje, torej vas s kmetijami, cerkvico, z vaško lipo in značilnim vonjem po hlevskem gnoju ter jutranjim prebujanjem ob tekmovanju vsaj ducata petelinov, kateri bo glasnejši. Hja, pa ni tako. Od vsega naštetega imamo samo vaško lipo in tri, mogoče štiri kmetije, ki si zaslužijo to ime, na drugi strani pa nad sto petdeset individualnih hiš, trgovine, mehanično delavnico, stanovanjske bloke ... Pa s tem ne mislim nič slabega ali da bi se sramoval, da je lahko nekdo s kmetije oziroma živi na ta "pravi" vasi ...

No, ko sem svojemu sogovorniku uspel razložiti, da torej ne živim na "vasi", marveč v urbanem mestnem naselju, ki je pravzaprav del mesta Ravne, se je pojavil nov problem. Ko me je želel najti v Dobji

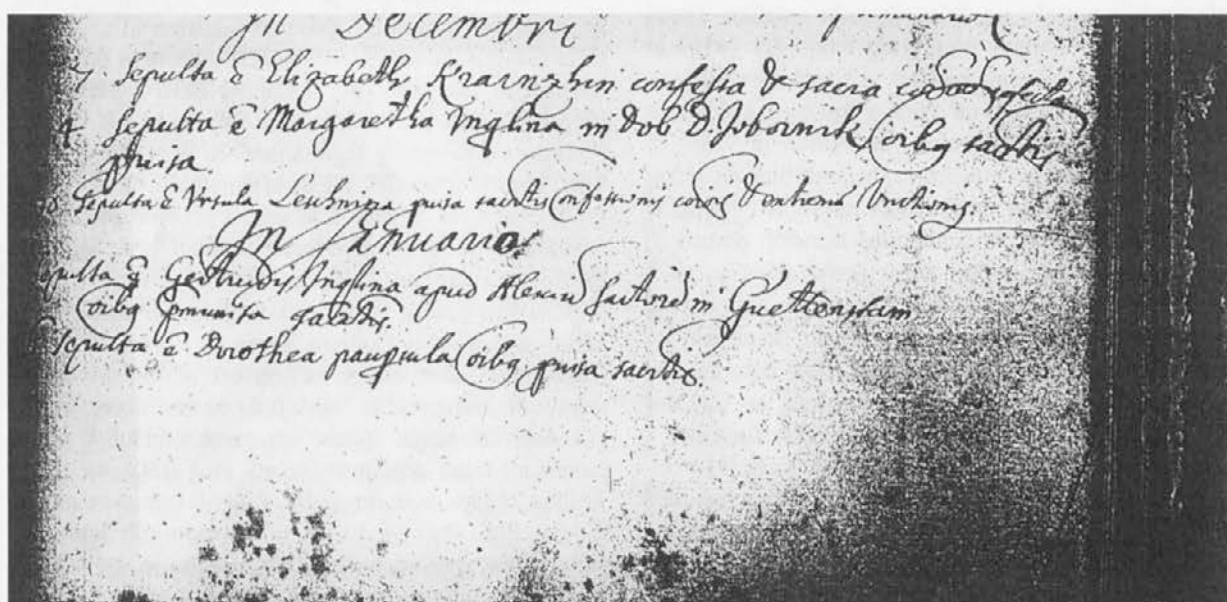
vasi, se je nemalokrat dogodilo, da je mislil, da je zgrešil naše naselje, saj krajevna označba Raven na Koroškem stoji ob potoku, ki je meja med naseljem Janeče in Dobja vas. Pred leti so postavili tabli z označbo kraja Dobja vas (za semaforjem pred upravno zgradbo Železarne Ravne in pri Brančurniku), ki pa ju ni več. Kje je torej Dobja vas?

Dobja vas v Krajevnem leksikonu Slovenije

V Krajevnem leksikonu Slovenije, založbe DZS, iz leta 1995, [1] je pri Dobji vasi zapisano naslednje:

"Dobja vas, v Dobji vasi (420 m), dobjevaški, Dobjevaščani (724 preb.).

Obcestno naselje v Mežiški dolini leži ob cesti Ravne na Koroškem–Prevalje, na vznožju Navrškega hriba na jugu. Stari del z gručasto zasnovo je okoli nekdanjega dvorca Doba, okoli starega jedra pa je

Za prvi zapis za Dob v slovenščini je "kriva" pokojna Margaretha, "stanovalka na graščini Dob", preminula davnega 4. 12. 1645.

(Fotokopija iz Mrliške knjige župnije Device Marije na jezeru nad Guštanjem)

skupina novih hiš in stanovanjskih sosesk, ki se širijo po južnem pobočju hriba nad dolino. Nekdaj kmečko naselje se je zaradi bližine Raven na Koroškem in Prevalj ter tamkajšnje industrije razvilo v urbanizirano naselje in postalo primestje Raven. Grad Dob je bil v razvalinah že v Valvasorjevem času, proti koncu 19. stoletja pa so ga obnovili. Tik ob reki Meži je ravenska obrtno-komunalna cona."

Tako je Dobjo vas opisal dr. Vladimir DROZG.

V preglednicah so podani še drugi statistični podatki in značilnosti o Dobji vasi. "Dobja vas, glede na pokrajino, spada v Zahodno Pohorsko Podravje. Najnižja spodnja nadmorska višina znaša 400 m, srednja je 420 m in 520 m zgornja nadmorska višina. Nekdaj je naselje spadalo v občino Ravne na Koroškem (tudi Upravna enota), sedaj pa je v novi občini Ravne-Prevalje." Slednji podatek ne velja več, saj je večidel naselja po razdružitvi občine v občini Ravne na Koroškem. "Naselje je opredeljeno kot mestno naselje, ne pa tudi kot naselje z ulicami. V naselju je avtobusna postaja, trgovina s prehrano in druge trgovine ter gostilna s prehrano." Tudi pri teh podatkih je treba poudariti, da so zastareli, saj je v tem času dobilo naselje policijsko postajo, gostilno s prenočišči in sodoben trgovski center. Zelo pomemben dejavnik pa je obrtna cona, ki je v predelu Log ob reki Meži.

Število prebivalcev se ni premočrtno povečevalo, ampak so nihanja tako navzgor kot navzdol. Število "duš" v Avstro-Ogrski leta 1869 in 1900 je skoraj enako številu v novi državi kraljevini Jugoslaviji leta 1931, ko je naselje štel že 233 prebivalcev. V novi SFR Jugoslaviji pa je število "duš" nazadovalo kar za 23, in sicer na 210 prebivalcev (-10 %) v letu 1961. To je zanimivo, saj je na Ravnah že potekala izgradnja železarne in potrebe po delavcih so bile velike. Trend naraščanja prebivalcev je opazen leta 1971 (416) in leta 1981 (799). Zadnji podatek o številu prebivalcev iz leta 1991, ki je tudi naveden v uradnem zapisu, je 724 prebivalcev. Tokratno nazadovanje za 75 prebivalcev si mogoče lahko razlagamo tudi na račun delavcev nekdanjega gradbenega podjetja Gradis, ki so tu živeli v (zdaj že nekdanjih) samskih domovih. Zagotovo pa bo prihodnji popis prebivalcev zopet v trendu naraščanja, saj sta v tem času na Dobjem dvoru, na mestu nekdanjega dvorca, nastala stanovanjska bloka. Seveda pa to povečanje ne bo tako izrazito, ker se bo število prebivalcev tudi zmanjšalo, saj je del Dobje vasi sedaj v občini Prevalje (Pri Brančurniku).

Med opaznejše značilnosti Dobje vasi, ki niso opisane v Krajevnom leksikonu Slovenije, sodijo zidano znamenje, kapelica in lipa, ki raste v naselju vrstnih hiš. Pred časom je Krajevna skupnost Dobja vas kapelico obnovila in jo primerno zaščitila. Po pripovedovanju domačinov se imenuje tudi Žibovtova kapelica, saj je bilo to zemljišče nekoč v njihovi lasti (Žibovt, h. št. 18). Prav tako je lep in dobro ohranjen kozolec nekdanje kmetije Oblak, p. d. Tomaž. Na

križišču v naselje vrstnih hiš Dobja vas pa je tudi lesen križ, ki pa je prvotno stal ob cesti, na mestu, kjer je sedaj upravna zgradba železarskih družb. Ob potoku pod Dobjim dvorom, ob Tomaževi novi hiši (h. št. 114), je bil nekoč mlin ali phalnica, do katere naj bi bila speljana voda tudi po cevovodu iz Janeškega potoka. V preteklosti je bil v Logu na reki Meži otok, ki pa je izginil ob regulaciji. Zanimiv je še most čez potok pri nekdanji gostilni Likevič (Likebič), saj je verjetno edini "stari", s kamni obzidan most na glavni cesti v Mežiški dolini med Dravogradom in Črno. Zgradili so ga Nemci po okupaciji leta 1941. Pri kmetu Hermanu so manjši ribnik in več starih objektov, električni mlin (nekdaj verjetno parni), sušilnica, vodnjak ... Z glavne ceste Ravne-Prevalje se lepo vidijo smučarske skakalnice, ki pa zadnje zime bolj samevajo ... V Dobjo vas pa z Raven sega tudi industrijski kompleks železarskih družb.

Zgodovinski oris Dobje vasi v prostoru in sledovi daljne preteklosti

Nastanek Dobje vasi in njeno ime sta nedvomno povezana z dvorcem Dob (nem. Aich). Naselje se je verjetno posledično poimenovalo po gradu, ki je dominiral nad naseljem. Tako ne moremo govoriti o tipični vaški gručasti poselitvi okoli cerkve, saj so bile posamezne kmetije raztresene tja do Brančurnika. Zato bi bilo mogoče primernejše ime zaselek Dobje.

O starem gradu Dob je Valvasor [2] zapisal, da je že v njegovem času bil "povsem razrušen in zaraščen" in je pripadal nekemu JOHNERJU, kasneje pa Juriju (Gregorju) Krištofu pl. JABORNEGGU. Grad je propadel v času protireformacije, saj naj bi bili lastniki protestantje in zaradi tega so se bili prisiljeni izseliti. Tako je grad propadel, saj ga je doletela ista usoda kot grad Gruenfels v trgu Guštanj. Valvasor prav tako navaja, da je zdajšnji dvorec sezidan pod njim na gričku, pol ure od Guštanja. Torej je novi dvorec prevzel ime gradu, ki je bil nad njim. Od takrat torej lahko govorimo o Dobjem dvoru in ne več o gradu Dob. Ime Dobja vas je očitno ostalo, čeprav je na nekaterih zemljevidih najti tudi ime Dobje, ki pa navadno označuje teraso ob dvorcu Dobji dvor. Domačini temu delu pravijo tudi Hof (Of), kar pa je nemška oblika za dvor. V 19. stoletju je posest prešla v roke Plešivčnikov, ki so v sedemdesetih letih 19. stoletja postavili enonadstropno hišo, ki je spominjala na reprezentativno trško poslopje. Gradil jo je znan prevaljski gradbeni mojster MADILLE [3]. Dobji dvor je veljal za sedež veleposesti, zadnji lastnik pred II. svetovno vojno je bil Ernest PLEŠIVČNIK. Po vojni je bilo njegovo premoženje nacionalizirano, poslopje

pa je zadnja leta živorarilo, še posebej, ko so se izselili zadnji stanovalci. Dvorec so dokončno porušili leta 1998, na istem mestu pa zgradili stanovanjski blok, ki je ohranil določeno podobnost s starim dvorcem, le da so mu dogradili še en trakt. Zemljišče okoli dvorca je bilo po denacionalizaciji vrnjeno Plešivčnikovemu potomcu v Avstriji, novi stanovanjski objekt pa je zgradilo Stanovanjsko podjetje Ravne na Koroškem.

Prva omemba Dobje vasi (Eihdorf) [4] v listinah sega v leto 1106 (Archiv für vaterlaendische Geschichte und Topographie, Celovec, 50. in 51.

gimnazijce pripeljali tja, da bi si ogledali skupino arheologov, ki je izkopavala ... Tega nahajališča pa ni več, saj so na tem mestu nato kopali pesek. V Dobji vasi so našli tudi kamnito dleto [8], a točne lokacije najdišča nisem nikjer zasledil. Nedvomno je tudi, da je šla skozi Dobjo vas rimska cesta Celeia–Virunum. Natančna trasa med poštnima postajama Colatio pri Starem trgu in Luenna pri Globasnici je na več krajih locirana, sam potek med Ravnami in Prevaljami pa je najverjetneje, zaradi večkrat spremenjenega toka reke Meže, zabrisan. Verjetno pa je rimska cesta vodila

**... tako
pa
Dobji dvor
izgleda
danes,
kot
naselje
individualnih
hiš;
na mestu
nekdanjega
dvorca
sta nova
stanovanjska
bloka.**

(Foto:
Aljaž
Gradišnik)

zvezek). Prvi slovenski zapis Dob pa je iz matičnih knjig prevaljske fare "Device Marije na jezeru nad Guštanjem", ki je obsegala tudi Guštanj. Tako je v mrliški knjigi za leto 1645 vpis o neki stanovalki na graščini: inquilina in Dob D(omini) Jobornik. [5] Tako lahko rečemo, da je Dobja vas starejša oziroma omenjena prej, kot pa trg Guštanj, ki je bil prvič omenjen "šeše" leta 1248 v listini o dveh Guštanjčanih z imenoma: Hiltprandus de GUTENSTEIN in Ditricus de GUTENSTEYN in jo hranijo v frančiškanskem samostanu v Gradcu. [6]

Območje Dobje vasi pa je bilo poseljeno že davno prej. To dokazujejo izkopanine iz rimskih časov, prav tako pa tudi dejstvo, da je skozi Dobjo vas najverjetneje morala potekati rimska cesta.

Vsem je dobro znana Brančurnikova klop – rimski sarkofag. Tega in še več drugih ostankov, ki pričajo, da so v teh krajih živeli Rimljani, so našli pri kopanju temeljev za tovarno papirja pod cerkvijo sv. Barbare in pokopališčem v Zagradu na Prevaljah. Manj znano pa je, da so tudi na peščenih terasi nad hišami Kotnik in Večko (h. št. 133 in 135) našli glinast vrček [7]. Spomnijo se ga tudi posamezniki, ki so jih kot

malce više ob vznožju proti Navrškemu vrhu, saj je znano, da Rimljani niso gradili cest po dolinskih delih. Se pa o tem, kje natančno je potekala cesta, raziskovalci še niso zedinili.

VIRI:

[1] Krajevni leksikon Slovenije, založba DZS, 1995, str. 113, 470

[2] Topographia Archiducatus Carinthiae modernae, Johann Weikhard (Janez Vajkard) Valvasor, 1681 (Hrani jo Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem.)

[3] Arhiv Koroškega muzeja Ravne na Koroškem
[4] Koroški fužinar, let. VIII., št. 10-12, leto 1958, str. 35

[5] Koroški fužinar, let. XVIII., št. 1, leto 1968, str. 2
[6] 720 let Ravne na Koroškem, Mestna konferenca SZDL, 1968, str. 3

[7] 720 let Ravne na Koroškem, Mestna konferenca SZDL, 1968, str. 26

[8] Arheološki vestnik, Jaro ŠAŠEL, 1954, str. 155

IMENA STARIH MEŽIŠKIH DOMAČIJ

Besedilo in fotografiji: **Štefan Lednik**

UVOD

V razpravi so navedena in obravnavana hišna imena starih mežiških domačij. Povzeta so deloma iz najstarejših seznamov posesti v urbarjih, iz poznejših popisov prebivalcev v upravni in cerkveni dokumentaciji, iz popisov posesti v tedaj nastajajoči katastrski evidenci, pa tudi iz navedb drugih piscev.

Večina imen je stara precej stoletij, a so se ohranila v ljudski rabi vse do danes, kljub temu da uradne evidence zemljiških posesti teh imen ne vsebujejo več. Nekatera se pojavljajo le še v geodetskih kartah ožjih območij, večina drugih pa kot priimki. Župnik Simon Pirc je v svojem poročilu o gradnji nove stavbe mežiške cerkve leta 1841 zapisal¹, da "... se že l. 1486 (Op.: ko je po nekaterih virih obstojal nekaj pozneje ukinjeni vikariat) omenjajo večinoma vsa hišna imena, kot so dandanes ...".

Prvotno so predstavljala imena domačij tudi uradni priimek na njih živečih družin. Kasneje, zlasti v obdobju upravnih reform cesarice Marije Terezije, že prej pa tudi v cerkvenih popisih faranov, so začeli posebej ali dodatno pisati in registrirati tudi njihove prave osebne priimke, če so ti obstojali. To besedilo vsebuje hišna imena, zapisana in vezana predvsem na zemljiško posest (hube, kajže) in obstoj bivališč – prebivalcev na njih, do stanja ob koncu 18. stol.

V pregledu je najprej zapisano ime domačije, kakršno se je ohranilo v ljudskem govoru. Dodane so tri najpogosteje uporabljene oblike imena, povzete po izgovarjavi domačinov. Sledi zapis imena iz stare dokumentacije, vir in letnica registracije navedenega zapisa. V primerih, ko navajam vire zapisov iz obsežnejših evidenc, uporabljam za njih kratice:

T. r. – Terezijanska rektifikacija²

J. k. – Jožefinski kataster³

F. k. – Franciscejski kataster⁴

Ogris – dr. Alfred Ogris⁵

Pri posameznih značilnejših imenih ali pri tistih, ki obstojajo le v tukajšnjem ožjem okolišu,

skušam ugibati o njihovem možnem izvoru oziroma osnovi. Dodana je še današnja hišna številka domačije, današnji priimek na njej živeče družine ali druga raba poslopij. Pregled je narejen po naseljih občine Mežica po stanju od zadnjih sprememb njihovih meja leta 1968, ko se je področje naselja Mežica razširjalo v okolico.

Dalje opozarjam ob nekaterih primerih na razliko med zapisanim, t. j. uradno veljavnim imenom, in imenom iz govora domačinov. To so napake, ki so se primerile pri zapisih slovenskih nazivov v nemško pisavo. Čeprav so prvi in poznejši zapisovalci posesti nedvomno povzemali nazive imen posesti ali prebivalcev po izgovarjavi domačinov, jih niso zmogli vselej ustrezno prenesti v nemški pisavi na papir. Zato je včasih prišlo tudi do povsem drugačnega imena, kakršno je obstojalo v resnici. Pri tem je treba omeniti tudi značilnost iz koroškega podjunskega in mežiškega narečja, ko je take posebnosti zaznamovala tudi pogosto spremenjena izgovarjava samoglasnikov a, e, o, u (kot npr. Mežica – Možica, Meža – Maža itd.). Povedati pa je treba, da storjene napake pri zapisih imen iz te dobe niso posledica načrtne germanizacije. Ta se je začela šele po pomladi narodov leta 1848.

NASELJE BREG

Jesenik

Jesenik, Jesenikovka, pri Jeseniku, Jesenikov.

Ogris 1788: Jessenigg Simon.

Ime za posest je ohranjeno kljub že desetletja opuščeni domačiji.

Danes: Breg št. 18.

Junčar

Jünčar, Jünčarca, pri Jünčarju, Jünčarjev.

T. r. 1750: Jontschar, Ogris 1788: Juntscher.

Ime je morda izvedeno iz besede goveda junec – juničar.

Danes: Breg št. 17, Libnik.

Marholče/Marhovče

Märholč, Märholčna, na Märholčem, Märholčev.

Ogris 1709: Mayrhold – tedaj živi na posestvu Jerho Matheusch, J. k. 1788: Mayrhold Mathias.

V ljudskem govoru se je oblikoval naziv Marhovče – tudi Marholče. Ime Maierhold je nedvomno zapisano kot funkcija – oskrbnništvo grofovske posesti (Maier = oskrbnik). V bližnji soseščini sta poznana Maierhold v Podolševi nad Logarsko dolino ter Maierhof v Belski Kočni pri Železni Kapli. Izpeljanka tega imena je morda tudi naziv posestva Marolt – Marolče v Koprivni na Soncu nad Železno Kaplo tik ob meji z našo Koprivno.

Danes: Breg št. 10 in 11, Pratekar.

NASELJE MEŽICA**Brdnik**

Brdnik, Brdnica, Pri Brdniku, Brdnikov.

T. r. 1750: Werdnigg, J. k. 1788: Wernigg Gregor.

Ime je izpeljano iz besede brdo. Posestvo je v celoti obsegalo ves podolgovat hrib – brdo. Domačija je bila opuščena že pred 2. svetovno vojno. Ime ostaja živo. Tu je predviden zaselek stanovanjskih hiš Brdnikovo.

Čorej/Čori

Čorej, Čorejka, pri Čoreju, Čorejev.

T. r. 1750: Zushre Matheus, J. k. 1788: Tschorey Luckas.

Nenavadno, drugod neznanu ime. Morda je nekdaj označevalo človeka bolj štorastega, počasnega vedenja. V ZSSP ime ni navedeno.

Danes: Celovška cesta št. 23, Grauf.

Karicelj

Karicelj, Kariclja, pri Kariceljnu, Kariceljev.

J. k. 1788: Karitzel Franz.

Ime poznano le na Koroškem. V sosednji Jazbini Koricelj. Pojavlja se tudi na avstrijskem Koroškem. V ZSSP ni navedeno.

Danes: Celovška cesta 2. Dotrajana, lesena, najstarejša mežiška hiša bo, žal, kmalu odstranjena.

Kajžar

Kajžar, Kajžarca, pri Kajžarju, Kajžarjev.

Ogris 1612: Chaiser Vallenty in 1722: Keyser Vide.

Danes: Ob Meži št. 10, Gerdej.

Kevp

Kèvp, Kèvpna, pri Kèvpu, Kèvpov, izgovarjano tudi Kjovp, Kjovpna ...

Ogris 1744: Khaup Alex.

Ime se nanaša na nekdanje posestvo v zaselku Senčna vas. Ko je še pred Jožefinsko dobo prešlo v

posest rodbine Stopar, se je to domače ime preneslo tudi na domačijo Spodnji Stopar.

Danes: Celovška cesta št. 8, poslovno-stanovanjska stavba.

Kiva

Kiva, Kivarca, pri Kivu, Kivov.

Ogris 1658: Kiiua, T. r. 1750: Kiua Aleks.

V poznejši dokumentaciji se pojavlja tudi zapis Kriva. Ime domačije je danes pozabljeno, starejši pa še pravijo Jesenikovemu vrhu tudi Kivov vrh. Prvotno posestvo. Po osnovanju fužin leta 1776 je tu nastala njihova uprava, obenem zgrajena t. i. Kivova fužina, katere zgradba je še ohranjena.

Danes: Celovška cesta št. 14, Pungartnik.

Merva

Mèrva, Mèrvarca – Mèrvatna, pri Mèrvanu, Mèrvanov.

Ogris 1680: Merua Clemen.

Ime ima morda osnovo v živalski krmi – mrva. Po osnovanju fužin leta 1776 postane domačija bivališče fužinarskih družin grofa Thurna.

Od uvedbe hišnih številok po uličnem sistemu leta 1968 je za tamkajšnji novi pozidani zaselek privzeto ledinsko ime Mrvovo.

Mežnar

Mèžnar, Mèžnarca, pri Mèžnarju, Mèžnarjev.

Pliberški urbar 1524⁶: Meßner.

Hiša je dobila ime po služnosti mežnarjev, ki so jo oddavna opravljali pri mežiški cerkvi. Vse do leta 1912 je bilo hišno ime tudi priimek ene najstarejših družin v kraju. Nato je hiša privzela ime po novem lastniku – Vivod.

Danes: Trg svobode 13, Mastek.

Obenar

Obenâr, Obenârica, pri Obenârju, Obenârjev.

Ogris 1715: Obenar Clemen, T. r. 1750: Obenayr Joseph.

Hišno ime se je uporabljalo vse do konca 19. stol., čeprav je kmetija prešla že v Terezijanski dobi v posest družine Travnekar, nato Kraut.

Danes: posodobljene stanovanjsko-poslovne stavbe na Trgu svobode št. 1, 2 in 3.

Orešnik

Orèšnik, Orèšnica, pri Orèšniku, Orèšnikov.

Ogris 1758: Korreschnigg, J. k. 1788: Orieschnigg Lucas.

Staro hišno ime se je ohranilo kot družinski priimek do danes.

Danes: Polena št. 32, Orešnik.

Polena

Ogris 1720: Polleno Valentin, T. r. 1750: Polleno Oßwald.

Ime ima osnovo nedvomno v besedi polje – poljana. Že po letu 1800 so tam začeli postavljati topilnico in prebiralnico svinčeve rude, nato še druge poslovne in stanovanjske zgradbe in tu je nastalo poslovno središče mežiškega rudarstva. Sprva nemški naziv za zaselek Bergschaffer je nadomestila slovenska Polena. Od leta 1968 je v uličnem sistemu kraja zaselek tudi uradno dobil to ime.

Ime Polena je poznano na avstrijskem Koroškem.

Pustnik

Pustnik, Pustnica, Pri Pustniku, Pustnikov.

Ogris 1799: Pustnigg Joseph.

Ime ima osnovo v besedi puša – pušča.

Hišno ime Pustnik se je do nedavnega ohranjalo tudi kot rodbinsko ime.

Danes: Kopališka pot 11, Mandl.

Smrečnik

Smrèčnik, Smrèčnica, Pri Smrèčniku, Smrèčnikov.

1572⁷: Schmiernikh, J. k. 1788: Smrietschnigg

Franc.

Z imenom Smrečnikovo je leta 1968 poimenovan tamkaj osnovani stanovanjski zaselek Mežice.

Danes: Smrečnikovo 21, Osojnik.

Stari

Stàri, Stàrika – tudi Stàrikna, Pri Stàriju, Stàrijev.

Ogris 1658: Stary Gregorn, T. r. 1750: Lorenz

Kunz – Stary.

Danes: Leška cesta št. 27, Pustnik.

Stopar

Stòpar, Stòparca, Pri Stòparju, Stòparjev.

Ogris 1711: Stopar Valent, T. r. 1750: Stoppar Thomas.

Ime ima osnovo v besedi stopa, stope, nekdanji napravi za drobljenje. Poznano je tudi v bližnji Podpeci in na Poljani pri Prevaljah. Rodbina s tem imenom pri hiši je ugasnila kmalu po letu 1945.

Danes: Celovška cesta 12, gostinsko-poslovna stavba Krebs.

Torc

Torc, Torčna, pri Torcu, Torčev.

T. r. 1750: Torz Valentin, Ogris 1774: Torz Caspar. Hišno ime je danes pozabljeno. Po tej domačiji je ostalo le še ime Torčeva žaga, za zaselek ob cesti proti Prevaljam.

Danes: Trg svobode št. 8, poslovno-stanovanjska zgradba.

Vogrina

Vogrina, Vogrinka, pri Vogrinu, Vogrinov.

Ogris 1733: Wogrina Joseph, T. r. 1750: Wogrina Urban.

Ime Vogrina, ki ima osnovo v besedi Oger, je prišlo iz rabe že po letu 1800, čeprav se je v raznih

zapisih pojavljalo še po letu 1850. Domačija se je kasneje imenovala po drugih lastnikih: Hric, Kraut, Toff.

Danes: Trg svobode 10, GP Hotel Peca.

Žagmojster

Žagmojster, Žagmojstrica, pri Žagmojstru, Žagmojstrov.

T. r. 1750: Sagmeister Joseph, Ogris 1766: Sagmeister Eva.

Ime izvira iz žagarske obrti pri hiši.

Danes: Celovška cesta št. 17, Praper.

NASELJE LOM

Adam

Adàm, Adàmica, Pri Adàm, Adàmov.

P. B. Schroll 1560⁸; Adam am Petzen, J. k. 1788: Adam Matheus.

Ime je izpeljano iz osebnega imena Adam.

Danes: Lom št. 28, Kumprej.

Bivc

Bivc, Bivčna, pri Bivcu, Bivčev.

J. k. 1750: Wilz Jakob, F. k. 1827: Welz Adam.

Naziv je morda izpeljan iz imena Bevc, ki je pogostejše.

Domačija je po letu 1945 opuščena, zgradbe podrt. Posestvo vključeno k sosednjemu Ožègu.

Ferjat, tudi Ferjet in Ferija

Ferjät, Ferjätna, pri Ferjätu, Ferjätov.

J. k. 1788: Furian Mathias.

Po nekkih sledih izhaja naziv menda iz imena Furlan.

Danes: Lom št. 8, Vogel.

Hamun

Hamùn, Hamùnka, pri Hamùnu, Hamùnov.

J. k. 1788: Hamun Simon.

Ime so starejši izgovarjali tudi Amun. Morda ga gre povezovati z imenom Amon, ki je znano tudi drugod.

Danes: Lom št. 8, Školnik.

Kogelnik

Kògelnik, Kògelnica, pri Kògelniku, Kògelnikov.

J. k. 1788: Kogelnik Valentin.

Domačija opuščena, nenaseljena že pred letom 1945. Ime pa se posesti še drži.

Danes: Lom brez št., lastnik Kamnik.

Kranjc

Krànjc, Krànjčna, pri Krànjcu, Krànjčev.

J. k. 1788: Krainz Clemen.

Danes: Lom št. 16, Podlesnik.

Nekdanja Brusnjakova bajta v Brusniji, na meji med Podkrajem in Lomom. Danes Melanšek. Fotografirano leta 1984.

Krž

Krž, Kržna, pri Kržu, Kržev.
J. k. 1788: Kersch Mathias.
Danes: Lom št. 30, Pratekar.

Mauc/Mavec

Mavec, Mävčna, pri Mävcu, Mävčev.
Ogris 1740: Malz Michael, J. k. 1788: Mautz.
Danes: Lom št. 14, Vogel.

Merva

Mërva, Mërvarca – Mërvatna, pri Mërvanu, Mërvanov.
J. k. 1788: Merua Peter.
Danes: Lom št. 9, Naveršnik.

Naveršnik

Näveršnik, Näveršnica, pri Näveršniku, Näveršnikov.
J. k. 1788: Nauerschnig, Woschitsch Adam vulgo Nauerschnig.
Ime kmetije izhaja iz položaja kmetije na vrhu hriba.
Danes: Lom št. 29, Dlopst.

Ožeg

Ožëg, Ožëgna, pri Ožëgu, Ožëgov.
J. k. 1788: Osieh Simon.
Ime ima morda izvor v nekdanjem poljedeljskem požigalništvu ali požaru, ognju pri hiši. Pleteršnik S/N slovar, str. 67, Ožeg – palež, smod.
Danes: Lom št. 20, Golob.

Podvanšek

Podvânšek, Podvânšekna, pri Podvânšku, Podvânšekov.
J. k. 1788: Podlanschegg Valentin.

Ime se je prvotno nedvomno glasilo Podlomšek, saj se kmetija nahaja ob podjurskem vznožju hriba – naselja Lom. Tako je tudi hišno izročilo o imenu.
Danes: Lom št. 23, Podričnik.

Razdrtič

Razdrtič, Razdrtična, pri Razdrtiču, Razdrtičev.
J. k. 1788: Resdertitsch Johan.
Ime izvira morda iz besede zdrt – skopuški (skromen), kar bi ustrezalo revni posesti.
Nekdaj samostojno posestvo opuščeno, poprej Lom št. 5.

Robač

Ròbač, Ròbačna, Pri Ròbaču, Ròbačev.
P. B. Schroll 1560⁹: Robatsch Sebastian, Pliberški urbar 1570¹⁰: Robatsch.
Ime izhaja iz položaja domačije na robu strmine.
Danes: Lom št. 12, Peršak.

Rutar

Rùtar, Rùtarca, pri Rùtarju, Rùtarjev.
J. k. 1788: Rutter Clemen.
Ime izvira iz besede rute (novina). Na Kranjskem rovtu, rovt. Domačija opuščena po letu 1945, posest priključena k sosеду.
Poprej: Lom št. 6.

Tominc

Tominc, Tominčna, pri Tomincu, Tominčev.

J. k. 1788: Tominz (Sarman Lorentz vulgo Tominz).

Domačija opuščena, nenaseljena že nekaj desetletij.

Danes: Lom št. 22.

Vodovnik

Vodovnik, Vodovnica, pri Vodovniku, Vodovnikov.

J. k. 1788: Wodounigg Georg.

Ime nima osnove v vodi, ki je na Lomu ni v obilju, ampak v besedi voditi (npr. živino na pašo ali k napajanju), kot Vòje v Bohinju.

Sosed na Lokoviški strani Loma je Vòdiš.

Danes: Lom št. 25, Kumprej.

Zarednik

Zàrednik, Zàrednica, pri Zàredniku, Zàrednikov.

J. k. 1788: Sarednigg Philipp.

Domačija opuščena kmalu po letu 1945, poslopja pozneje podrta. Posest so prevzeli sosedi. Zadnji prebivalci na kmetiji Müller.

Poprej: Lom št. 11.

Železat

Želèzat, Želèzatna, pri Želèzatu, Želèzatov.

J. k. 1788: Schliesser Georg.

Domačija je nedvomno dobila ime po železovi rudi, ki se na Lomu na več krajih pojavlja tudi na površju. Čeprav so domačini vselej govorili Železat ali Železa, je uradno veljalo zapisano ime Schliesser, kakor ga je skoval že prvi popisovalec. Tudi prva hišna številka iz leta 1771 je imela vtisnjeno ime Schliesser. To ime so povzeli tudi geodeti iz vojnega geodetskega zavoda prve Jugoslavije in ga vnesli spremenjenega po srbskem fonetičnem pravilu kot Šlajser v geodetske karte. (Šlajser bi se lahko glasilo le v primeru, če bi bilo nemško ime zapisano kot Schleisser in ne Schliesser.) Tako se ta imenski zmazek nahaja natisnjen še dandanes v najnovejših kartah Geodetskega zavoda Slovenije.

Ob tem nekdanjem "pismarskem" spreminjanju imen navajam še en zanimiv primer.

V naselju Dolga Brda v sosednji prevaljski občini je kmetija, ki se je danes drži zapisano ime Betrih. Po moji sodbi se je prvotno ime glasilo Petrič. V prvi dokumentaciji naj bi bilo zapisano Petrich. Prvi zapisovalec ali pa naslednji je slišal p kot b in naj bi zapisal Betrich. Ker pa se je začetni b tedaj pisal z w, je iz tega nastal Wetrich, ki pa se je izgovarjal Betrih. (Tako v koroškem nemškem dialektu namesto was rečejo še danes bos. Na tak način je iz mežiškega Bivca nastal Wilz, iz Božiča Woschitz, na Kranjskem pa iz Bohinjca Wohinz itd.) In tako še danes domačini govorijo Betrih, starejši, ki se še spomnijo zapisa z W, pa tudi Vetrih.

NASELJE ONKRAJ MEŽE**Andrej**

Andrèj, Andrèjčna, pri Andrèju, Andrèjev.

J. k. 1788: Andre Simon, F. k. 1827: Andrä.

Danes: Onkraj Meže št. 14, Libnik.

Gutovnik/Gotovnik

Gütovnik, Gütovnica, pri Gütovniku, Gütovnikov.

T. r. 1750: Guettaunigg Alex, Ogris 1756: Guetnigg Alex, J. k. 1788: Gotounigg.

Danes: Onkraj Meže št. 2, Veselko.

Jakopič

Jakopič, Jakopička – Jakopična, pri Jakopiču, Jakopičev.

Ogris 1738: Jacobitsch Andreas, 1744 Jacoppitsch Phillip.

Danes: Onkraj Meže št. 4, Pratekar.

Jež

Jèž, Jèžna, pri Jèžu, Jèžev.

Ogris 1724: Jesch Jacob, T. r. 1750: Jesh Flory.

Danes: Onkraj Meže št. 3, Oserban.

Kočan

Kòčan, Kòčanca, pri Kòčanu, Kòčanov.

T. r. 1750: Katschan Mathias, J. k. 1788: Kotschan Georg.

Ime izpeljano iz besede koč – revna kmečka hiša, Bezljaj ESSJ II., str. 52.

Danes: Onkraj Meže št. 13, Šumah.

Kunc

Kùnc, Kùčna, pri Kùncu, Kùčev.

T. r. 1750: Kuentz Urban.

Danes: Onkraj Meže št. 6, Pratekar.

Libnik

Libnik, Libnica, pri Libniku, Libnikov.

Ogris 1786: Liebnik Elisabeta.

Izvirno ime verjetno Lipnik. Še donedavna Libnik tudi priimek družine.

Danes: Onkraj Meže št. 21, Vršič.

Obretan

Obrètan, Obrètanca, pri Obrètanu, Obrètanov.

Ogris 1697: Obrietan Waste, T. r. 1750: Obrietan Lorenz.

Danes: Onkraj Meže št. 1, Klauž.

Pernat

Pèrnat, Pèrnatna, pri Pèrnatu, Pèrnatov.

J. k. 1788: Bernhard Matheus.

Ime izvedeno iz osebnega imena Bernard.

Domačija opuščena že pred 2. svetovno vojno.

Danes: vključeno v Onkraj Meže št. 4, Jakopič.

Pikalo

Pikalo, Pikalotna, pri Pikalotu, Pikalotov.

Ogris 1757: Pickalo Maiza.

Ime znano predvsem na Koroškem.

Danes: Onkraj Meže št. 8, Pratnekar.

Prosenc

Pròsenc, Pròsenčna, pri Pròsencu, Pròsenčev.

Ogris 1744: Prosenz Philipp, T. r. 1750: Proßentz Georg.

Danes: Onkraj Meže št. 12, Danijel.

Srotič

Sròtič, Sròtična, pri Sròtiču, Sròtičev.

F. k. 1827: Srotitsch in Shratitsch.

Drugod nepoznano ime, v ZSSP ni navedeno. Osnovo imenu je dal verjetno osamljeni položaj kmetije, izveden iz besede sirota. Po Bezlaju, ESSJ III, str. 237, 238 se izvaja iz osirotel, zapuščen, samotni, pust.

Danes: Onkraj Meže št. 19, Štrikar.

Stovčnik

Stòvčnik, Stòvčnica, pri Stòvčniku, Stòvčnikov.

F. k. 1827: Stolltschnigg.

Drugod nepoznano ime, v ZSSP ni navedeno. Ime je izvedeno morda iz besede stol, saj poslopja mogočne kmetije kot da sede ali stolujejo na razgledni ravnici visoko nad dolino Meže v pobočju hriba Volinjek.

Danes: Onkraj Meže št. 9, Hermonko.

Studenčnik

Studènčnik, Studènčnica, pri Studènčniku, Studènčnikov.

F. k. 1827: Studentschnigg.

Domačija je dobila ime nedvomno po studencih, ki jih tukaj več privre in teče po posestvu.

Kot samostojna kmetija opuščena okoli leta 1960. Prejšnji domačini so se pisali Bivšek.

Danes: Onkraj Meže št. 11, Danijel.

Vojek

Vòjek, Vòjekna, pri Vòjeku, Vòjekov.

Ogris 1689: Wojokh Florian, T. r. 1750: Woyeck Andreas.

Drugod nepoznano ime, ZSSP ga pozna kot Voje.

Hišno ime ima osnovo v besedi vòditi – kot pri Vòdovniku na Lomu.

Danes: Onkraj Meže št. 7, Bivšek.

Blaufus

Blàufus, Blàufusna, pri Blàufusu, Blàufusov.

Pri Potočniku – v septembru 1986

F. k. 1827: Plaufuhs – Johan Hermonko, Zemlj. knjiga, vpis 1875: Blaufus Hube.

Ime je domačiji verjetno dal ali jo je morda osnoval v preteklosti nek priseljencec iz nemških krajev. Že davno je prišla v posest kmetije Hermonko z Leš. Pred letom 1930 je Blaufusovo prišlo v last kmetije Stovčnik, v katere sosedstvu leži. Očitno zelo staro poslopje je nenaseljeno in nevdrževano propadlo in so ga pred nekaj leti porušili.

Prej: Onkraj Meže št. 10.

NASELJE PLAT**Danev**

Danèv, Danèlica, pri Danèvu, Danèvov.

J. k. 1788: Daniel Mathias.

Domačija dobila naziv po osebnem imenu Danijel.

Danes: Plat št. 15, Ladinik.

Kajžar

Kàjžar, Kàjžarca, pri Kàjžarju, Kàjžarjev.

Ogris 1747: Kayser Lucas, J. k. 1788: Kaißer Georg.

Ime izvira iz besede kajža, bajta.

Danes: Plat št. 13, Kunc.

Kranjc

Krānjc, Krānjčna, pri Krānjcu, Krānjčev.

F. k. 1827: Kraitnz.

Danes: Plat št. 12, Kralj.

Ladinik

Ladinik, Ladinca, pri Ladiniku, Ladinikov.

Pliberški urbar 1570¹¹: Ladinichs, Ogris 1706: Ladinig Gregor, J. k. 1788: Ladinig Bartlmäus.

Danes: Plat št. 11, Ladinik. Priimek še enak hišnemu imenu.

Lekše/Jakše

Lekšē, Lekšēčna, pri Lekšētū, Lekšētov.

Ogris 1784: Jaksche Valentin, J. k. 1788: Jaxe.

Naziv ima osnovo v imenu Aleksander, okrajšano in narečno Lekš. Tudi v tem primeru nastopa razlika med uradno zapisanim in veljavnim imenom nasproti govoru domačinov. Do nedavna so vse evidence in geodetske karte imele zapisano ime Jakše. Šele najnovejše karte nosijo pravi naziv Lekše.

Danes: Plat št. 10, Štern.

Muc

Mùc, Mùcna, pri Mùcu, Mùcev.

Ogris 1765: Mutz Simon.

Kmetija opuščena, ko so jo leta 1851 odkupili rudarski podjetniki in tu naselili terenske rudarje. Ime Mučevo ohranjeno kot donedavni rudarski revir in poimenovanje obsežnega gozdnatega območja na Platu. Nekdanja hišna številka: Plat 7.

Najevnik

Nājevnik, Nājevnicā, pri Nājevniku, Nājevnikov.

Ogris 1762: Nayamnig Alex, F. k. 1827: Najounig Anton.

Ime izvira verjetno od besede najemnik. Manj verjetno od "na jami", saj položaj hiše in posestva tega ne določa.

Danes: Plat št. 17, Kumprej.

Ober

Obēr, Oberica, pri Obèru, Obèrov.

J. k.: Aber Mathias, Ogris 1792: Aber Valentin.

Podobna imena v soseščini: na Poljani Hober, v Jazbini tudi Hober, Ober na Dolgi Brdi, na hribu Libič pri Pliberku Huber. Po Bezlaju, ESSJ I, str. 198, bi mogla biti osnova temu imenu izraz hoboriti se – postavljati, bahati se zaradi svojstva bogate kmetije. Morda pa je osnova imena kar stari izraz za kmetijo – huba.

Danes: Plat št. 9, Štern.

Predovnik

Prèdovnik, Prèdovnicā, pri Prèdovniku, Prèdovnikov.

Ogris 1762: Predolnigg Lorenz, J. k. 1788: Predollnigg Phillip.

Domačija je verjetno dobila ime po svojem položaju na robu najvišje kmetiške planote na Platu in v ospredju nasproti sosedom.

Danes: Plat št. 14, Petrič.

NASELJE PODKRAJ PRI MEŽICI

Brusnjak

Brusnjāk, Brusnjākinja, pri Brusnjāku, Brusnjākov.

J. k. 1788: Wrusniagg Valentin.

Domačija je dobila ime po obsežnem gozdnatem področju, imenovanem Brusnija, kar gre povezati z brusnicami, ki jih je tod v izobilju. Ime že dolgo ni v rabi za tamkajšnjo hišo, saj se je tod zamenjalo že več najemnikov.

Danes: Podkraj št. 11, Melanšek.

Čan

Čan, Čānkna, pri Čānu, Čānov.

Ogris 1775: Tschan Tomas.

Zdi se, da bi moglo biti ime zgolj končnica nekdanj daljšega imena.

Ime in samostojna posest sta ugasnila že pred Jožefinsko dobo. Zadnji Čan (Tomaž) je živel že pri sosedu Enciju, kamor je bilo posestvo Čan tedaj priključeno.

Enci

Ėnci, Ėncijka, pri Ėnciju, Ėncijev.

1582¹²: Enzi, T. r. 1750: Entzi Jacob.

Ime predstavlja okrajšano obliko osebnega imena Vincencij.

Danes: Podkraj št. 38, Praper.

Grauf

Grāuf, Grāufna, pri Grāufu, Grāufov.

Ogris 1728: Grauf Gaspar, T. r. 1750: Grauf Martin.

Še živa oblika hišnega imena, čeprav so se Graufi že kmalu po letu 1830 prestavili s kmetije v Mežico. Drugod po Sloveniji neznano ime, nedavno zanešeno tudi v Maribor in na Ravne.

Danes: Podkraj št. 37, zaenkrat nenaseljeno.

Hanže

Hānže, Hānzika, pri Hānziju, Hānzijev.

Ogris 1712: Hansche Lamprech, T. r. 1750: Hanschey Philipp.

Naziv domačije ima osnovo v osebnem imenu Johannes – Janez – Anže – Hanže.

Danes: Podkraj št. 34, Kocen.

Hribernik

Hribernik, Hribernica, pri Hriberniku, Hribernikov.
Ogris 1742: Hribernieg Lucas, T. r. 1750:
Hribernigg Andreas.
Danes: Podkraj št. 13, Leskovec.

Jelen

Jèlen, Jèlenica, pri Jèlenu, Jèlenov.
Popis faranov 1825¹³: Jellen.
Danes: Podkraj št. 10, Golob.

Kozel

Kòzel, Kòzla, pri Kòzlu, Kòzlov.
Popis faranov 1825¹⁴: Kosel.
Danes: Podkraj št. 9, Pisar.

Lekš

Lèkš, Lèkšna, pri Lèkšu, Lèkšev.
Ogris 1729: Lex Vallent.
Izvor imena je osebno ime Aleksander – Aleks –
Lekš.
Danes: Podkraj št. 3, Dlopst.

Logar

Logar, Logarca, pri Logarju, Logarjev.
J. k. 1788: Logar Blasius.
Danes: Podkraj št. 18, Kunc.

Mešnjak

Mešnjäk, Mešnjäkinja, pri Mešnjäku, Mešnjäkov.
J. k. 1788: Meschniak.
Ime je že dolgo pozabljeno, saj je kmetija že v
Jožefinski dobi priključena k sosedu Pričniku.

Ploder

Plòder, Plòdrna, pri Plòdru, Plòdrov.
T. r. 1750: Brueder Andreas, J. k. 1788.: Bruder
Gregor.
Danes: Podkraj 29, Krivec.

Potočnik

Potòčnik, Potòčnica, pri Potòčniku, Potòčnikov.
Blaznik 1426¹⁵: Rueprecht Potuezznikch, J. k.
1788: Potuetschnigg Blasius.
Danes: Podkraj št. 32, razni najemniki.

Pričnik

Pričnik, Pričnica, pri Pričniku, Pričnikov.
T. r. 1750: Priautschnigg Mathias, J. k. 1788:
Prittotschnigg Georg.
Izvorno ime je bržkone Pritočnik, kakor je
zapisano v J. k. in tudi v nekaterih poznejših listinah.
Osnova imena je domnevno v kar močnem izviru,
pritoku vode blizu hiše.
Danes: Podkraj št. 15, Bivšek.

Pušnik

Pùšnik, Pùšnica, pri Pùšniku, Pùšnikov.
Popis faranov 1825: Pushnigg.
Danes: Podkraj št. 8, Peršak.

Reht

Rèht, Rèhtna, pri Rèhtu, Rèhtov.
J. k. 1788: Recht Johan.
Ime izhaja domnevno iz neke funkcije, poverjene
tej hiši na prehodu – prelazu iz Mežiške doline v
Podjuno (das Recht – pravo, pravica).
V času kuge je tukaj stala straža.
Danes: Podkraj št. 7, Tone.

Ručnik

Rùčnik, Rùčnica, pri Rùčniku, Rùčnikov.
T. r. 1750: Rutsnigg Joseph, J. k. 1788:
Rutschnigg Urban.
Ime izvira iz besede rovt, rovte, na Koroškem rute.
Hišno ime je predstavljalo do nedavna tudi priimek
posestnikov, ki so ostali brez potomcev.
Danes: Podkraj št. 28, nenaseljeno.

Sevtič

Sèvtič, Sèvtična, pri Sèvtiču, Sèvtičev.
T. r. 1750: Swetitz Anton, J. k. 1788: Seutitz.
Ime kmetije se je sprva bržkone imenovalo Svetec,
kot stoji v T. r.
Danes: Podkraj št. 31, Drug.

Skudnik

Skùdnik, Skùdnica, pri Skùdniku, Skùdnikov.
T. r. 1750: Sguednigg Martin, J. k. 1788:
Skuednigg Franz.
Starejši so govorili tudi Skurnik ali Škurnik. Zato
je morda osnova imena beseda skuren – grd,
nespodoben. To bi se morda nanašalo na zemljišča
posestva, prepredena z več izviri in mlakužami, kar
naj bi oviralo obdelovanje. Do nedavna poznano ime
le v Mežici.
Danes: Podkraj št. 17, Škrube.

Štalekar

Štalèkar, Štalèkarica, pri Štalèkarju, Šralèkarjev.
J. k. 1788: Stallecker Paul, F. k. 1827: Stalleger.
Domačija opuščena že konec 19. stol. Živo ime pa
ostaja za tamkajšnji Štalekarjev vrh in smučišča.

Sterže

Sterà, Stèržika/Stèržetna, pri Stèržiju, Stèržijev.
T. r. 1750: Stersche Gregor. Kot osebni priimek
ohranjeno ime na posestvu do okoli leta 1880, ko ga je
prevzel grof Thurn zaradi tedaj tam obstoječih svojih
fužin, mlina in žage. Hišno ime je dalo, po letu 1970
osnovani, stanovanjski soseski naziv Stržovo.

Šumah

Šumah, Šumahna, pri Šumahu, Šumahov.

T. r. 1750: Schumach Jury.

Danes: Podkraj št. 14, Oderlap.

ZAKLJUČNI PREGLED

Stara hišna imena, ki še dandanes predstavljajo priimek na domačiji živeče družine: Ladinik, Orešnik.

Imena domačij, ki so kot priimek na njih živečih rodbin ugasnila po letu 1945 ali šele pred nekaj leti: Libnik, Stopar, Pustnik, Ručnik.

Imena starih mežiških domačij, ki v ZSSP niso navedena, saj so že davno prej izgubila lastnost priimkov, vsa pa najbrž tudi niso predstavljala osebnih priimkov: Adam, Bivc, Blaufus, Čan, Čorej, Ferjat, Junčar, Karicelj, Kiva, Krž, Mešnjak, Obenar, Podvanšek, Polena, Pričnik, Reht, Sevtič, Srotič, Stari, Stovčnik, Torc, Vojek, Zarednik, Žagmojster, Železat.

Op.: ESSP je zajel podatke iz gradiva v ljudskih štetjih od leta 1931 dalje do leta 1948, ki ne morejo predstavljati današnjega stanja. Priimki v ESSP so navedeni za območja nekdanjih srezov.

Domača hišna imena, navedena v ESSP, vendar pojavljajoča se samo v srezu Dravograd in ki se pretežno nanašajo na okoliš Mežice: Grauf, Kevp, Kočan, Najevnik, Obretan, Ober, Pikalo, Pustnik, Razdrtič, Ručnik, Skudnik, Sterže.

Imena starih mežiških domačij, ki so kot priimki navedena v ESSP in so razširjena tudi v drugih krajih Slovenije: Andrej, Brdnik, Brusnjak, Danev, Enci, Gutovnik, Hanže, Hamun, Hribernik, Jelen, Jakopič, Jesenik, Jež, Kajžar, Kogelnik, Kranjc, Kozel, Kunc, Ladinik, Lekš, Libnik, Logar, Mavc, Merva, Mežnar, Muc, Naveršnik, Ober, Orešnik, Ožeg, Pernat, Potočnik, Ploder, Predovnik, Pušnik, Robač, Rutar, Smrečnik, Stopar, Štalekar, Studenčnik, Šumah, Tominc, Vogrina, Vodovnik.

OPOMBE IN VIRI**Uporabljene kratice**

Poleg v uvodu omenjenih še:
AS Arhiv Slovenije

KLA Kärntner Landes Archiv, Klagenfurt

NŠA Lj Nadškofijski arhiv Ljubljana

ŽAM Župnijski arhiv Mežica

¹ŽAM. Zapis v objavljeni mežiški farni kroniki – Anton Boštele, 1956.

²KLA. Maria Theresianische Rektifikation, Amt Schwarzenbach und Miess, 26. april 1750, Fasc. XI., N°. 106.

³KLA. Josephinische Kataster, fond Herrschaft Bleiburg, Fasc. XI, N°. 238.

⁴KLA. Franzisziäische Kataster, fond Herrschaft Bleiburg, N°. 290, 296, 297, 298, 303.

AS. Fraciscejski kataster za davčni okraj Pliberk, K. O. Meža Takraj.

⁵KLA. Dr. Alfred Ogris, Herrschaft Bleiburg, Inventure, Klagenfurt, 22. 2. 1989.

⁶KLA. Urbar Pleyburg 1524, str. 108.

⁷KLA. Listina A. 2486, datum 1582, september 22.

⁸P. Beda Schroll. "Urkunden-Regesten des Augustiner-Chorherren Stiftes Eberndorf in Jauntale", pod št. CLXXXIII, 18. Dezember.

⁹Kot 8, pod CXC, 12. februar 1560.

¹⁰NŠA Lj. Urbars Beschreibung der Herrschaft Bleiburg 1570.

¹¹Kot 10.

¹²Kot 7.

¹³ŽAM. Popis faranov 1825.

¹⁴Kot 13.

¹⁵Pavle Blaznik, Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500, A-M, Maribor 1986, str. 559.

UPORABLJENA LITERATURA IN DRUGO GRADIVO

Maks Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar, Ljubljana 1895/1974.

France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, I, II, III – okrajšano ESSJ.

France Bezljaj, Začasni slovar slovenskih priimkov, Ljubljana 1974, okrajšano ZSSP.

Štefan Lednik, MEŽICA 1994 – o podobi in preteklosti kraja ob njegovi 840-letnici, Mežica 1994.

Zemljiške knjige sodišča v Slovenj Gradcu.

Drugi zbrani podatki in gradivo iz zasebnih arhivov.

LIKOVNA DEDIŠČINA CERKVA V MEŽIŠKI DOLINI

Simona Javornik

Ideja za popis likovne dediščine cerkva v Mežiški dolini se je porodila že v letu 1999, saj sem si ob koncu študija na Filozofski fakulteti v Ljubljani za naslov diplomske naloge na smeri umetnostna zgodovina izbrala temo Gotska arhitektura od 14. do 16. stoletja v Mežiški dolini. Takrat sem v obravnavo zajela enajst cerkva, ki so v celoti ali vsaj delno ohranile gotski arhitekturni značaj. Leto kasneje sem ob zaključku pripravniške dobe v Koroškem muzeju na Ravnah ob pomoči mentorice mag. Karle Oder pregled sakralne dediščine razširila v strokovni nalogi z naslovom **Likovna dediščina cerkva v Mežiški dolini**. V njej sem zajela vseh dvaindvajset cerkva v Mežiški dolini. Vsak sakralni spomenik sem obravnavala kot celoto, z opisom njegove likovne dediščine, torej arhitekture, kiparstva in slikarstva. Zaokrožen pregled in dokumentiranje celotne likovne dediščine cerkva v Mežiški dolini do sedaj še nista bila narejena, tako da sem se ob "oranju ledine" znašla pred precejšnjimi problemi, saj je poleg pomanjkanja arhivske dokumentacije raziskovanje avtohtone likovne dediščine otežkočala okoliščina, da popolnoma ohranjenih prvotnih cerkvenih stavb v Mežiški dolini skorajda ni. Večinoma so bile enkrat ali večkrat prezidane zunanjsčine, večina notranje opreme (oltarjev in oltarne plastike, prvotnih prižnic) je izgubljena, stenske freske pa se razen v redkih odkritih primerih še vedno skrivajo pod stenskimi beleži.

Če naredim kratek pregled likovnega snovanja cerkvene dediščine, bi lahko rekla, da je celotna situacija precej zapletena in večplastna. V Mežiški dolini ni mogoče prikazati razvoja, iz katerega bi bile razvidne tipične smernice koroške arhitekture, kiparstva in slikarstva. Gre za mešanico tradicionalnih vzorcev, vidnih v enoladijskih prostorninah cerkva, kratkih, tradicionalno zidanih in v petih stranicah zaključenih oltarnih prostorih, ter za vplive tuje slikarske dediščine v stenskih poslikavah prezbiterijev, ki so bodisi delo italijanskih potujočih delavnic ali avstrijskih potujočih slikarjev.

Ugotovila sem, da je večina cerkva nastala že v srednjem veku. V romanskem obdobju, med 11. in 13. stoletjem, so v osnovi nastale: župna cerkev sv. Egidija na Ravnah, župna cerkev sv. Device Marije v

Farni vasi in podružnična cerkev sv. Jošta v Javorju. Večina ostalih cerkva je gotskega nastanka od 14. do poznega 15. stoletja in so bile kasneje prezidane ter v 17. in 18. stoletju večinoma barokizirane, zato so v večini primerov izgubile svojo srednjeveško pričevalnost. Gotske ostaline so vidne v posameznih arhitekturnih elementih, kot so arhitektura prezbiterijev, njihovi oboki, predvsem pa je gotika ohranjena v srednjeveških stenskih poslikavah. Le dve cerkvi sta nastali ob prehodu iz gotike v renesanso, in sicer podružnična cerkev sv. Lenarta na Platu in podružnična cerkev sv. Uršule na Uršlji gori.

V Mežiški dolini se je cerkvena arhitektura držala bolj ustaljenih, tradicionalno podeželsko zasnovanih enoladijskih cerkvic, z izjemo nekaterih velikopoteznih arhitektur, ki so pomembnejše tudi v širšem slovenskem kontekstu. Današnja župna cerkev sv. Device Marije na Jezeru v Farni vasi pri Prevaljah naj bi bila že tretja cerkev, zidana na tem mestu. Prvotna cerkev je bila romanska, ki so jo v pozni gotiki, torej konec 15. stoletja, temeljito gotizirali. Današnja cerkev je iz leta 1890, ko so staro gotsko cerkev delno podrli, delno pa vzdali v novo cerkev. Edino, kar kaže njeno bogato preteklost, sta delno ohranjeni vhodni zvonik, kakršnega vidimo tudi pri sv. Egidiju na Ravnah, ter desna gotska stranska kapela z obokom, značilnim za 13. stoletje pri nas.

Gotski lepotici, podružni cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka na Lešah, sta skoraj popolnoma ohranjena sakralna spomenika iz sredine 15. stoletja. Oba se odlikujeta po visokih in ozkih gotskih prezbiterijih, obdanih z vencem zunanjih opornih stebrov. Gre za imenitna spomenika, ki poleg veličastne zunanjsčine (in pri sv. Ani tudi bogate notranjsčine) predstavljata izjemna krajinska spomenika.

Podružnična cerkev sv. Janeza Krstnika na Poljani predstavlja enoladijsko zasnovano cerkev in je verjetno najstarejša gotska cerkev v Mežiški dolini, in sicer iz začetka 14. stoletja. Iz cerkve izhaja tudi velika srednjeveška umetnina – kiparska mojstrovina: glava sv. Janeza Krstnika iz konca 15. stoletja, vendar je danes zaradi varnosti ni več v cerkvi.

Župna cerkev sv. Egidija na Ravnah je pomembna zaradi svoje stavbne zgodovine. Nastajala je v več

fazah, verjetno pa je v svoji osnovi romanska; o tem govori tudi ohranjen vzhodni zvonik, ki cerkev postavlja v t. i. skupino romanskih cerkva z vzhodnim zvonikom, katere najpomembnejša predstavnica na Koroškem je podružni cerkev sv. Vida v Dravogradu.

Tradicionalne forme so vidne tudi v kiparstvu, izražene so v primerih ljudskega rezbarstva in podobarstva oltarjev ter oltarne plastike v cerkvah po vsej Mežiški dolini. Večina lesenih in kamnitih oltarjev je bila narejena v 18. stoletju, saj večidel predhodne dediščine zaradi različnih vzrokov ni ohranjene. Obstaja verjetnost, da so bili lepo rezljani leseni gotski oltarji izgubljeni, še bolj pa načrtno nadomeščeni z "modnejšimi" baročnimi. V Mežiški dolini sta dva izjemna primera baročnih oltarjev. Sta predstavnika t. i. "zlatih oltarjev". To so oltarji, ki so nastali v 17. stoletju, in so jih ljudje zaradi bogate pozlate in barvnega bogastva poimenovali kot zlate. Takšna oltarja stojita v cerkvi sv. Ane na Lešah (oltar iz 17. stoletja) in v podružnični cerkvi sv. Janeza Krstnika na Poljani (oltar z letnico 1653).

okoli 1400.), ki predstavljajo vrhunec njegovega ustvarjanja. Verjetno je slikar potoval tudi po slovenskem Koroškem, saj je njegova slikarska zapuščina poleg fresk v prezbiteriju sv. Antona na Ravnah vidna tudi v freskah v severni ladji župne cerkve sv. Nikolaja v Vuzenici in domnevno tudi v novo odkritih freskah v podružni cerkvi Marije na Kamnu pri Vuzenici.

Edina datirana srednjeveška poslikava z letom 1466 je na oboku prezbiterija podružnične cerkve sv. Barbare v Zagradu pri Prevaljah, kjer se srečamo s, v slovenskem prostoru precej razširjeno, poslikavo Kranjskega prezbiterija, s Podobo usmiljenja kot glavnim motivom poslikave. Avtor fresk je neznani mojster, ki pa je verjetno deloval v beljaškem umetnostnem krogu.

Nenazadnje naj omenim še poznogotsko poslikavo notranjščine podružnične cerkve sv. Ane na Lešah. Z dvema slikanima oltarjema na ladijskem delu slavoločne stene se srednjeveška slikarska izpoved že nagiba v novo obdobje renesanse. Oltarja sta datirana

Gotske freske v podružni cerkvi sv. Antona na Ravnah iz okoli leta 1400

(Foto: Simona Javornik)

Najpomembnejši del likovne dediščine predstavljajo srednjeveške poslikave. Žal so bile poslikave skozi stoletja dobro pokrite z več plastmi beleža, tako da so v večini primerov še neodkriti ali le delno odkrite. Od teh so najpomembnejše: v podružnični cerkvi sv. Neže na Vrheh pri Kotljah z gotskimi freskami iz okoli 1370. leta, na katerih se v modeliranju figur in uporabi barve vidi močan vpliv furlanskega srednjeveškega slikarstva. Freske v prezbiteriju podružnične cerkve sv. Antona Puščavnika na Ravnah na Koroškem iz okoli 1400. pripisujejo potujočemu mojstru iz Nonče vasi. Gre za precej pomembnega slikarja. Ime je dobil po freskah v podružni cerkvi sv. Marije na Pesku v Nonči vasi (iz

z letnico 1577, oba pa je naslikal neznani mojster, ki se je za to priložnost podpisal le z inicialami E. P. Poslikava severne stene ladje sv. Ane je starejša, iz 16. stoletja. Prav tako pa je dragocen tudi lep leseni strop ladje, poslikan s peterolistnimi rumenimi cvetovi in datiran z letnico 1689 ob Marijinem monogramu.

Verjetno lahko sklenem osnovni oris najpomembnejše likovne dediščine cerkva Mežiške doline v upanju, da je ta le začetek poglobljenih študij na temo kulturne dediščine, ki je temeljni del in zrcalo kulture vsake pokrajine in njenih prebivalcev.

OŽIVLJENA PRETEKLOST

Besedilo in fotografije: Vanja Ferk Grampovčan,
Koroški muzej Ravne na Koroškem

Mnogo je pozabljenih stvari. Drugače je s kulturno dediščino, saj s pomočjo muzejskih restavradorjev ponovno oživi. Mnogi uspehi in nagrade, ki smo jih muzealci dosegli v preteklem letu, so pogojeni tudi z delom v zakulisju muzeja – pri tem mislim tudi na restavriranje predmetov.

Na mednarodni dan muzejev je Koroški muzej lani (18. 5. 2000) v Narodni galeriji v Ljubljani prejel Valvazorjevo priznanje za leto 1999. Prisluzil si ga je z razstavo in zbornikom o vlogi in pomenu Železarne Prevalje v evropskem prostoru, s sodelovanjem z galerijo Falke v avstrijskih Libučah in s soorganiziranjem posvetovanja o kiparstvu na prostem, ki ga je v Črni na Koroškem pripravilo Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo, z izdajo kataloga z naslovom Forma viva Ravne na Koroškem 1964–1989, predvsem pa z izvorno

obnovitvijo Prežihove bajte.

V letih 1998/99 je bilo restavriranih 60 predmetov iz Prežihove bajte. Nekateri so bili že v precej slabem stanju in tik pred propadom, predvsem zaradi nihanja temperature in relativne vlage v prostorih. V pomladanskem in jesenskem času je negativen vpliv nihanja temperature in vlage na eksponate najbolj škodljiv. Predmeti so bili pred restavriranjem tudi precej uničeni zaradi lesnih črvov. Muzealije so zdaj dobro zaščitene, tudi njihova podoba je takšna kot nekoč. Pojavlja pa se težava, kako jih zaščititi tudi v prihodnje, saj neugodne klimatske razmere nanje še vedno negativno vplivajo. Prostori namreč niso

Namizna petrolejka in razpelo iz Prežihove bajte po restavriranju

Etnografska zbirka v Črni na Koroškem

ogrevani, nimajo sušilnih naprav, merilcev temperature in vlage, s katerimi bi lahko vodili evidenco ogroženosti muzealij in bi na osnovi rezultatov izvedli najprimernejšo rešitev za zaščito predmetov. V jesenskem času, ko vlaga narašča, prihaja do raztezanja lesa, na površini pa do pokanja zaščitnih premazov in s tem do poškodb muzealij. Lahko pride tudi do tako hudega krčenja, da bi zamazke v lesu le-ta iztisnil, oziroma bi predmeti popokali, če bi za postopek zamazkanja uporabljala togi kit, ki nima sposobnosti prilagajanja razmeram klime v prostoru. Poseben

problem je tudi goba v kletnih prostorih, ki se občasno (hkrati z negativnimi vplivi okolja) pojavlja na stenah in lesu, lahko pa ogrozi tudi notranjost bajte ter predmete v njej.

Postopki restavriranja so uspešni, če zagotovimo ustrezne pogoje hranjenja muzealij. Teh zaenkrat še ni.

Letos je bila v prostorih nekdanje pošte v Črni na Koroškem, v več kot 150 let stari Štulerjevi hiši, odprta nova etnografska zbirka. Prikazuje življenje Črnjanov v 18., 19. in 20. stoletju. V njej je 112 restavriranih predmetov iz lesa, kovine, stekla, usnja, tekstila in keramike. Restavratorska dela so potekala v restavratorski delavnici Koroškega muzeja. Predmete sem restavriral v letih 1999 in 2000. Novi prostori jim zagotavljajo dobre razmere hranjenja. Ob primernem varovanju bodo v ponos kraju in prihodnjim rodovom.

Sicer pa so zbirko v Črni odprli že leta 1978. Postavili so jo v mansardnih prostorih nad avtobusno postajo. Tu je ostalo še nekaj predmetov, saj novi prostori niso dovolj veliki za postavitev celotne zbirke.

Sprehajalci v ravenskem parku si lahko ogledajo novo podobo kašče, ki stoji za gimnazijo. Zunanost je bila obnovljena v lanskem letu, notranja dela pa še potekajo.

Tako "živi" kulturna dediščina, rešena pred propadom in varno shranjena v muzejih. Brez muzealij ne bi bilo muzejev, brez restavratorjev pa bi muzealije propadle.

Obnovljena kašča v ravenskem parku

(Foto: A. Č.)

"TO PA NI ZA OBJAVO"

O PROTESTNIH USTAVITVAH DELA

Marjan Kolar

Po stavki v železarni leta 1978 sem v ravenški študijski knjižnici predelal nekaj knjig; iz beležk pa sem napisal tole besedilo. Nato sem bil prvič in zadnjič v življenju povabljen na kakšno sejo komunistov. To besedilo sem smel prebrati na seji Osnovne organizacije ZKS Delovne skupnosti Železarne Ravne 13. marca 1978. Potem je bilo ocenjeno, da moj tekst ni za objavo, zato je zdaj natisnjen prvič. Tudi pomagal ni nič, saj sta bili v železarni po enakem scenariju in z enakim izidom spet stavki, in sicer leta 1985 in leta 1987. Zadnja istega leta, kot je bila objavljena Mnenjska raziskava, ki so jo na 50 straneh izdelali člani Aktiva družboslovnih delavcev Železarne Ravne.

Če bo ta tematika še naprej ostala zunaj zanimanja koroških družboslovcev, bo v javnosti tudi še naprej veljalo prepričanje, da so se zadnje socialne krivice v teh krajih godile junakom Prežihovega Voranca, na čelu s Svetnečim Gašperjem.

Ustavitev dela je družbeni konflikt, torej družbeni pojav, zato bi moral biti v prvi vrsti predmet socioloških raziskav. Na nivoju republike to res je, in sicer pri Raziskovalnem centru za samoupravljanje Republiškega sveta Zveze sindikatov in pri Centru za raziskovanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Brez anket in znanstvenih analiz nikjer ne dobijo realne podobe stanja, pa je verjetno ne bomo niti za nedavno ustavitve dela v železarni. Na pamet pa lahko rečemo o njej vsaj naslednje:

– Ogromno v naši železarni raziskujemo različne vrste jekla, zato tudi ogromno vemo o njihovih lastnostih. Metalurgija, metalografija, defektoskopija, spektroskopija, stiloskopija, spektrofotometrija, dilatometrija pa druge -metrije in -skopije so pri nas silno upoštevane vede. Prav je, da se nam ne zdi škoda denarja za drage naprave in strokovnjake, saj se nam naložbe vanje vračajo s kvaliteto izdelkov.

– A če vemo o jeklu toliko, kaj vemo o industrijski psihologiji, o socialni psihologiji, o skupinski dinamiki, o sociologiji ter njenih vejah in metodah dela, koliko tega uporabljamo in kaj torej vemo o

delavcih, ki proizvajajo in obdelujejo ta dragocena jekla? Upam si reči, da nič, saj, kar je bilo narejenih raziskav te vrste, jih lahko preštejemo na prste.

– Ne čudimo se torej, če nam je na referendumih 17 odst. "proti" še premajhen znak za alarm oz. za ukrepanje in če ob opozorilu na protislovno stanje stvari usmerimo vso pozornost na opozarjevalca in opozorilo, ne pa na problem.

– Vedeti, da je sociologija priznana veda, in vedeti, da je tudi v Sloveniji že dolgo uveljavljena, doživeti v zadnjih šestih letih drugo protestno ustavitve dela, a pogosto besedovati mimo te znanosti, se vendarle reče skoraj tako kot konec 20. stol. zdraviti boleznj z uroki.

Na Ravnah sta s tega področja dosegljivi vsaj naslednji deli: Marjana Šetinca in Ilije Globačnika "Družbena protislovja in protestne ustavitve dela" ter dr. Vladimira Arzenška "Ekonomske, socialne in psihološke determinante kolektivnih sporov v delovnih organizacijah Slovenije". Ker obravnavata ustavitve dela v letih 1974 do 1976, si velja glavne ugotovitve v njih vseeno ogledati.

Splošno o prekinitvah dela

Protestne prekinitve dela so se začele v Sloveniji leta 1958 in so dosegle vrh v letu 1962, ko so bile 104. Uradno smo jih začeli preučevati leta 1973, pravno pa je to področje obdelal Zakon o združenem delu v poglavju z naslovom "Reševanje sporov, ki jih ni bilo mogoče rešiti po redni poti".

Protestne ustavitve dela so znak razvijajoče se, dinamične družbe in hkrati dokaz, da ljudje želijo več stvarnih pravic, več "samoupravljanja", pa čeprav ga želijo doseči po nesamoupravni poti. Glede na število udeležencev in izgubljenih ur takšne ustavitve nimajo večjega gospodarskega pomena. Škoda je bolj politično samoupravna, vendar cilj običajno ni rušenje samoupravnih odnosov, temveč korekcija le-teh. Podatki kažejo dvojje pozitivnih stvari:

– vse večja je nagnjenost k reševanju konfliktov po samoupravnih poteh. Kaže se v obliki konfliktnih sestankov, ki vodijo v sporazum, ne v ustavitve dela,

– napredek v zavesti in samoupravni miselnosti se kaže tudi v prostovoljnem nadomeščanju izgube, nastale ob ustavitvi.

Protestne ustavitve niso spontane

Probleme, zaradi katerih je prišlo do ustavitve dela, so predtem v 61 odst. primerov obravnavali samoupravni organi, a izrazov nezadovoljstva ni registriral nihče. Po Arzenšku je 93 odst. delavcev, ki so prekinili delo, menilo, da je razlog, zakaj njihove pritožbe niso bile rešene po redni poti, v podcenjevanju in zavlačevanju.

Kdo ustavi delo

Od delavcev, ki so ustavili delo, jih je nad 70 odst. z nepopolno ali s končano osnovno šolo. Po socialnem poreklu jih je 46 odst. kmečkih in 45 odst. delavskih. 74 odst. jih nikdar ni bilo članov samoupravnih organov, 90 odst. niso člani ali so neaktivni člani DPO (družbenopolitičnih organizacij).

Zakaj ustavljajo delo

Šablonsko mnenje, da so za ustavitve dela v glavnem krive premajhna informiranost in zahteve po višjih OD (osebnih dohodkih), le delno vzdrži resno analizo. Čeprav so nepravilnosti pri delitvi OD pomemben dejavnik, so vzroki dosti bolj kompleksni.

Dr. Arzenšek, ki je razdelil med udeležence ustavitve dela ter druge delavce prizadetih delovnih organizacij 50 tipkanih strani vprašalnikov, ugotavlja iz odgovorov naslednje:

Največji vpliv na aktivnosti v delovni organizaciji pripisujejo delavci vodstvu, in sicer pri dolgoročnem planiranju, investicijah, določanju meril za delitev OD, imenovanju vodilnih oseb ter reševanju konfliktov med delavci in vodstvom. Strokovnjaki po njihovem vplivajo na določanje norm, člani delavskih svetov na določanje dodatkov za prevoz in prehrano ter delitev stanovanj, ZK (Zveza komunistov) in sindikat na predlaganje kandidatov v samoupravne organe, delavci pa na nobeno stvar.

Nadalje menijo delavci, da oni sami lahko najbolj vplivajo na svoje sodelavce, najmanj pa po vrsti: na politične funkcionarje, na vodilne in na člane samoupravnih organov. Nad nivojem neposredno nadrejenih imajo delavci zelo malo stikov z vodilnimi.

Informacije o spremembah pri razdeljevanju OD, finančnem uspehu ter razvoju delovne organizacije delavcem večinoma niso razumljive.

61 odst. jih meni, da vodstvo DO (delovne organizacije) ni zainteresirano za blaginjo zaposlenih, 47 odst. ne zaupa, da samoupravni organi odločajo v korist delavcev, 42 odst. pogosto doživlja krivice, 49 odst. jih meni, da se konflikti v del. organizaciji rešujejo s prikrivanjem in z izogibanjem.

Alienacija je zelo močna

Občutek nemoči v delovni organizaciji ni nič manjši od občutka nemoči v družbi. Približno polovica delavcev, ki so ustavili delo, ima močan občutek nesmiselnosti in anomalije. (To pomeni: če hočeš danes kaj doseči, si skoraj prisiljen početi stvari, ki niso v redu.) 72 odst. jih meni, da je delo nujno zlo, s katerim človek pride do stvari, ki jih želi sam in njegova družina.

Iz rok v usta jih od svojih OD živi 76 odst., da pa so za to krive razmere v družbi, jih meni 69 odst.

Delavci, ki ustavijo delo, niso nič slabše informirani od tistih, ki ga ne.

Izobrazba ne vpliva na alienacijo od dela, prav tako ne članstvo v samoupravnih organih in DPO.

S protestno ustavitvijo dela delavci večinoma dosežejo izpolnitev vsaj dela svojih zahtev.

Reakcija na ustavitve dela

Po Arzenšku precejšnje število članov vodstva v delovni organizaciji pojmuje prekinitev dela kot disciplinski problem, po Globačniku pa se organi in organizacije zganejo šele, ko je do ustavitve že prišlo ali po njej. Skoraj po pravilu veliko organov išče pobudnike in udeležence prekinitvev, ne analizirajo pa svojega dela in postopkov pri iskanju vzrokov za ustavitve dela.

Zunanji organi se radi obnašajo kot nalogodajalci za organe v delovni organizaciji in običajno ne sprejemajo nobene odgovornosti s tem v zvezi.

Ker interna zakonodaja v večini primerov, kjer pride do ustavitve dela, ne vsebuje posebnih določil ob izbruhih sporov, se odgovornost zvrča z organa na organ ali z enega delavca na drugega.

To bi bilo zelo zelo na kratko vse. Presodimo, kaj lahko iz teh tujih izkušenj uporabimo za našo prakso.

NAJSTAREJŠA RAVENČANKA JE STARA 100 LET

Visoki jubilej Marjete Podrzavnik

Urška Vezonik

Ob 100. rojstnem dnevu so Marjeto Podrzavnik obiskali tudi predstavniki Občine Ravne na Koroškem in Četrtna skupnosti Trg ter ji zaželeli še mnogo zdravja.

(Foto: arhiv družine Vezonik)

Marjeta Podrzavnik, naša bica, se je rodila 25. februarja 1901 na Remšniku nad Radljami kot tretji otrok. Mama ji je umrla na porodu, zato jo je oče takoj po rojstvu dal v oskrbo svojemu bratu, kmetu Lamprehtu na Sp. Kapli in njegovi ženi, ki nista imela svojih otrok. Oče se je pozneje še enkrat poročil, zato ima bica še eno, petnajst let mlajšo sestro, ki živi pri svoji hčerki Zinki v Radljah.

Marjeta je otroštvo preživljala pri kmetu Lamprehtu, kjer je bila do 17. leta, ko ji je teta umrla. Potem se je vrnila domov k očetu, kjer pa zanjo ni bilo kruha. Odpravila se je služiti onstran meje v Osek (Oberhaag), kjer je pozneje spoznala tudi svojega moža Aleša. Poročila sta se leta 1935. V zakonu se jima je rodilo šest otrok.

Leta 1935 sta se vrnila v Slovenijo (Jugoslavijo) in zaživela kot najemnika na kmetiji na Breznem vrhu. Leta 1951 je v hišo ponoči udarila strela in stavba je pogorela do tal. Otroci so zato morali služiti pri okoliških kmetih. Edina hči Zofka je še eno leto ostala doma, da je pomagala spraviti poljske pridelke. Potem je tudi ona odšla v Maribor za gospodinjsko pomočnico.

Z možem sta se vrnila na njegov dom, kjer sta živela vse do njegove smrti leta 1980. Takrat se je Marjeta preselila v staro hišo pri sinu Henriku, p. d. Petelinu na Remšniku.

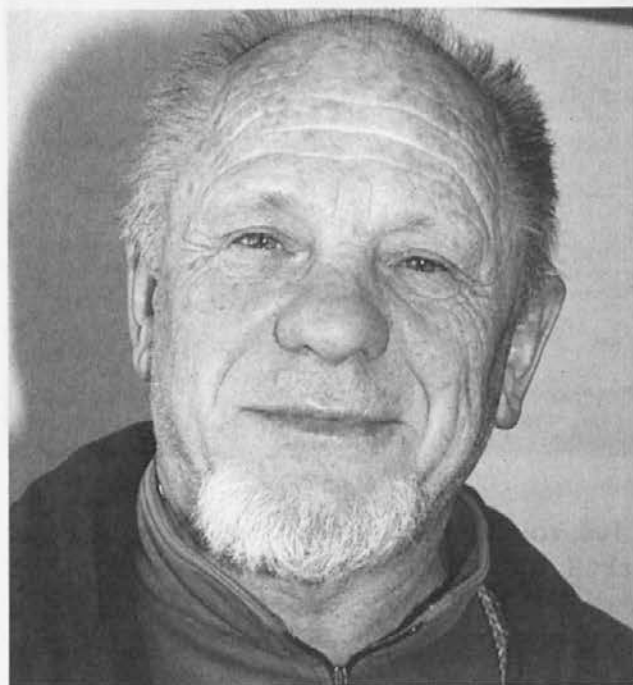
Leta 1988 je ovdovela hči Zofka in ker je bica vse težje prenašala hude zime v stari hiši, so se odločili, da se preseli k njej na Ravne. Sprva le preko zime (poletje je preživljala na Remšniku, saj je bila s srcem in z dušo povezana z zemljo), leta 1990 pa je ostala na Ravnah za zmeraj.

Vse do lanskega decembra, ko je zbolela in bila teden dni tudi v bolnišnici, je zase še sama poskrbela. Danes ji že precej peša vid, še posebej pa sluh. Spomini pa se ji vračajo v najnežnejšo mladost, k Lamprehtu.

Kot se spominja hči Zofka, je bila bica kljub slabemu in težkemu življenju vedno nasmejana in dobre volje. Z očetom sta rada prepevala. Tudi kakšno "okroglo" je znala povedati, da so se vsi nasmejali.

MARIJAN MAUKO – KULTURNI ŽARILNIK

Ajda Vasle

Marijan Mauko

(Foto: A. Č.)

Že dolgo bivate in ustvarjate na Koroškem, vendar ste sem prišli. Kako, kdaj, od kod?

Prvič sem prišel v Mežico iz Trojice leta 1948 kot mlad fant, star manj kot štirinajst let. Za zaposlitev sem bil še premlad, vendar so mi rekli, naj se vrnem, ko bom starejši.

Takrat so v Mežici cvetele japonske češnje pred šolo in bil sem vznemirjen očaran nad čarobno lepoto takratne Mežice. Široke ulice, bazen, tenis pri centrali, kulturni dom v parku in igrišče. Parki, parki in široki pločniki, kamor koli si se podal. Potem sem na sanjavo in cvetočo Mežico skoraj pozabil. Decembra leta 1959 sem si v Mariboru rekel: »Zdaj je čas, da grem.« In se presadil na Koroško.

V osnovno šolo sem hodil v Sveti Trojici v Slovenskih goricah. Sedmi in osmi razred pa sem napravil v Mežici.

Marijana Mauka je mariborski literat Jože Kos označil kot "nagajivo mežiško mežikajočega poeta, literarnega navdušenca in kulturni žarilnik". Med Korošci je dobra štiri desetletja. V tem času so izšle njegove pesniške zbirke Gorje neumnemu in druge neumnosti (1991), Čarovna metla (1993), Pocvetke (1997), Tanka lunidov (1998) in Roža ognjena (2000). Vse – razen prve – se osredotočajo na japonske pesniške oblike. Napisal je tudi številne članke, aktivno se vključuje v koroško kulturno dogajanje. Je pobudnik literarnih Večerov ob treski v Mežici in prav na dvajsetem, 1. 12. 2000, je praznoval svoj petinšestdeseti rojstni dan. Zaradi tega sem se povabila na klepet v njegovo hišo v Mežici, med slike, drevje, cvetje.

V domačem kraju ste začeli pisati. Kakšna je bila usoda vaše prve pesmi?

Prva ... to je bila pač prva, ki je prišla na "stenčas" – stenski časopis. Bilo je pozimi in v šoli smo po učilnicah kurili v pečeh. Ker smo v peč naložili preveč premoga, se je začelo kaditi. Odprli smo okno in v razred je priletel ščinkavec.

*Ščinkavec ptiček lep je bil,
ki je vse razveselil.*

Je čivkal čiv čiv,

frčal sem in tja,

zato prav radi imeli smo ga.

A pionirji iz sosednjega razreda

zavistni bili so, ej, seveda

zaradi ščinkavca, ptička lepega,

grda zavist miru jim ne da.

*Načrt prav dober so si naredili,
da ptička v svoj razred bi zvalili,
vendar njihov trud bil je ves zaman,
ker je odletel v svobodo na plan.*

Res pa je, da je moja mama pesem predelala v sonet, saj je hodila v meščansko šolo v Gornjo Radgono, kjer so, kot mi je znano, še poučevali poetiko – »stihoklepstvo«. Potem pa so rekli, da je pesem napisala mama, ker so vedeli, da jih piše. Jaz pa sem bil seveda jezen. Bistvo soneta je namreč enajst zlogov v vrsti. Tako nekako je predelala to pesem v sonet:

Ščinkavec ptiček prav zares lep je bil ...

Spoznal sem, da ko daš svoj izdelek v javnost, pač ne pričakuješ, da bodo okrog tebe same samske ljubeče tete.

Kako pa se je začelo vaše ubadanje s kulturo na Koroškem? Tudi s telesno kulturo ...

Aja, nekaj časa sem bil alpinist. V Žerjavu sem bil v dobri družini: Zagorčev Drago, Pušnikov Dodi ... Naredili smo tečaj plezanja, potem pa smo hodili v gore, plezali. Splezal sem prvenstveni smeri: zimske PLATE in letno DORKINO s Francem Smrečnikom na Raduhi. To je trajalo, dokler nisem začel graditi hiše, pa še takrat sem šel v Paklenico s prijateljem Edijem Gorinškom.

Kultura ... S kulturo sem se vedno ukvarjal. Leta 1961 sem se iz samskega doma na Poleni preselil v samski dom v Žerjavu. V Žerjavu smo igrali igre, imeli smo mladinske pleske, folklorno skupino, fotokino klub in klub OZN, kjer smo imeli razna predavanja. Dr. Ivo Štruel je predaval z dišaji o Rusiji. Še jaz sem predaval o Groharjevem Sejalcu. Leta 1965 so samski dom preuredili v stanovanja in zgradili nov dom na Glančniku. Spet sem bil v Mežici in ker sem prijateljaval z Adolfom Rauterjem in Vilijem Strelom, sem se priključil gledališču. Dolf je skrbel za kulise in bil glavni igralec, Vili pa režiser. Nekoč, ko smo igrali na Ravnah, je bil masker Edi Mauhler. Bil sem odrski delavec, ki je rad hodil po snedviče, kot smo jim rekli.

Verjetno ste imeli do ustvarjanja posebno veselje, glede na to, da izhajate iz kulturniške, umetniške družine?

Prvič sem stal na odru leta 1946, ko je mama režirala Prešernovo Železno cesto. Oče je naslikal kulise in jaz sem bil vlakova piščalka. Ker pa sem si svoj tekst razširil, me je mama ročno poučila, da je predolg. Na odru delaš samo to, kar ti gre po režiji.

Mama je slovela kot odlična igralka tragičnih likov. Spravila je publiko v jok, celo moške.

Oče je igral violino in v hiši je bil pianino. Moja generacija ni ničesar podedovala od igralških in glasbenih talentov svojih staršev. Razen očaranosti ob zvokih violine in klavirja.

Ukvarjate se z različnimi umetnostmi, ne le z gledališčem ...

Na razstavi ob 20. TRESKI so obiskovalci lahko videli olja – slike mojega dedka Alojza (slikarski in plesarski mojster flodrar in pozlatar, rojen v Gornji Radgoni, Police leta 1877, je umrl 1949. v Zagrebu), mojega očeta Alojza (pomočnik slikar in pleskar), moja in bratove hčerke Mire (rojene v Mariboru 15. 10. 1966).

Razstavljal sem tudi na Ravnah, v Žerjavu, Mežici in v Tovarni opreme na Glančniku TOM. Tudi kiparil sem. Kip, ki sem ga naredil na TOM-u, so že podrli, tako da sem že sedaj "Apel". (Grk, slikar Aleksandra Velikega, živel štiri stoletja pred Kristusom, nobeno njegovo delo se ni ohranilo.)

Ko sva ravno pri TOM-u ... Kaj je za vas Šumc? Kolikor vem, to ni le potok, ki teče v Mežo, ampak tudi ime delavskega glasila, ki ste ga urejali v Tovarni opreme Mežica.

Šumc. Idejo za revijo sem imel dolgo pred izidom prve številke, pravzaprav je nisem imel jaz, ampak sem jo ukradel že pokojni kolegici pesnici, urednici in ustanoviteljici FONTANE iz Kopra. Razmišljal sem o imenu. Takrat pa sem prevedel pesem Šiptarja Esada Mekulija, kjer ima vsak izvir – studenček, ki se zliva v potok, svoje ime. Hotel sem najti imena izvirov Šumca. Kmet Krivec mi je povedal, da je Šumc hudournik. In res. V Pleteršnikovem slovarju je zapisano, da se takemu hudourniškemu potoku reče po slovensko šumec. Vinko Moederndorfer je s pomočjo mežiških šolarjev zbral koroške pripovedke. V eni je rečeno, da teče enkrat v letu eno uro po Šumcu vino namesto vode. To mi je res všeč. Ime Šumc se mi je zdelo tako naravno, da se boljšega sploh ne bi mogel domisliti, tako zvočno, šššš.

In potem sem imel spet srečo, da so bili v službi okoli mene ljudje, ki so bili pripravljeni kaj narediti: Zora Krevh, Mojca Oderlap, Aleš Moličnik. Naj povem še to, da je bil urednik Šumca profesor Franjo Maurič, delal pa je Aleš Moličnik. Izdali smo šest števil, dokler tedanje jugoslovansko gospodarstvo ni začelo razpadati. V TOM-u smo imeli naročeno literarno revijo Dialogi in revijo Za kritiko znanosti, imeli smo razstave, tudi največjega koroškega narodnega umetnika, rezbarja Jožeta Osojnika. Lepo smo se imeli. Najbolj kulturnen TOZD v Jugoslaviji. Tako so rekli.

V Šumcu je objavljala celo Kajetan Kovič ...

Da, tudi on. Zato sem ga lahko kasneje povabil na literarni večer v Mežico. Tudi drugi so bili zraven: Korošec z one strani meje Andrej Kokot, Esad Mekuli (ta Šiptar piše take pesmi, kot da bi bil kak Koprivec). Njega sem "našel" v hrvaški reviji v študijski knjižnici na Ravnah.

Tomovci so tudi sicer spremljali pesniški razvoj Frančka Anželaka in mene. Z njim sva šla skupaj v Slovenj Gradec v literarni klub. Tam sem bil nekaj let čisto tiho (to tudi znam). Potem pa je takratni predsednik Franc Pečnik odstopil in sem jaz začel "komandirati". Kar naenkrat so postali vsi zagnani in

navdušeni: Milena Cigler, Darja Kniplič, Jera Smolčnik, Franc Anželak, Vesna Roger in še kdo. Tam smo, tako ali drugače, prišli do svojih pesniških prvencev.

Kot skupina smo nastopali v Slovenj Gradcu, Šentanelu, Črni, na Lešah in Ravnah, v Črnečah, Šentjanžu, Mežici in na Rimskem Vrelcu, na Koroškem radiu. Uvedel sem literarne večere z gosti. Prvi gost je bila dr. Silvija Borovnik. Takoj so me napadli, da sem porabil preveč denarja.

Klub sem takrat poskusil preimenovati iz Slovenjgraški literarni klub v Koroški literarni klub, pa je bilo pripeljano na občni zbor cel razred srednješolcev in ime je ostalo.

Nisem odstopil, pač pa na naslednjem občnem zboru kluba nisem več kandidiral za predsednika.

Povrniva se k vašemu pesniškemu delu, saj sva pravzaprav o tem začela govoriti. Leta 1991 ste izdali prvo zbirko pesmi Gorje neumnemu in druge neumnosti.

Maja 1991. Seveda, prvenec, a ne v klubu.

Literarnih večerov Ob treski je bilo doslej že več kot dvajset in sodelovalo je že okoli sto ljudi, vedno znova pa se pojavljajo tudi novi obrazi. Nekateri sodelujemo že skoraj od začetka in se spominjamo pravzaprav vseh večerov. Se vam zdi, da bi pri katerem izmed njih kaj spremenili?

Ne, ne, vsak je bil nekaj posebnega. Mi delamo unikate in ne duplikatov. Od svojih sodelavcev pričakujem, da pripravijo vedno nekaj posebnega. Tudi naši gostje so nekaj posebnega. Pa ne mislim na akademske naslove, ampak na njihovo poezijo ali prozo. Sploh pa sem jaz bolj kot kapitan v kajuti. Krmarite pa vi, mlajši.

Najbolj sem ponosen, da sem v Kosezah pripravil program ob dvestoletnici rojstva Janeza Vesela Koseskega. Ti, Ajda, pa si vodila nastop. Še pred nastopom si morala črtati odlomke Veselovih tekstov, da proslava ni bila predolga. Štirje predgovorniki so "osirali" Koseskega. Vendar je bila publika očarana. Celo novinarka je zapisala, da so od ljubkih Korošic izvedeli, kaj vse je Koseski prispeval za slovensko stvar.

Mežičarji so nekaj posebnega med Korošci, tako je rekel Vinko Ošlak. Zato sem na prvo TRESKO povabil sebe. Tako se je začelo.

Vsak obiskovalec literarnega večera vedno dobi vstopnico – "gledališki list", ki je zgodba zase.

Ime in priimek na gledališkem listu – vabilu – vstopnici sem povzel po dirigentu Rudarske godbe

Andrej Makuc, prof. in Marijan Mauko na predstavitvi knjige Čarovna metla 19. 1. 1994 v Slovenj Gradcu

(Foto: arhiv M. M.)

Ediju Mauhlerju. Umetnik – gost ali župan, glasbenik ali stara babička in mi ustvarjalci – vsi smo enakovredni gostje na večeru ob goreči treski. Od začetka do konca smo vsi na istem, tudi na družabnem delu Večera ob treski, in to je vsem všeč.

Večkrat nisem zadovoljen z gledališkim listom, ker je premalo vidmarski, premalo je teksta.

Ves čas govoriva o gledališkem listu. Pa saj bi pravzaprav lahko rekli, da gre za "literarno gledališče".

Literarno gledališče TRESKA je multimedijijski projekt: poezije ali proze, glasbe in likovne ustvarjalnosti, knjig, dokumentov in fotografij.

Kako ste spoznali haiku kot pesniško obliko in kako ste jih začeli pisati?

Haikuje sem spoznal doma, iz Vodnikovega koledarja 1939. Zanimala me je kitajska poezija, to so tiste očarljive pesmi v tem stilu, kot je ta moja, edina, ki je še ostala iz tega obdobja:

*O ti
omamno zibajoča
sila,
šepeče roža,
ko val potočka
jo odnese
v naročju svojem
šumeč v daljavo.*

"Kaj je to haiku?" Mislim, da to vprašanje kar pogosto slišite.

Vsakemu haiku preštej zloge. HAIKU IMA OBVEZNO TRI VRSTE. Tehnično brezhibna trivrstičnica je tisti haiku, kjer je vsaka vrsta stavek. Prvi stavek – vrsta ima 5 slogov. Drugi stavek – vrsta ima 7 slogov. Tretji stavek – vrsta ima 5 slogov.

En sam zlog preveč ali premalo in trivrstična pesem ni haiku. Za doseganje tega zakona, stalne pesniške oblike, so dovoljene vse pesniške prevare in zvijače: mašila, splavi, krajšala, daljšala, prehod stavka v naslednjo vrsto, skratka, vse, kar so do sedaj pesniki sveta uporabili pri proizvodnji zmetranih pesniških oblik, in povrh še deljena beseda. Rima ni obvezna.

Primer:

*V morje me je
sunil, takoj ko sem mu
obrisal noge.*

Mauko

Kot vidiš, haiku nima naslova. Japonski teoretik haiku poezije je vedel, da so tisti, ki naslov uporabijo za to, da v njem povejo del zgodbe, ki je niso znali stlačiti v haiku, nesposobneži. Takšno jim je zagodel: recimo, da ima naslov deset zlogov. Avtor mora obvezno pod naslovom zapisati, da je to haiku z desetimi zlogi v naslovu. Nesposobnežem je dovolil, da lahko uporabijo za naslov poljubno število zlogov. Recimo kar cel roman. Aziatski humor. Naslov haiku pesmi je prva vrsta, tako kot to velja za narodne pesmi in pesmi brez naslova.

Haiku je tako preprost, da prav vsakdo ve, za kaj gre, tako kot v tem mojem haikuju.

Toda vrniva se k haikuju. H knjigi, o kateri vprašuješ. Naslov dela je: Haiku, kaj je to haiku? Delo ima 183 strani na A4-formatu. V knjigi so štiri nanizanke ali kasen – neke vrste sonetni venec treh ali več avtorjev iz šestintridesetih kitic (neparne 5-7-5 in parne 7-7 zlogov) – Eden od pesnikov napiše uvodno kitico, ki je kot svetilnik za vse pesnike. Naslednjo kitico (parno) napiše drug pesnik, ki se naveže na uvodno, in tako jih nizajo do 36 dovršilne kitice. Obstaja še starejša verižna pesem hyakuin, ki ima sto kitic. Knjiga vsebuje še: Bašev haibun, ki je spremno besedilo za antologijo haiku pesmi, Bašev potopis "Po ozkih stezah podeželja", sedeminpetdeset haikujev naših sedeminpetdesetih pesnikov, triinšestdeset tank 5-7-5 7-7, tri ute 5-7-5 7-7-7, 575 haikujev stoštiridesetih japonskih avtorjev.

A za haiku moraš biti discipliniran in moraš dobro poznati svoj jezik, besedišče ...

Zdaj se spet vrniva k mojemu haikuju. Tisti, ki pozna nekaj mitologije antičnih Grkov, ve, da je takrat v Atene vodila kozja pot ob morski obali, ob kateri je strašil razbojnik. Popotnik mu je moral umiti in obrisati noge, da ga je spustil v Atene. Če tega ni storil, ga je sunil v morje. Tisti bralec, ki to ve, dobi še to zgodbo povrh.

Spominjam se, da ste pred leti mojega dedija spraševali o tatrmanu.

1. Tatrman je vodovod od zajetja do porabnika, kjer teče voda po leseni cevi v nižje ležeče korito.

2. Tatrman je vodni duh, ki straši tiste, ki opravljajo potrebo v vodo vodovoda tatrmana.

3. Tatrman je lesena glava na vrhu lesene cevi, iz katere po kratki cevi teče voda.

4. Tatrman je železna cev črpalke iz lesene cevi vodnjaka.

Kaj ste raziskovali?

O tem, kako so posojali svedre in vrtali v štiri metre dolge plohe luknje, kako so tako cev spojili, kako so tesali korito, kateri les so uporabljali ...

Vaša bibliografija je zelo obsežna. O čem vse ste pisali?

Pisal sem vse. (smeh) Pisal sem kuharske recepte "Kdo to ve, dobro je". Obdelal sem vse, kar me zanima ali razkači, o prvi slovenski pesniški zbirki Pavla Knobla (še ni objavljeno). O 31. maju 1882, ko je bila prva seja občinskega sveta s slovenskim zapisnikom v prestolnici. Na njej je dr. Valentin Zarnik predlagal, da se slovenski jezik uporablja kot uradni jezik ljubljanskega magistrata. Naslednjič so sprejeli sklep, da se "s 1. januarjem 1883 počenši ima biti slovenski jezik uradni jezik, kjer stanujejo Slovenci, tudi v kraljevini Hrvaški, Slavoniji in Dalmaciji". Če bi to sprejeli tudi v Celovcu, Mariboru, Murški Soboti, Monoštru, Gorici in v Trstu ...

Pisal sem o prvem slovenskem verzu, najljubši temi pogovora dr. Franca Sušnika, ki dokazuje, da je bila takrat slovenščina jezik diplomatov, saj je tako pozdravil koroški knez Bernard nemškega pesnika, našemljenega v boginjo ljubezni. Na markovo leta 1227 je Ulrich von Lichtenstein odrinil iz Benetk s številnim spremstvom. Njegova pot je šla preko Mestrama, Treviza, Plata, Sečina, Šent Urha, Germone in Chiuze do Vrat na Koroškem, kamor je prispel 1. maja 1227. leta, in tam ga je, ležeč v travi, pozdravil vojvoda Bernard: "*Buge waz primi gralva Venus.*"

Ti veš, da sem v Dialogih edini branil čast Hermana Vogla in Franca Sušnika, ko sta bila sesuta. Pisal sem tudi o čarovnicah in ugotovil, da so to srednjeveške narkomanke ...

Ob vhodnih vratih vaše hiše je tablica Mauko Marija-n. Kdo je Marija?

To je pa moja najboljša polovica, imava fanta, zgradila sva hišo, uredila vrt. Nimava težav, razen starostnih. (smeh). Ona je vsepovsod zraven mene in jaz nimam čisto nič proti, ko ona hodi okrog po hribih. Včasih, ko pride v moj kabinet, se tudi ne jezim. (*Marija peče naravnost božansko makovo potico, ki smo je "treskarji" vedno znova zelo veseli.*)

Marijan mi potem pokaže, kako nastajajo haikui. Na računalniški mizi je vse polno samolepilnih listkov z osnutki. Te potem predela in vnese v računalnik. Ko se poslavljam od obeh, opazim, da so vse knjige precej "zdelane". "To je od uporabe, ne od slabega ravnanja z njimi," pravi Marijan. Bo že držalo.

"IZ BELE NITI PESEM TKEM"

Ob 10. obletnici klekljanja na Koroškem in
ob 70-letnici učiteljice klekljanja

Greta Jukič

TUDI NA KOROŠKEM KLEKLJAMO

Zanimivo je opazovati, kako počasi nastaja klekljana čipka z ljubeznijo spretnih rok, ki uro za uro vztrajno prepletajo niti in oblikujejo male umetnine. Še lepše je klekljano čipko ustvarjati. Mnoge, ki so se tega lotile, so ostale klekljani čipki zveste.

Pa danes v dobi čipa? Pa ravno zato, nasprotja se privlačijo!

S klekljanjem smo na Koroškem pričeli v osnovni šoli na Prevaljah pred desetimi leti. Pobudo za to je dala Marija Apohal, doma iz Železnikov. Navdušenje za klekljarsko umetnost je znala prenesti na številne mlade in malo manj mlade. V desetih letih je naučila te umetnosti ročnega dela vsaj 120 klekljaric.

Osvojile so vsaj osnove klekljarske umetnosti, nekatere pa so po vseh teh letih postale prave mojstrice. Odkrile so prosti čas, za katerega niso vedele, da ga imajo, odkrile so novo lepoto ročnega dela, novo kvaliteto prostega časa, umetnost bele niti; prekrižano, posukano, predeto ...

MARIJA APOHAL – GORENJKA, KI JE PRINESLA NOVO ZNANJE NA KOROŠKO

Pravijo, da je kovačeva kobila vedno bosa, pa to ne velja povsem, predvsem pri Mariji Apohal ne. Le streljaj pred Prevaljami ob smučarski skakalnici, pravzaprav je to še Dobja vas, te pozdravi prijetna hiša, stisnjena ob breg, ki zadnja leta dobiva novo podobo. K lišpu ji pripomorejo tudi klekljane zavese na oknih, ki krasijo dom Marije Apohal, koroške učiteljice klekljanja.

Marijin dom krasijo klekljane čipke, dajejo mu poseben čar, osebno noto in toplino.

IZ ŽELEZNIKOV NA PREVALJE

Marija Apohal je doma iz Železnikov, kjer se je rodila v družini obrtnika – tapetnika in sedlarja. Ob dveh bratih in materi, po kateri je podedovala odločnost, iznajdljivost in podjetnost, je odraščala v rojstnem kraju klekljanja. Pri njih doma mama ni klekljala, čeprav je Marija prepričana, da je to znala, saj je imela punkelje spravljen na podstrešju.

"Pri nas nismo živeli od klekljanja kot mnogokje takrat v Železnikih. Imeli smo kravo, nekaj vrta in njive ... Mati je bila iznajdljiva, med vojno, ko je bilo za očetovo obrt hudo, smo preživeli po zaslugi podjetne matere ...," se spominja Marija Apohal svoje mladosti.

Že pred vstopom v šolo jo je mati poslala na učenje klekljanja, saj je bila državna čipkarska šola kar v sosednji hiši.

Njena prva učiteljica klekljanja je bila Monika Kosem, doma iz Idrije. Pridobila je osnove, veliko pa se je naučila pozneje pri učiteljici Ivanki Novak, tudi doma iz Idrije, ki je imela državno čipkarsko šolo.

"Naučila sem se klekljati in nato prenehala okrog trinajstega leta. Ne spomnim se, da bi mama kdaj na stara leta vzela v roke klekljanje, kar je pravzaprav res čudno za tisto okolje, v katerem je živeła," pravi.

NA KOROŠKO

Marija je končala obrtno šolo, knjigovodski tečaj in se zaposlila na gozdni upravi v Škofji Loki ter pozneje tudi na tržiški gozdni upravi. V Škofji Loki je spoznala bodočega moža, ki je še z drugimi koroškimi gozdarji prišel na Gorenjsko.

Ga. Marija Apohal (sedi prva od desne) med klekljaricami

(Foto: arhiv šole)

"Jelovica je bila polna lesa, gozdarjev pa ne ...," se spominja Marija.

"Pa ni zdržal brez Koroške. Šest let je bil na Gorenjskem. Poročila sva se in se preselila na Koroško na Prevalje, kjer sva si ustvarila dom in družino.

Tako sem tudi jaz postala Korošica. Vživela sem se na Koroškem, saj so Korošci odprti in prijazni ljudje. Pustila sem službo, mož je želel urejen dom in vzgojene otroke. Toda punkelje in klekeljni so prišli z mano. Kdaj pa kdaj sem kaj naredila po naročilu za skromno plačilo."

Spominja se, da se je nekoč lotila izdelave okroglega prta iz štiridesetih narcis za neko sosedo. Vzorec za prt je narisal brat, saj je bil tehnični risar in pravi umetniški talent za risanje vzorcev. Prt je delala 200 ur, za plačilo pa si je lahko kupila za eno obleko blaga, tako malo je bilo cenjeno to delo ...

Mož je zarogovilil: "Če ne neseš tega punklja na podstrešje, ti ga vržem skozi okno ..."

In tako je romal punkelje na podstrešje.

Pa si je kupila stroj za pletenje in tako prislužila kak dinar, sploh po moževi smrti, saj je hčerka študirala v Ljubljani.

Bila je znana kot natančna in dobra pletilja, ročne spretnosti, natančnost in estetika so res njena odlika.

Čas je naredil svoje, moda tudi, pletla ni več, otroci so šli na svoje ... in zopet se je spomnila na punkelje na podstrešju.

REŠILA JE KLEKLJANJE IZ POZABE

Bilo je nekega junijskega popoldneva pred devetimi leti, ko je prišla k meni domov na pogovor.

"Veste, znam klekljati in lahko bi imela krožek v šoli ter učila, če bi bilo zanimanje ..."

Seveda sem bila takoj za to, saj so nova znanja vedno dobrodošla. Klekljanje sem poznala samo "od daleč", zdelo se mi je silno zapleteno ročno delo, kar dvomila sem, da bodo naši otroci to zmogli in da se bo pri nas to "prijelo".

Beseda je dala besedo, dogovorili sva se in v šolskem letu 1990/91 smo začeli s klekljanjem na Osnovni šoli Franja Goloba na Prevaljah, prvi na Koroškem. Učenkam so se pridružile tudi učiteljice, ki pa so bile malo manj vztrajne kot učenke. Ampak ljubiteljice so še vedno ostale in ko bo več časa ...!?

Takrat niti največji optimist ne bi mogel predvideti, kakšno osvežitev v ročno delo je prinesla Marija Apohal s klekljanjem na Koroško.

"Z zelo skromnim znanjem sem začela, to šele sedaj vidim," je priznala Marija.

Mi pa smo občudovali njeno natančnost, mojstrsko predevanje niti, vztrajnost in zahtevnost.

Na televiziji je nekega večera slučajno videla oddajo z Miro Kežzar, kako je usposobila osem klekljaric ... Takoj po tej oddaji jo je poklicala in jo prosila, če lahko pride na izpopolnjevanje. Mira Kežzar jo je z veseljem sprejela. V tednu strnjene učenja se je Marija naučila zelo veliko. Odslej je bilo vse veliko lažje. Ni vzorca, ki ga Marija ne bi obvladala in ga znala naučiti.

"Svoje znanje redno izpopolnujem na seminarjih v Idriji, pogosto me zanese pot po dodatne inštrukcije k Miri Kežzar, sploh pred diplomo sem potrebovala pomoč, druge pa pri meni. Sedaj bi lahko rekla, da znam v glavnem vse, seveda našo slovensko čipko," pojasni.

KLEKLJANJE SE JE PRIJELO

Za šolo na Prevaljah je bilo klekljanje prava osvežitev in dogodek leta, ko so se pojavljali prvi izdelki izpod rok učenk. Prva razstava je bila zelo odmevna, mame so bile navdušene nad umetnijami svojih hčera. Imeli smo celo nekega fanta, a je odnehal.

Dober glas seže v deveto vas in tudi v šoli na Ravnah in drugod so se želeli učiti klekljati.

Zanimiva je anekdota.

Po objavi na eni izmed šol na Ravnah, da se lahko prijavijo v krožek klekljanja, se jih je prijavilo kar 24. Marijo je zaskrbelo, kako bo spravila skupaj toliko opreme. Učenci so mislili, da gre za krožek kegljanja.

Ampak razjasnilo se je, da ne gre za kegljanje, ampak za klekljanje. Navdušenje je uplahnilo, ostalo je šest učenk.

Čeprav Korošcem sprva tudi beseda sama ni bila dovolj blizu, kaj šele klekljanje, pa se je skozi leta zelo "dobro prijelo".

Marija je prinesla nekaj najlepšega na Koroško in številni smo ji nadvse hvaležni za to čipkasto lepoto.

Navdušenje za klekljanje je znala prenesti na številne mlade in malo manj mlade. Pravi, da raje uči otroke kot odrasle, bolj so dojemljivi in spretni. Klekljarsko spretnost prenaša tudi na svojo vnukinjo, zelo je uspešna.

Znanje prehaja iz roda v rod in se ohranja.

Prva leta je sama poučevala na Prevaljah, na Ravnah na obeh šolah, otroke in odrasle. Otrok in odraslih, ki so si želeli znanja klekljanja, je bilo iz leta v leto več in preveč, vsega ni več zmogla sama.

Usposobila je nekaj najbolj nadarjenih in vztrajnih: Marijo Časar, Urško Maklin, Tončko Strel, Rezko Kordež. Pridobile so si diplomu mojstrice klekljanja pri Mariji Kejžar in klekljanje se je razcvetelo po Mežiški dolini, v Dravogradu, Slovenj Gradcu, Šmartnem ... Omenim naj še Cveto Leitinger in Tilko Viderman, ki ne zaostajata ...

DESETO LETO

Teče že deseto leto vztrajnega druženja klekljaric vsak ponedeljek ob petih na šoli na Prevaljah. To je prva skupina, seveda se iz leta v leto klekljarice menjavajo, vendar občasno še prihajajo tiste prve, vedno je treba še kaj razvozlati, potrebujejo pomoč svoje mentorice, ki z neizmerno energijo in s potrpežljivostjo pojasnjuje, pomaga, pohvali in tudi reče kakšno ostro ...

Prijetno ji je pri duši, ko dežujejo pohvale. Stkala so se drobna prijateljstva, življenje postaja bogatejše,

mnoge so našle nov smisel, nova prijateljstva, novo vsebino.

Marija Apohal živi za klekljanje in klekljanje je njeno življenje. Če jo hočeš najti doma, moraš dobro poznati njen tedenski urnik, sicer iščeš zaman. Upam, da je ne bo našla niti bolezen, ki ji kdaj pa kdaj hoče potrkati na vrata.

"Med učenjem sem se naučila spoznavati ljudi," pravi, "vem, komu lahko kaj rečem, komu ne."

Naj še pridam, da je postala dobra pedagoška moč, nepogrešljiva zunanja mentorica šole.

"In kaj najraje klekljate?"

"Najraje klekljam težje zahtevnejše vzorce, vse tiste, ki že nekaj znajo, imajo rade tudi kaj bolj zahtevnega."

"In kateri je vaš najlepši izdelek?"

"Mislim, da moja diplomatska naloga pri ge. Miri Kejžar, tu sem se zelo potrudila, tudi moj angel, ki sem ga dala okviriti, je izjemno lep ..."

Klekljana čipka je nekaj najlepšega. Sprostiš se ob izdelavi, veš, da ustvarjaš nekaj lepega. Zavedaš se, da bo zadovoljstvo trajno in neizmerno, notranje te napolni njena lepota ..."

V vseh letih se je zvrstilo tudi veliko razstav ob različnih priložnostnih, nekatere so bile pravi kulturni dogodki Koroške in za vsemi stoji Marija Apohal.

Lepoto Kendovega dvorca, zanimivosti Idrije, razstav, Železnikov, Sorice – vse to smo doživele klekljarice v njeni družbi.

Vsako leto je na Jesenskih srečanjih na Prevaljah zelo odmevna razstava klekljanja učenk in starejše skupine. Ob peti obletnici klekljanja smo se prvič skupno predstavile vse ljubiteljice lepe čipke na Koroškem z razstavo v Koroški osrednji knjižnici na Ravnah.

Naši mentorici Mariji Apohal se za vse navdušenje in vso strokovnost, ki ju je vcepila v nas, najlepše zahvaljujemo. Na razstavi ob deseti obletnici klekljanja, ki bo konec avgusta v Likovnem salonu na Ravnah, pa ji bomo še enkrat stisnili roko v zahvalo in ji voščili vse dobro za življenjski jubilej ter se navduševali nad čipkastimi umetninami ...

"DIKTATOR" V KULTURNEM DOMU ALI PREPOROD RAVENSKEGA LJUBITELJSKEGA ODRA

Miroslav Osojnik

Za zadnjih deset let je veljalo, da je ravenski amaterski oder v krizi, saj se ljubiteljski gledališčniki niso in niso mogli zediniti, da bi po dolgem obdobju gledališke nedejavnosti zmogli toliko volje in postavili na oder novo, svežo gledališko uprizoritev.

Positivni premik se je dogodil v lanskem letu, ko je nekaj gledaliških navdušencev pod vodstvom režiserke profesorice Silve Sešel začelo študirati komedijo Mira Gavrana Pacient doktorja Freuda. Lahkotna komedija jim ni bila najbolj po volji, zato sta jo Miran Kert in Vojo Močnik začela krojiti in jo tako prirejati, da je dozorela v antidramo oziroma v dramo absurda.

S tako prirejeno Gavranovo komedijo so bili gledališčniki končno zadovoljni in so po intenzivnih vajah pričeli v začetku letošnjega leta načrtovati njeno krstno

uprizoritev. Datum: petek, 20. april 2001, je bil že trdno določen za premiero novega gledališkega dela, ko je Občina Ravne na Koroškem izrazila željo, da bi z njo sodelovali že na prireditvah ob občinskem prazniku. Gledališka skupina KD Prežihov Voranc je na neplanirano "predpremiero" pristala, in tako so gledališča željni krajanji lahko videli prvo izvedbo drame absurda z naslovom Diktator je diktator že v sredo, 11. aprila 2001, ob 19.³⁰ v ravenskem kulturnem domu.

Obisk in odziv gledalcev sta preseгла najdržnejša pričakovanja. Čeprav je ravenska občina vabila na uprizoritev zgolj po ustaljeni poti (objava na kabelski televiziji, koledar prireditev za Mežiško dolino, Koroški radio Slovenj Gradec), je bila dvorana polna do zadnjega kotička. Spontan aplavz po vsakem dejanju je bil najboljši dokaz, da se je igra pri ljudeh prijela!

Za vas so se pred objektiv postavili: – stojijo z leve: Miran Kert (Adolf Hitler), prof. Silva Sešel (režiserka), Damjan Zih (pevec songov); – sedijo z leve: Vojo Močnik (Freud), Katja Podhovnik (Helga) in Mateja Šumnik (inspicientka).

(Foto: Aleksander Ocepek)

Pozitivna ljudska sodba je najboljša reklama, zato je bil ravenski kulturni dom poln tudi ob uprizoritvi že prej načrtovane premiere, v petek, 20. aprila. Še več: povpraševanje po vstopnicah je bilo tolikšno, da so člani gledališke skupine brez razmišljanja privolili še v eno uprizoritev, in sicer takoj naslednjega dne, v soboto, 21. aprila. Tudi na tretji zaporedni predstavi ni bil noben problem napolniti ravenske dvorane, ki premore približno dvesto sedežev.

Gledališko uspešnico so krojili in oblikovali tile sodelavci: Zrežirala jo je profesorica **Silva Sešel**, za uspešno scenografijo "je kriv" **Borut Bončina**, univ. dipl. arh. Tehnična oprema je izpod rok **Marjana Arceta**, glasbena oprema v živo pa je plod našega kantavtorja **Damjana Ziha**, ki je s svojimi songi izjemno učinkovito napovedoval dogajanje v naslednjih dejanjih. Prizadevna inspicientka je bila **Mateja Šumnik**, v treh dokaj enakovrednih vlogah (čeprav je največ smeha sproščala pojava Mirana Kerta v vlogi diktatorja!) pa so se predstavili **Vojo Močnik** kot Freud, **Miran Kert** kot Adolf Hitler in **Katja Podhovnik** kot njegova ljubica Helga.

Domače kulturno društvo je igro prijavilo tudi na Linhartovo srečanje – 14. festival gledaliških vizij v Novi Gorici, vendar sta selektorja po ogledu ugotovila, da si predstava glede na kakovost zasluži, da "gre naprej", odsvetovala pa sta Linhartovo srečanje, na katerem so samo mladinski odri. Poročala sta Skladu za ljubiteljsko kulturno dejavnost v Ljubljani in tudi na drugi predstavi je bil njihov pooblaščen predstavnik. Zdaj ravenski gledališniki čakajo, da si bo selektor ogledal vseh štirideset prijavljenih predstav, in upajo, da

Diktator v elementu – ali bi takoj prepoznali Mirana Kerta?

(Foto: Aleksander Ocepek)

bodo morebiti uvrščeni tudi na republiško srečanje.

Za tiste, ki ste zamudili prvo, drugo in tudi tretjo uprizoritev, tale tolažba: Četrta uprizoritev bo v petek, 25. maja 2001, v ravenskem kulturnem domu. Bodite tam! Kasneje bodo naši gledališniki imeli nekaj predstav za mladino, pokazali pa se bodo tudi v nekaterih drugih krajih Mežiške doline in koroške krajine. Simpatični "diktator" bo torej še nekaj časa razveseljeval gledališka srca v koroškem kotu!

EKSKURZIJE NA OSNOVNI ŠOLI PREŽIHOVEGA VORANCA NA RAVNAH NA KOROŠKEM

Napisala, zbrala in uredila Vanja Benko, mentorica literarno-novinarskega krožka
na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem

Na naši osnovni šoli imamo že vrsto let planirane ekskurzije v jesenskem (ob TEDNU OTROKA) in pomladanskem času. Vezane so na učno snov (geografsko, zgodovinsko, literarno).

Želimo, da bi učenci v času osnovnega šolanja spoznali različne dele naše domovine: SVOJ KRAJ IN DOLINO – KOROŠKO, SAVINJSKO, ŠTAJERSKO, PANONSKI SVET, NOTRANJSKO, GORENJSKO, DOLENJSKO, KOZJANSKO, AVSTRIJSKO KOROŠKO in predvidoma SLOVENSKO PRIMORJE.

V PREDMETNIKU IN UČNEM NAČRTU OSNOVNE ŠOLE, ki ga je izdal ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO v Ljubljani leta 1983, je zapisano:

»EKSKURZIJE so sestavni del vzgojno-izobraževalnega procesa. Omogočajo neposredno spoznavanje družbenega in naravnega okolja ter izhajajo iz smotrov in nalog osnovne vzgoje in izobraževanja in posebnih ali specifičnih nalog posameznega predmeta, vzgojno-izobraževalnega področja in drugih dejavnosti. Vse ekskurzije imajo skupni cilj: uporabiti naravno in družbeno okolje kot neposredni vir učenja in aktivnosti učencev.

Pri načrtovanju ekskurzij je treba upoštevati integrativne možnosti, to je povezovanje posameznih tem, predmetov in področij ter dejavnosti, ki jih je mogoče spoznati, zlasti če jih organizira šola v bolj oddaljene kraje. Zato načrtuje ekskurzije učiteljski zbor oddelka.

Ekskurzije so sestavina letnega delovnega načrta šole, prav tako so predvidene v učiteljevi letni pripravi na vzgojno-izobraževalno delo. Pri konkretni operativni pripravi na ekskurzijo sodelujejo poleg učiteljev tudi učenci, zunanji sodelavci in starši.

V neposredni pripravi ekskurzije je treba opredeliti cilje in naloge, vsebino in organizacijo, o čemer so seznanjeni učenci, kar omogoča njihovo stvarno in psihično pripravo. Učenci tudi prevzamejo in opravijo določene naloge. V skladu s starostno stopnjo učenci sodelujejo pri pripravi, izvedbi in vrednotenju ekskurzije.

Ekskurzije od 1. do 3. razreda se izvajajo v skladu z učnim načrtom v obsegu krajevne skupnosti in občine, od 4. do 8. razreda pa so najpomembnejše naravne in geografske, zgodovinske, kulturne ter gospodarske značilnosti Republike Slovenije.

O obsegu in razporedu ekskurzij v posameznih razredih se dogovarjajo uporabniki in izvajalci v občinski izobraževalni skupnosti.«

V DELOVNEM NAČRTU ŠOLE in ŠOLSKI PUBLIKACIJI imamo strokovno načrtovane jesenske in pomladanske ekskurzije. Izleti ali končni izleti, kakor jim pravijo učenci, v nobenem pravilniku niso omenjeni, ampak so to izključno ekskurzije, ki imajo jasno zastavljene učne cilje in so seveda tudi razvedrilno naravnane.

30. junija 1998 smo se na učiteljski konferenci na podružnični šoli na Strojni dogovorili, da bomo izdelali plan ekskurzij od 1. do 8. razreda. Programi naj bi se nadgrajevali in povezovali z učno snovjo. Oblikovali smo skupine učiteljev, ki so do jeseni ekskurzije vertikalno uskladile, posamezni učitelji pa so se poglobili v poti in izdelali brošure (še niso natisnjene), ki naj bi bile učiteljem v pomoč kot vodič na ekskurzijah.

Jesenske ekskurzije so naši učenci takole doživeli:

RAZRED	VSEBINA	ČAS
DEVET-LETKA	• KEKČEVA DEŽELA	• MAJ
1.	• PARK KRALJA • MATJAŽA — HELENA	• MAJ
2.	• VELENJE	• MAJ
3.	• DOBRIJE	• MAJ
4.	• PO MEŽIŠKI DOLINI, TOPLA • LOGARSKA DOLINA, RADMIRJE, JAMA PEKEL, RIMSKA NEKROPOLA	• SEPTEMBER • MAJ
5.	• PODRAVJE in POMURJE • POSTOJNSKA JAMA, PREDJAMSKI GRAD, ŽIVALSKI VRT	• OKTOBER • MAJ/JUNIJ
6.	• LIBELIČE, LEGEN • KOZJANSKO	• OKTOBER • MAJ/JUNIJ
7.	• GORENJSKA • AVSTRIJSKA KOROŠKA	• OKTOBER • MAJ/JUNIJ
8.	• DOLENJSKA • SLOVENSKA PRIMORSKA OZ. PO DOGOVORU	• OKTOBER • MAJ/JUNIJ

PO MEŽIŠKI DOLINI

Imeli smo šolsko ekskurzijo. Zbrali smo se pod Domom telesne kulture. Nekaj minut kasneje je po nas pripeljal avtobus.

Peljali smo se skozi Prevalje, Poljano, Mežico in se ustavili v Žerjavu. Tukaj se je začela naša pustolovščina. Gospod Pristavnik nam je povedal veliko o topilnici svinca. Nato smo se vrnili na avtobus in se odpeljali proti Črni. Tam smo si ogledali rudarski muzej, vremensko opazovalnico, nagačenega medveda in spomenik narodnoosvobodilne vojne, ki je delo arhitekta Jožeta Plečnika.

Najbolj zanimivo je bilo v rudniku, saj smo videli vsa orodja, ki so jih rudarji uporabljali pred davnimi leti.

Spet smo se z avtobusom odpeljali naprej. Naša zadnja postaja je bila kmetija Končnik, najvišja kmetija v dolini Tople. Gospod, ki je tam živel, nam je pokazal mizo v obliki koledarja. Pomalicali smo, božali prečudovite male muce in se vrnili na Ravne.

Bil je čudovit dan. Še bi se kdaj vrnil na to kmetijo in šel na podobno ekskurzijo.

Domen Bogataj, 4. c

PETOŠOLCI PO PANONSKEM SVETU

Učenci petih razredov OŠ Prežihovega Voranca z Raven na Koroškem smo 9. oktobra 2000 s svojimi učiteljicami šli na ekskurzijo. Zbrali smo se ob 6.30 pri parku, kamor sta se po nas pripeljala dva avtobusa podjetja Koratur.

Na pol poti smo se ustavili, da smo si potešili lakoto. Ko smo bili siti, smo se odpravili dalje. Čez nekaj časa smo se pripeljali do Ptujskega gradu, ki smo si ga podrobno ogledali. Potem smo šli v vinsko

Ptujski grad ima bogate zbirke – med drugim hrani turkalije in glasbila. (Foto: Miran Kodrin)

klet, kjer nam je prijazen gospod razkazal velike sode, napolnjene z žlahtno kapljico. Nato smo si ogledali izdelavo kurentov, na koncu pa so Mateja iz 5. b razreda oblekli v kurenta.

Na vrsto je prišlo še lončarstvo, kjer so nekateri učenci lahko tudi sami poskusili narediti kakšen izdelek. Ker je začelo deževati, smo si na hitro ogledali še Babičev mlin ob Muri.

Naš zadnji ogled je bila polnilnica brezalkoholnih pijač v Radencih, kjer smo dobili tudi pijačo.

To je bila lepa ekskurzija in mislim, da bo vsem ostala v spominu. Meni zagotovo bo.

Veronika Budna, 5. a

KRAJŠA EKSKURZIJA, A ZELO LEPA IN POUČNA

V sredo, 4. oktobra, smo se odpeljali z avtobusom na ekskurzijo. Učiteljica zgodovine nam je obljubila ogled zelo zanimivih krajev in ni se zmotila.

Najprej smo si v Slovenj Gradcu ogledali muzej, kjer hranijo stvari še iz rimskih časov. Povedali so nam, da se je rimska naselbina imenovala Colatio, da so našli 136 rimskih grobov, videli pa smo arheološke

najdbe, kot so nakit, posoda, ostanki grobov ... Od tam smo se odpravili v cerkev svetega Jurija na Legnu. Zelo zanimive so bile grobnice in okostja, ki so se ohranila. Izvedeli smo, da so bili pod današnjo cerkvijo grobovi, ki jih je odkril Milan Kovač. Našel je kar 26 slovanskih grobov. Tudi cerkev sama je zgodovinski spomenik, saj je nastala že leta 850. V Dravogradu smo si ogledali zapore, ki so jih Nemci uporabljali med 2. svetovno vojno. Vanje so zapirali naše ljudi, jih mučili in pobijali. Med ogledom teh zaporov sem se počutil neprijetno in bilo je prav grozljivo. Nazadnje smo se odpravili v libeliško kostnico iz 12. stoletja. Gospa Kos nam je povedala veliko zanimivih stvari. Med drugim smo izvedeli, da je kostnica nastala pred približno 800 leti, da so nosači na krstah igrali karte ... Poleg ostankov okostij smo videli tudi stare cenike, kuhalnice in čistila v bližnji stari trgovini – nastala je pred več kot 50 leti.

Ta ekskurzija je bila najboljša doslej. Izvedeli smo veliko o preteklosti in videli zanimive zgodovinske predmete. Mislim, da bi vsi (odrasli in otroci) morali imeti večje spoštovanje do kulturne dediščine. Če bi šli večkrat na podobne ekskurzije, bi morda začeli drugače razmišljati.

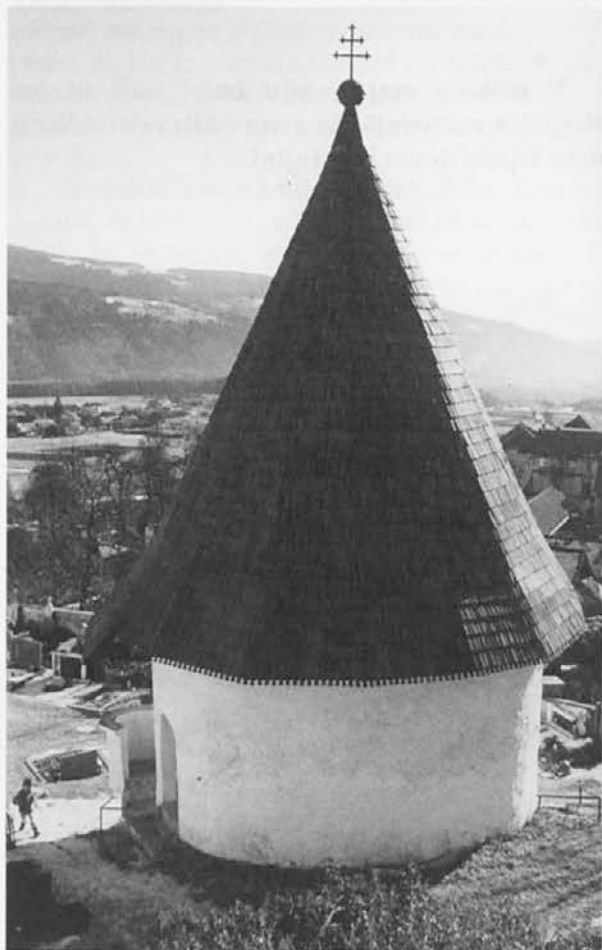
Primož Mesarič, 6. a

SEDMOŠOLCI SMO SPOZNALI LEPOTE GORENJSKE

4. oktobra 2000 smo se učenci 7. razredov ob 7. uri v spremstvu učiteljice odpravili na Gorenjsko. Kljub zgodnji uri smo bili že vsi razigrani. Šofer je odpeljal s parkirnega prostora in tako se je naša dolga pot začela.

Najprej smo se ustavili v Radovljici, kjer smo si ogledali Čebelarski muzej. Ta je v starem delu mesta, v baročni graščini. Pred nami so bili učenci iz neke druge osnovne šole, zato smo imeli čas za malico in fotografiranje. Končno smo prišli na vrsto. Ko smo vstopili, se je pred nami znašlo veliko, čudovito stopnišče. Premagati smo morali kar nekaj stopnic in končno prišli v prostore, kjer je bila razstava. Prijazna gospa nam je na kratko opisala, kaj bomo videli, nato pa smo si sami ogledali razstavo. Videli smo veliko zanimivih stvari. Med drugimi tudi napravo za pridobivanje medu, dve vrsti živih čebel in visoko hišico, kjer si lahko prisluhnil čebelar, če si bil čisto tiho. Ogledali smo si še film o življenju čebel med posameznimi letnimi časi. Nato pa smo imeli prosto še za obiske po trgovinah. Čas je potekel in zapustili smo Radovljico.

Namenili smo se v Vrbo, rojstni kraj našega največjega pesnika Franceta Prešerna. Vsi smo se zbrali v kuhinji in poslušali gospoda, ki nam je razložil vse o hiši in predstavil pesnikovo življenjsko pot. Videli smo tudi zibelko, v kateri je kot otrok spal Prešeren.

Libeliška kostnica je ena od treh še ohranjenih v Sloveniji. (Foto: Miran Kodrin)

Pot nas je zanesla v Begunje na Gorenjskem. Videli smo Muzej talcev, kjer je bil v času druge svetovne vojne zapor. Izvedeli smo za grozote, ki so jih tam preživljali ujetniki. Ko smo hodili iz ene v drugo celico, smo bili vsi zgroženi in si zaželeli, da se kaj takega ne bi ponovilo.

Naša zadnja postaja je bil Bled. Uživali smo ob pogledu na prečudovito jezero. Nekateri so šli celo v kitajsko restavracijo, drugi pa kupovat spominčke za domače.

Z ogledi smo zaključili. Seveda pa na poti proti domu nismo spregledali okrepčevalnice McDonald's. Domov smo se vrnili utrujeni, polni novega znanja in siti hamburgerjev ter pomfrija.

Tina Jelen, 7. a

EKSKURZIJA OSMOŠOLCEV NA DOLENJSKO

Že vrsto let učitelji na naši šoli, OŠ Prežihovega Voranca z Raven na Koroškem, organizirajo za osmošolce ekskurzijo na Dolenjsko, saj je ta pot vezana na pouk književnosti. Tudi letos smo trije osmi razredi v začetku oktobra odšli na ekskurzijo.

Že na začetku vožnje nam je učiteljica Bojana Verdinek povedala povedki o grofu Javorniku in povodnem možu. Zgodovinsko in geografsko nam je predstavljala pot vse do prvega postanka na Trojanah. Avtobus je obstal in vsi smo »butnili« skozi vrata, da smo pretegnili svoje dolge noge in se seveda okrepčali.

Po vožnji do Ljubljane in kvizu o našem glavnem mestu je sledil ogled turjaškega gradu, ki se mi je zdel zanimiv zaradi

svoje lege in zgodovinskih dogajanj skozi različna obdobja. Odrinili smo naprej proti Trubarjevemu rojstnemu kraju – Raščici. Ogledali smo si ročno vezavo knjig, izvedeli pa smo tudi veliko zanimivih reči o očetu naše književnosti in njegovih sodobnikih – protestantih.

Ko smo prišli v Ribnico, smo najprej obiskali razstavo, ki nam je predstavila življenje v času Prešerna. Tam smo videli,

kako je potekal pouk v tistih časih, pokazali pa so nam tudi Zlato knjigo odličnjakov, v katero je naš največji pesnik tudi zapisan. Za tem smo si šli ogledat še etnografski muzej. Prijazna ženska nam je sprva povedala nekaj o življenju Ribničanov v času Prešerna, kako so kmetje izdelovali in še izdelujejo suho robo, ki jo potem prodajajo. Nazadnje smo obiskali samostan v Stični. Izvedeli smo, da so tamkajšnji menihi – cistercijani – vajeni miru in tišine, zato smo morali biti zelo mirni in disciplinirani. Vodič nam je najprej zavrtil film o samostanu in življenju v njem, potem pa smo se z vodičko/vodičem sprehodili po hodnikih in sobanah s starinskim pohištvo in čudovitimi slikami, po cerkvi in parku, šli do njihovega pokopališča ... Najbolj zanimiva se mi je zdela maketa samostana. In naj ne pozabim omeniti faksimilirane izdaje Stiškega rokopisa.

Po vseh ogledih, ki so bili precej naporni, smo se odpeljali proti domu. Dolgo smo se vozili, da smo prišli v naše mesto Ravne na Koroškem.

Najbolj mi je ostala v spominu ročna vezava knjige. Nisem pričakoval, da bo ta ekskurzija tako zanimiva in da se bom toliko naučil. Sprva sem jo vzel kot izlet in zabavo, sedaj pa prihajajo stvari za mano in razmišljam o naši poti ter o tem, kako bom nekega dne sam ubral podobno pot in jo spet drugače doživel.

Jani Matečko, 8. a

V mesecu maju/juniju bodo naši učenci skupaj z razredniki in s spremljevalci odkrili nove lepote doma in v tujini.

Grad Turjak je bil med 2. svetovno vojno močno poškodovan.

(Foto: Miran Kodrin)

MOJE NEPOZABNE POČITNICE

(shranjeni dnevniški zapisi)

Jani Leskovec, 5. b

Mogoče se vam bo zdelo čudno, toda lanskim zimskih počitnic nisem preživel na smučeh, ampak sem s starši odpotoval daleč na jug.

SREDA, 1. 3. 2000

V sredo me je zbudila budilka ob 2:25 zjutraj. Pome in po starše sta prišla teta Lojzka in stric Franci, ki sta nas odpeljala na Brnik. Tam sta malo počakala, potem pa odšla, nas pa so pregledali in nato z avtobusom odpeljali na letalo družbe Adria. Ko so se prižgali motorji, se je slišalo pritiskanje zraka. Naenkrat smo že vzleteli s hitrostjo 270 km/h. Ob vzletu sem imel občutek, kot da se dviga kakšna škatla. V zraku je bil močan veter, zato nas je kar premikalo.

Stewardesa nam je postregla zajtrk. Potem jo je oče vprašal, če lahko grem v kabino, kjer pilotirata pilota. Rekla je, da bo šla vprašat. Kmalu se je vrnila in povedala, da lahko grem. Spraševal sem ju in gledal gumbce. Ko smo bili v zraku, smo dosegli hitrost približno 850 km/h.

Sprva naj ne bi pristali na letališču v Larnaki, in sicer zaradi močnih vetrov, vendar smo le lahko pristali, ker so se vetrovi umirili. Z avtobusom smo se odpeljali v mesto Limasol in tudi na ladjo. Ljudje z rdečimi suknjiči so nam odpeljali prtljago. Ladja je bila velika, imela je osem nadstropij, če še štejemo palubo, celo devet. Na ladji mi je bilo zelo slabo in ob 21. uri so nam postregli z večerjo.

ČETRTEK, 2. 3. 2000

Zjutraj sem se zbudil v Izraelu, v pristanišču Haifa. Z avtobusom smo se odpeljali skozi mesto Tel Aviv. Prispeli smo v Jeruzalem in nadaljevali pot v Betlehem v Palestini. Tam smo si ogledali kraj, kjer se je rodil Jezus Kristus. Videli smo votlino, kjer je bil rojen. Na tem mestu je postavljena cerkev. Nato smo se vrnili v Jeruzalem. Tam smo si ogledali kraj Jezusove smrti, kjer je bil križan, maziljen in pokopan. Ogledali smo si tudi mesto, kjer je zadnjikrat molil. Na tej skali je zgrajena cerkev. To je na gori Oljki. Ob cerkvi smo videli oljčni vrt, v katerem rastejo tudi 2000 in več let stare oljke. Videli smo tudi znameniti Zid objokovanja, ki je zelo pomemben za Žide, ki živijo v Izraelu. Po ogledu teh znamenitosti smo se vrnili z avtobusom v Haifo. Tam nas je čakala naša ladja Princeza Marissa. Ob osmih zvečer smo nadaljevali križarjenje po Sredozemskem morju. Proti Egiptu smo potovali celo noč.

PETEK, 3. 3. 2000

Zjutraj smo še potovali v pristanišče Port Said. Z avtobusom smo se odpeljali v Kairo, v mesto s 36 milijoni ljudi, in v Gizo. V Gizi smo videli tri največje piramide in sfingo. Potem smo odšli v Kairo, v največji muzej na svetu. Če bi si ga hotel pogledati v celoti, bi porabil dva tedna. V muzeju smo si ogledali grobnico iz piramide: faraonovo posteljo, nakit, orožje. Egipčani so verjeli v posmrtno življenje. Imeli so pravilo, in to je: če si imel srce lažje od peresa, si bil dober in si lahko užival posmrtno življenje, če pa ne, je pošast pojedla tvoje srce. Potem smo se odpravili v trgovino s papirusi. Pokazali so nam, kako se zelen papirus olup, nareže, potolče s kladivom in zvalja, da izstopi sladkor. Potem daš to v vodo in pustiš stati šest dni. Vsak dan moraš menjati vodo. Nato smo se vrnili na ladjo in odpotovali na Ciper. Ko

Zlata kupola v Jeruzalemu, v levem kotu pa je Zid objokovanja.

Zid objokovanja, ki je v Jeruzalemu, je ločen na ženski in moški del. K njemu smeš samo s pokrivalom.

smo se peljali proti Kairu, smo videli reko Nil, ki je za domačine vir življenja. Tudi Sueški prekop smo videli.

SOBOTA, 4. 3. 2000

Zjutraj smo potovali še na Ciper. Po zajtrku smo otroci iskali zaklad. Za nagrado sem dobil dva balona in palčko ter čokoladici. Potem smo se odpeljali proti hotelu Caravel. Izstopili so tisti, ki so bili nastanjeni v njem. Med njimi sem bil tudi jaz. Drugi so se odpeljali v hotel Atlantica By. Na ladji smo si ogledali kapitanovo kabino. Tam sem držal krmilo ladje. Mornar mi je pomagal, da ga ne bi premaknil.

NEDELJA, 5. 3. 2000

Z avtobusom smo se odpeljali v kamelji park. Tam

smo tisti, ki smo hoteli, jahali kamele. Potem smo se odpeljali k bakici. Kupili smo škripavec – sir, ki v ustih škripa, štručke in pomaranče. Za tem smo odšli pred neko strmino in na njej je bila stavba. Povzpeli smo se nanjo. Tam so nas oblekli v bele halje in nam naredi krono iz oljčnih vejic. Plesali smo, se smejali, veselili. Spoznali smo njihovo folkloro.

PONEDELJEK, 6. 3. 2000

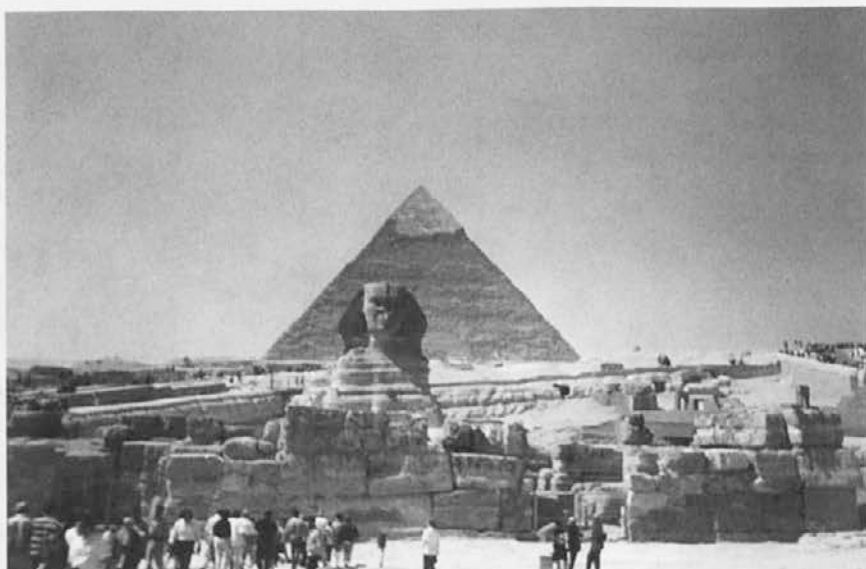
Zjutraj smo se odpeljali v Nikosio. Odšli smo na zid. Tam je stal mož z avtomatskim orožjem. Pogledali smo preko zidu in videli porušene hiše. Nismo smeli slikati, ker je na drugi strani turški del, ki je zelo siromašen. Peljali smo se skozi minsko polje in po nikogaršnji zemlji. Videli smo tudi vojašnico Triglav, kjer je naša slovenska vojska. Prispeli smo do famaguste – mesta strahov. Unprofesor straži mesto, da se ne bi kdo v njem naselil. Napotili smo se v Ajanapo. Obiskali smo samostan. Odšli smo si ogledat slano jezero in flamingose.

TOREK, 7. 3. 2000

Zjutraj sem se zbudil in odšel na zajtrk. Potem sta prišla po nas džipa. Odpeljali smo se do Afroditinih skal. Afroditina je bila boginja lepote, zato smo se umili z njeno vodo. Pot smo nadaljevali k slapu Kaledonija. Odpeljali smo se do izvira sladke vode. Z dreves smo trgali rožiče, ki domačinom pomenijo črno zlato, ker lahko delajo iz njih čokolado, moko. Jemo jih lahko tudi kot sadež. Naprej smo se napotili v prijeten zaselek Phini. Tam smo pojedli slastno kosilo. Nato smo se odpravili v hotel.

SREDA, 8. 3. 2000

Z avtobusom smo se odpeljali na letališče in naš "avionček" Adria nas je varno pripeljal na Brnik. Srečni in polni vtisov smo se vrnili domov. Teh dni potovanja ne bom nikoli pozabil.

Sfinga v Gizi. Za sfingo je piramida.

(Foto: vse fotografije so iz arhiva družine Leskovec.)

KLUB 24 – NAJVEČJI KOROŠKI HRIBOVSKI IZZIV

Marijan Lačen

Slovenska Koroška je pravzaprav samo Mežiška dolina. In ta dolina je izrazito gorata. Če izvzamemo male zaplate v Kotljah in na Ravnah, pa prevaljsko polje in poljanske travnike, je vse ostalo postavljeno precej pokonci. Zato ni čudno, da je velik del življenja v tej dolini že od nekdaj bil tako ali drugače vezan na hribovski svet: od gorskih kmetij do gozdarstva in lovstva. Z razvojem industrije in rudarstva je ta svet postal bolj drugotnega pomena.

RAZLIČNI POVODI ZA USTANOVITEV KLUBA

V novejšem času, ko človeku ostaja vse več prostega časa, ki ga porabi za svojo rekreacijo in zabavo, pa se v tej dolini vedno več ljudi zopet zateka v naravo, planine. Naravne možnosti, ki jih ima okolica Mežiške doline, se ponujajo kar same po sebi. Zato ne preseneča, da so stare tradicije v zadnjem času zelo oživele in je v hribih videti vse več ljudi: na krajših sprehodih, izletih, težjih turah, na brezpotjih, v stenah. Zaradi boljših cestnih komunikacij in avtomobila v vsaki hiši so koroške gore postale dostopne vsem v enem dnevu, brez posebne organizacije. Zato jih ljudje obiskujejo individualno in niso več potrebni organizirani izleti. Pred nekaj desetletji pa so planinci tudi v bližnje koroške gore hodili organizirano.

Da bi to individualnost bolj povezali, je bil en povod. Bilo pa je seveda še več drugih (predvsem ta, da se Korošci pomerijo sami s sabo in tudi z drugimi, kaj zmorejo), da smo ustanovili KLUB 24 in ga poimenovali: največji koroški hribovski izziv. Konkretna ideja pa je nastala pravzaprav čisto slučajno. Ko smo nekoč trije stali na vrhu Pece, v čudovitem spomladanskem dnevu, in opazovali koroško krajino, je padla prva ideja, ali se bi le dalo ves ta svet obhoditi v enem zamahu, ali bi se ga dalo v 24 urah, je bila druga ideja.

Informativna tabla o Klubu 24
v središču Črne

(Foto: A. Č.)

Kar hitro so bila izdelana pravila in predstavitev kluba je bila že v juniju 2000. Zaradi promocije koroškega hribovstva so klub podprli in ustanovili Občina Črna, Planinsko društvo Črna in hotel Krnes Črna.

NA PET VRHOV VSAJ V 24 URAH

Bistvo kluba je, da brez vsakih formalnosti in obveznosti združuje v svojih vrstah vse, ki so v skladu s pravili in v predpisanem času prehodili pot KLUBA 24. Edina neobvezna obveza članov je, da se vsako prvo soboto v decembru ob 18. uri brez vabil zberejo v hotelu Krnes. Na tem srečanju, ki pomeni predvsem druženje, se sprejmejo tudi novi člani, ki so v tekočem letu opravili s potjo Kluba 24.

Pot Kluba 24 je sestavljena tako, da poveže vse glavne koroške gore: Uršljo goro, Smrekovec, Raduho, Olševo in Peco. Začetek in konec poti je v Črni. Pot je treba premagati v enem zamahu, brez uporabe kakršnihkoli pripomočkov (razen pohodnih palic) in brez fizične pomoči drugih oseb. Pot se ne meri, ne postavljajo in iščejo se rekordi, edino merilo je, da se prehodi v 24 urah.

Bistvena posebnost Kluba 24 je, da je zgrajen izključno na gorniški etiki. Med potjo ni namreč nobenih kontrol; kdor reče, da je s potjo opravil v 24 urah, postane član kluba. Če se je zlagal, se je zlagal izključno sam sebi in svoji vesti. Od tega, da pa je sprejet v članstvo, tako ali tako nima nobene materialne koristi, niti kakšne posebne slave. Klub 24 torej nima športnih ambicij.

In zakaj je potem klub sploh ustanovljen? Zaradi čistega gorništva, zaradi izziva posameznika s hribi, zaradi preverjanja lastne vzdržljivosti, zaradi preizkusa

lastne volje. In vse to je na tej poti postavljeno v meje možnega in sprejemljivega – a izključno za tiste, ki dobro obvladujejo svoje telo in duha. Predvsem duha: takrat ko si že 18 ali več ur na poti in se moraš od Kumra povzpeti na vrh Pece, kar je za nekatere dovolj za celodnevni izlet.

V PRVEM LETU ŽE 18 ČLANOV

Klub se je v lanskem letu v celoti potrdil: pot je prehodilo 18 posameznikov, ki so decembra lani postali njegovi prvi člani. Med njimi je najmlajši star manj kot 18 let in najstarejši več kot 60 let. Med njimi žal ni (še ni!) nobene ženske.

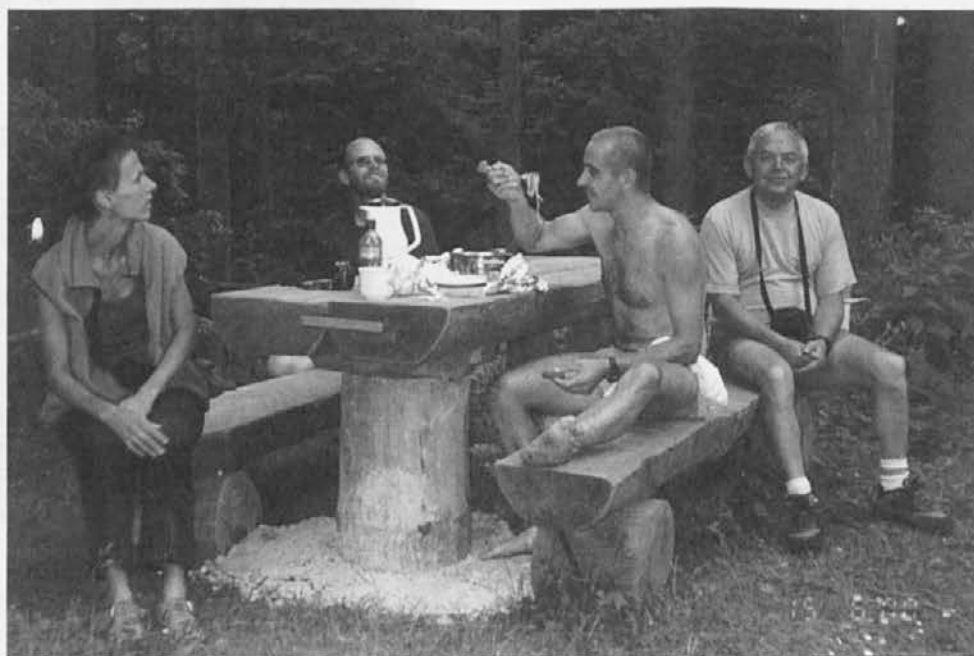
KLUB 24 – največji koroški hribovski izziv je tako zaživel in letos ter naslednja leta čaka na nove izzivalce. Izzivalce, ki bodo v svoji preizkušnji povezali svoje telo in voljo z izzivi in lepotami koroških hribov.

Vsi, ki so doslej poizkušali in uspeli, so bili vidno navdušeni in zadovoljni. Zato bo zapis o klubu najbolje zaključiti z njihovimi izjavami:

– **Bilo je hudo dolgo.** – Na vrhu Olševe sem sredi belega dne videl zvezde. – Tako izpit še nisem bil nikoli v življenju. – Prava adrenalinska avantura. – A sedaj pa še z vrha Pece v Črno? – Ko je zahajalo sonce, sem mislil, da je konec sveta. – Nog že tako nekaj ur ne čutim. – Če bi vedel, kaj me čaka, ne bi šel, a sedaj pa ne bom odnehal. – Mislim, da mi bo to ostalo večno v spominu. – Ja, to je nekaj najbolj razburljivega v mojem življenju. – Preklete sranje! – Mater sem ponosen sam nase! – Kdo pravi, da je Koroška majhna dežela?!

Prvi član Kluba 24 – Alfonz Prevorčič – se je na Bukovnikovem sedlu izdatno okrepčal.

(Foto: arhiv Kluba 24)

LEPO JE NA RADUHI

Besedilo in fotografiji: **Milan Vošank**

PLATE

... v lepem plezanju slediš zajedu dobra dva raztežaja do končnega previsa. Tako govore besede iz plezalnih vodnikov, tako sem nosil nekaj vzponov pred "davnimi leti" preko Smeri čez plošče ali Plate v severni steni Male Raduhe v svojih spominih; in tako je sedaj bilo.

Na stojišču sredi velike strme zajedu je daleč spodaj ostajal Andrej, popuščajoč vrvi do mene, ko sem se počasi vzpenjal pod to ključno mesto smeri. Gladkim platem sem se umikal v široko poč v kotu zajedu na levi, dokler me stena in nekaj starih klinov niso sami zapeljali nazaj na desno, prav pod tisti končno izstopni previs. Vedel sem: treba se je povzpeti še meter, dva po razčlembah naravnost, nato pa že preiti levo prek navpične plati do široke in globoke poč tam zadaj.

Vpnem vrv v zadnji klin in takoj zaplezam. Kar težavno je, še rahlo previsno, toda oprimki so dobri. In sedaj: tisti prehod v levo! Poskusim, ali nekaj, kot da mi manjka. Edini stari varovalni klin v plati je prekleto oddaljen. Preveč. Toliko, da poti do njega kar ne znam prav najti, da ne upam, nevarovan nad praznino, preveč tvegati. Tako zastanem za minuto, dve, nakar v hipu spoznam: takoj moram splezati nazaj do mesta, kjer sem zadnjič vpel vrv v klin, dokler je še kaj moči v rokah. Spomin mi razločno pove: tam v navpični plati sta bila svojčas vodoravno zabita dva klina, pa desnega ni več!

Andreju zavpijem: "Nekaj je tu zgoraj narobe!" In ga še pokličem, da se povzpne do mene. Bolje bo tako, ko je vrv že preveč razpeta med klini sem in tja, trenje bi bilo prehudo, preden spet krenem v plat.

Urediva dobro stojišče, še enkrat skupaj preučiva nadaljnjo pot; nato zaplezam. Spet najprej v razčlemba naravnost. Poč hvaležno sprejme zatič, počutje nad prepadno globino si takoj izboljšam. Ampak sedaj moram vendarle v levo. Tisti manjkajoči desni klin?! Ne oklevam. Že izberem za pasom ploščato železo za vodoravno razpoko. Vponka poveže vrv in klin, hitim naprej. Božajoče poiščem po gladki steni, dokler prsti ne zatipajo drobnih razčlemb ter se jih trdno oklenejo. Preprijem in že levica ponese vponko proti tistemu dobremu staremu in rjavemu, še preostalemu klinu. Še vrv, še se za trenutek počitka oklenem trdnega železa,

naj mi bo oproščeno, prostemu plezalcu, ter že so tu ostri robovi široke poč. Ne znam se več ustavljati, kar "nese" me naprej po skalah. Kot da sem jezen nase in na steno. Ti preklemana plat spodaj, kako si mi hotela povzročati nenadne, povsem nepričakovane težave! Hotela že, ampak naša plezalska tehnika ..., plezalci pač moramo biti tudi "zvito" iznajdljivi. Zato naj tisti klin, ki sem ga zabil, kar ostane tam, marsikdo ga je že pogrešal, in še marsikomu bo izboljšal počutje nad prepadi raduške stene!

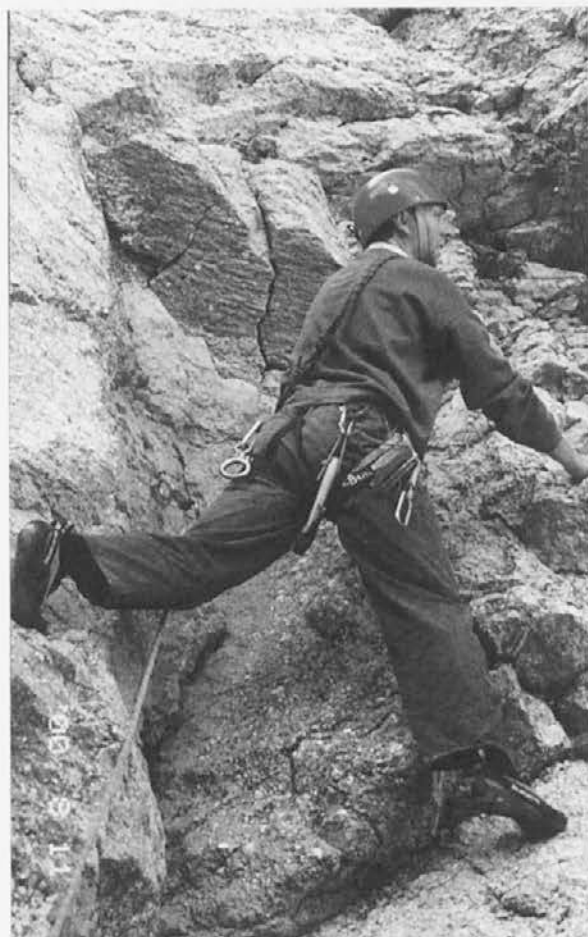
Govoriti o Raduhi, o stenah nad planino Grohot, saj to so že moje mnoge stare zgodbe. Ali ravno zato imajo te pripovedi svojo patino v spominih. Kako sem v raduški steni doživljal svoj prvi veliki vzpon. In to v pravi, ostri zimi, ko so me v februarju peljali čez zametene, poledenele Vetrne police. Do tedaj sem gore poznal le s planinskih poti, plezanje pa z nizkih skal za vadbo. Do tedaj, da, sedaj pa se je pred mano odpirala nova podoba nekega drugačnega življenja. Alpinizma. Tu so bile gore drugače, tu so bili ljudje z gora ... Besedo in pojem prijateljstvo sem zaznal v nekem drugem zvenu.

Napol hipijsko življenje, ki sem ga do tedaj skušal živeti (nikdar pa prav ne zmoget, še najbolj morebiti z dolgimi lasmi in s poslušanjem rokofske glasbe, ko mi je kmečkemu fantu bilo vse le preveč izumetničeno, nenaravno, neiskreno, potvorjeno v oblakih kajenja in alkohola ...), sem v hipu zavrgel zaradi novih vrednot.

Raduha je na tej moji življenjski poti postala nekaj mejnik, gora, kamor se vračaš kot k dobri stari znanki in prijateljici. In te moje pripovedi z Raduhe, o čem naj govore, ako ne o tolikih težavnih plezanjih v teh ostenjih od skromnega Laneža do Male, Srednje in nad vse mogočne Velike Raduhe. O dveh lepih prvenstvenih smereh, trdih zimskih preizkušnjah in samotnih skalnih pohajkovanjih. Zatorej, kot vsi koroški alpinisti, sem tudi sam na to goro prav čustveno navezan. Vendar je naša – "last"!

Raduha pa kakopak ni samo stena, so tudi prijazne poti, kjer pod Lanežem in še bolj v brezpotjih Velike Raduhe še doživiš gorsko prvinskost, samoto, "kjer tišina šepeta". Raduha je tudi prijazna zelena planina Grohot, kjer so naše plezalske zgodbe doživljale svoje uvode in nadaljevanja. Dve bajti, staro planinsko kočo in pastirsko brunarico, je tam odnesel snežni plaz. Tedaj sem zapisal: Kakor za vse grehe, ki so se tod dogajali.

Zgoraj se mi je zapisalo: Raduha, gora, kamor se vračaš! Moram se vračati, pa naj me je pot življenja še tako zapeljala tja v deželo ob Cerkniškem jezeru. Pa saj vem, mnogi iz naše hribovske družbe tistih lepih let mladosti (no ja, tudi "norih", seveda!) še znamo na to pot do Bukovnika, ko se pred tabo rzpre nepozabna slika širokega zidovja naše gore.

**Avtor prispevka v izstopnem raztežaju
Smeri ZZ**

Z Andrejem sva že nekaj let gojila misel o skupnem plezanju v severni steni Male Raduhe. Dolgo se že poznavata, prijateljujeta, vendar, razen v športnih smereh Paklenice, še nisva razvila plezalne vrvi pod veliko steno.

Predlagal sem plezanje v Platah, tej že kar popularni klasiki Raduhe, ki kot najizrazitejša zajeda preseka steno v njeni sredini in ponuja v svojem osrednjem delu strmo plezanje četrte do pete težavnostne stopnje v dobri skali. V Platah sem doživljal obupno vzpenjanje v zimskih razmerah, toda kolikokrat sem se veselil teh skalnih strmin v toplih poletnih mesecih. Zatorej, po letih vračanja v raduško ostenje, kam vendar ...

Andrej vodi v steno z leve, po dolgih policah lažjega pečevja, kjer pa je svet odprt in prepaden, tudi krušljiv, zato ne hitiva, lepo se varujeva, vesela vsakega najdenega klina. Dokler nisva tam, v veliki lopi, že kar podzemni jami levo od vpadnice osrednje zajede najine smeri.

Rosno jutro, polno bleščečih svetlob v prvem soncu, se je naredilo v lep poletni dan. Planina Grohot je zaživela svoj nedeljski utrip, oglašča se živina in planinci na stezah; in v steni nisva sama, več plezalskih navez že išče svoje poti v strma pečevja.

Za mene, pravzaprav za oba z Andrejem, je ta julijska nedelja že kar kakor prazničen dan. Srečanje s steno Raduhe, to staro znanko, to pač zadnja leta ni več kar naprej, to pač je dan, na katerega se je tako dolgo čakalo.

Vse mi je še poznano, domače skorajda, ko stopim na čelo naveze, ko iz lope iščem prehod v zajedo, vedoč, sedaj bo šlo zares, s težavnim mestom že kar na začetku. Potipam po nekoliko previsnem ozkem kaminčku, vponka in vrv hlastneta v klin, zavitim se nad globino do ploščate desne stene zajede. Spodaj še čutim pogled prijatelja, še nekaj rečeva, potem sem prepuščen svoji igri. Poličke, počti, ostri robovi mi kažejo pot. Ej, moje dobre stare Plate, pa smo se spet našli. Tvoja skala je večna, morda so se ti težki rjavi klini v razpokah nekaj razmajali, so ti ujme oklestile in razrahljale kakšen rob ..., kaj pa jaz. Kaj pa mi, tvoji obiskovalci? Nas čas pač bolj neusmiljeno zaznamuje. Morda oblička telesa bolj kot dušo, ta bi pač kar večno ostala poskočna.

Velik svetleč klin z obročkom sredi zajede je ravno pravšen za stojišče. Nato gledam Andreja, njegova iskanja po steni, pogled pa mi uhaja tja čez na obsijane travnike v bregovih Koprivne, na grebene Olševe in Pece. Stare slike, pa nikoli nagledane!

Naprej plezam po plateg zajede, dokler pod izstopnim previsom le ne moram prestopiti v široko poč, nad katero se je dogajalo tisto, opisano v začetku te zgodbe. In se končalo na zgornji polici. Kjer se zdi, da stena kar visi navzven, da se ti pogled neovirano spusti vse do steze na melišču. Kjer sem že "ohladi svojo jezo", saj, nenazadnje, zajedo Plat sva prav lepo preplezala tudi s "preklemano" izstopno platjo.

Seveda ne več v slogu najhitrejših, ali, mar ni v alpinizmu v ospredju doživetje in čutenje. Zatorej se raje veseliva. Tako pravi tudi Andrej, ko se nasmejan pritipa izza vogala. In odhiti naprej. Pot iz stene ga bo vodila mimo stolpiča ob strmem razu do lahko prehodnega vršnega skrotja. Počakal me bo pri spodmolu "knežjega kamna".

Na soncu, na robu sredi rušja so strmine stene za nama. Pozdraviva se z navezo, ki je plezala v smeri Desno od Plat. Andrej hiti s pospravljanjem opreme, sam le zamišljeno zrem tja čez na zelene bregove Smrekovca in že kar daljno kopico Uršlje gore. Del poti na gori se končuje, preplezala sva steno. Soplezalec je redkobeseden, mudi se mu z gore, nočem ga spraševati o občutkih po vzponu. Saj še svoje šele urejam!

Še bi posedel na topli travi, se oziral za razgledi, v oblake in v sonce, govoril in bil tiho, vendar odhajava. Nova zgodba z Raduhe se bo kmalu končala. Kdaj ponovno takole v steno, se sprašujem na poti pod Malo Raduho, ko je vsa stena, ko so najine Plate spet pred nama kakor na velikem platnu. Kdaj spet? V

svojih neugnano lepih letih alpinistične mladosti sem pogosto že na vrhu stene iskal za novimi gorami. Me je ta duh silnih hotenj že zapustil? Najbrž povsem pa že še ne! Ko si rad porečem: Da bo le zdravja, pa bo še veselja!

Pri koči na Grohotu z Andrejem bratsko skupaj spijska steklenico piva. Stena Raduhe se sonči, prijateljska družba je razpoložena glasna in sedaj mi soplezalec zaupa, da ga je vzpon preko Plat toliko razveselil ter spet prebudil alpinista v njem, da se bo kmalu ponovno podal v steno. V bližnjo Smer ZZ. Veselim se z njim in v ZZ-ju, tej najbolj "štirici" Raduhe, mu bom nedvomno moral slediti. Duh hotenja po gorah, da, še je tu!

SMER ZZ

Le še izstopna stena: navpično čez plat in levo pod previsom do zadnjih razčlenjenih skal pod rušnatim grebenom. Lepa trdna pečina z ozkimi počmi in poličkami, trije varovalni klini, prava štiri plus. Počasi, kot da bi hotel še podaljšati to plezalsko igro, poiščem čez to steno, potem pa se zgoraj privežem za močne rušnate veje ter stečem nazaj na greben. Spodaj na skalnem razu se že pripravlja moj soplezalec Adrian (najprej mora pospraviti vse fotoaparate in kamero, najin vzpon po ZZ-ju v Raduhi bo res dokumentiran!), iz mene pa se utrgajo dol na planino Grohot kriki vriskanja in petja ob veselem zadoščenju nad uspelim vzponom. Po poti pod steno Male Raduhe se počasi vzpenjajo najini ženi in najine hčerke. Srečali se bomo kasneje na Durcah in skupno odšli proti vrhu Raduhe. Tudi zato sva z Adrianom vstala s prvo svetlobo, da bi ja imela dovolj časa zase, za varno in lepo plezanje. Pred odhodom pa še trdno zaprla polkna našega bivališča v sobi AO Ravne kočje na Grohotu, hotoč omogočiti dekletom čim mirnejši ter daljši jutranji sen. In res so tako "zaprete v temi" krepko "potegnile" v dopoldanske ure. Zaman je bilo vse moje vriskanje v steni!

Medtem izpleza še Adrian in v nahrbtniku poišče mobilni telefon, da spodbudno pokličeva medtem že nekaj zasedene v senci macesnov, kot bi že omagale ali pa se zbale vročega sonca na meliščih pod steno. Sedaj jih bo treba pa še čakati!

Smer ZZ v severni steni Male Raduhe, tako poimenovano po prvoplezalcema bratoma Zagorec, sem vedno rad plezal. To je prava klasična štirica, vseskozi strma, že kar navpična z nekaj zahtevnejšimi mesti in izpostavljeno prečnico. Tako štirje raztežaji, nato lažja polica in še izstopna stena. Ob zanesljivi skali za uplezane alpiniste zmeraj lepo plesanje nad prepadi.

Do Smeri ZZ in njenih bližnjih sosed v tem delu raduške stene: Edijevega stebra, Marjanove smeri, Stebra, Študentske in Zagorčeve smeri sem zmeraj čutil posebno spoštovanje. To so zanimivi naravni prehodi v pravem skalnatem zidu, primerljivi z onimi iz stebrov italijanskih Dolomitov, ki se začenjajo takorekoč z označene poti na Durce in kjer so običajno že prvi metri, ako ne že sam vstop, težavno in zahtevno plezanje.

Zadnja leta sem po Raduhi vse več samo planinril. S prijatelji in sam po samotnih brezpotjih Velike Raduhe in Laneža, s svojima Uršo in Ano po označenih poteh ter prek lažjih skal Srednje Raduhe. ... Ampak vseskozi sem vedel: čas povratka v pečevja nad planino Grohot bo prišel! Kolikokrat sem zastal na poti pod steno, pri vstopih v plezalne smeri ...

Po vzponu v Platah z Andrejem sva nekako že oba vedela, da se bo treba na Raduho vrniti še to poletje. V Smer ZZ. Dovolj bo po težavah, dovolj za veselje in spomine. Da, seveda, spomine, pa kakor že hočemo in slišimo – starih alpinistov!

Tiho je še na planini Grohot in tu pod steno Male Raduhe, nikjer še planincev in plezalcev, le nekje s pašnikov se oglašajo pritajeno zvončkljanje, ko se z Adrianom ob vstopu v ZZ napravljata za plezanje. Svetloba rane zore je posegla šele tja do južnih bregov v dolini Koprivne, Olševe in Pece, najine skale pa so še v trdni hladni senci. Komorno vzdušje, ampak le na zunaj, v sebi sem tako vesel. Spet na poti na drago mi goro, v steno ...

Adrian se gre še malo snemalca, motivov je res obilo, potem pa se oprimeva skale. Zaplezam v razčlenjene široke zajede. Tesnobnost pričakovanja in začetna nerodna neokretnost v prvih metrih kmalu mineta. Previdno in počasi iščem po skali, oprezam za varovalnimi klini, predan zaverovanosti plezalca. Tako do gruščnate police, ko pokličem za sabo prijatelja.

Enakomerno povzgam vrv. Spodaj na Grohotu je nemirna živina, v skalah bližnjega Laneža pojejo ptice, skozme pa kot podobe iz filma polete ti spomini. Kolikokrat sem v stenah Raduhe takole zastal na stojiščih, zazrt v zelena pobočja planin naokoli. Kolikokrat sem začutil to radost v sebi: Lepo je na Raduhi! Kjer se iznad gozdov in pašnikov, iznad zadnjih viharnih macesnov, balvanskih skal ter melišč dvignejo zidovi ostenij do rušnatih robov. Barvita domačnost, zajeta med prevladujočo ter pomirjujočo zeleno in resnobno sivino skalovja. Vse kot prijazna, vsebinsko in motivno lepo zaokrožena slika iz okvirja.

Z Adrianom se izmenjava na stojišču. Redkobeseden, kot vedno le vpraša in pove: "Če bo tako plezanje še naprej po smeri, bo pa res v redu?!"

S širokega stojišča nadaljujem plezanje v prečnico. To je nadvse drzno izpeljan prehod v Smeri ZZ. Zračno, izpostavljeno. Skoraj božajoče tipam in trdno

grabim po skali proti desni, dvema starima klinoma dodam v razpoko še zatič, do rjave votlinice. Povzpnem se še na poličko višje, kjer bo res pravi kraj za varovanje. Potem ugledam Adriana, njegov v dejanje zamaknjen pogled, roke, ki iščejo ...

Adrian je Medimurec, vinogradnik in sadjar, ki se iz tistih ravnin in gričev vedno znova rad ozira proti Pohorju in daljnim goram. Ko sem pri radovljiški Didakti izdal knjigo Na poteh med gorami, so mi mnogi pisali in telefonirali; in prišlo je še Adrianovo pismo iz daljnega Čakovca. Knjigo je kupil v Mariboru, rad hodi v gore, pleza v plezališčih, tudi on ima dve hčerki in še, v prostem času se ukvarja s slikarstvom. Zagledal sem se v njegove na fotografijah dodane reprodukcije. Izvirno, vse v modro-belem: gore in lepe ženske! Da, nedvomno, veliko imava skupnega. Na koncu pisma je izrazil še željo o plezanju v gorah, pa sva šla, spoznavno, v greben Zeleniških špic. Najino poznanstvo sva kasneje prenesla še na svoji družini. Oni k nam, mi k njim. Na obisku v Međimurju mi ni pokazal le vinogradov in sadovnjakov, ampak tudi plezališče Pokojca. Kjer v gladki peščeni skali z drobnimi luknjicami kar nisem znal prav plezati.

ZZ v Raduhi je Adrianu prva velika smer v gorah. Sedaj na drugem stojišču ga povabim, da pleza naprej. Pa se obotavlja, klini so kar daleč narazen ter razmetani sem in tja, lahko bi se med iskanjem poteka smeri še "izgubil". V plezališčih je pač vse drugače, smeri so speljane bolj naravnost, več je varovalnega železja ... Tako je, če plezaš v gorah s športnim plezalcem, se pohecava in nasmejeva, ko že nadaljujem vzpenjanje levo navzgor pod kamin. Pokončnost stene kar traja in tu je še previsna stopnja. Ampak meni je bilo vedno lepo plezati v takem "zidu", dobri četrti težavnostni stopnji z dovolj trdne skale in zanesljivimi oporami.

Iz težjega dela smeri bova izstopila po desni, po zajedi. Klinu na stojišču dodam še svojega, nato pa v ploščo. Tipam po trdni skali, počasi se dvigujem pod previsno zaporo, kjer me smer po lepih razčlembah kar sama vodi na levo, proti travnati polici. Poiščem stojišče in pokličem prijatelja.

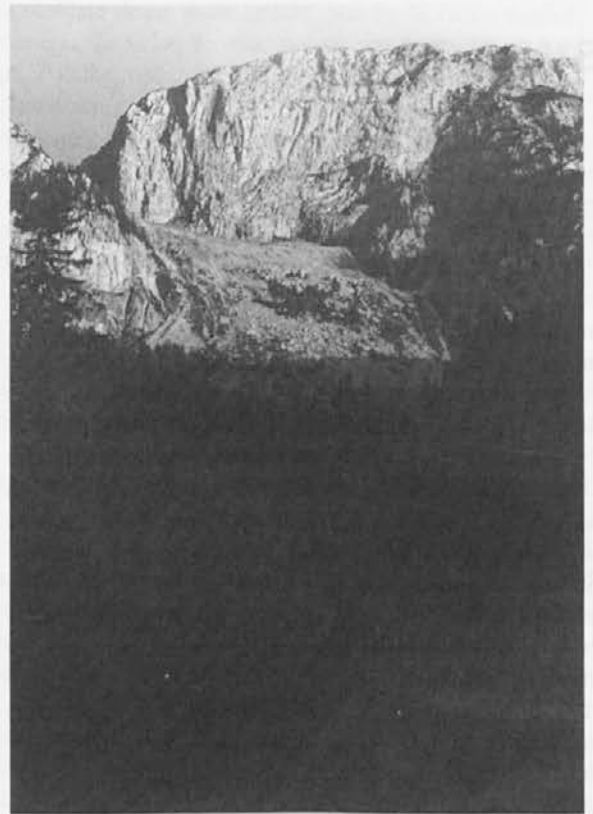
Vrv teče, oddahne si, osrednji del stene je za nama. Lepo je šlo, tekoče in brez zapletov. Ko je bilo treba sem in tja res malo poiskati po steni za prehodi, pomisliti, preudariti naslednji korak ... Ja, saj pravim, nismo več tako mladi in hitri kot nekdanj, plezamo pa še zmeraj radi.

Kako sem v sebi vesel tega, kot Adrian, ki se mi vidno zadovoljen in razgovorjen pridruži na polici.

Spodaj pa je zelena planina Grohot že vsa prebujena in živahna. Okolica je kot zalita s premočno svetlobo, barve so svetle in polne. Kaj pa najine ženske, so že odprle polkno in videle, da je že dolgo dan, ter krenile na pot? Nama naproti. Nekam mirno je še tam pred kočo, se delava vidno zaskrbljena s prijateljem.

Po gruščnati polici previdno iščem proti skalnemu grebenu in izstopni steni na levi.

(Še ne mesec kasneje sem z Marjanom spet preplezal Smer ZZ. Prijatelj Miha naju je povabil na srečanje alpinistov na Grohotu, k akciji iskanja starih, redko plezanih smeri za potrebe plezalnega vodnika v nastajanju. Pa je bilo od naju bolj malo koristi. V tistih, nadvse nevarnih, krušljivih in travnatih skalah se nisva počutila najbolje. In ker sva že prišla tako daleč, pa še da Marjan spozna "pravo skalo" Raduhe, sva se po "odisejadi" po sledih alpinističnih pionirjev Raduhe podala v ZZ. Tudi v preteklosti se mi je dogajalo, da sem prenekatero smer tod preplezal večkrat letno.

Pred večerom na Grohotu: spodaj na planini že mrak, severna stena Male Raduhe pa še vsa v zadnjem soncu.

Je bila pa v prvem raztežaju ZZ-ja tokrat zame kaj komično nerodna situacija. Ravno tedaj je med potjo na Durce tam zastala večja skupina planincev. Nato so do mene v steni prihajale besede: "Kaj se zgodi, če plezalec – pade?" Koliko "učenih" misli, mene pa je za nekaj časa kar kot prikovanega zaustavilo v navpičnici. In šele, ko sem imel za sabo vrv, vpeto v dva, tri kline, ter sem se pomaknil za parobek, mi je plezanje spet sproščeno steklo. Potem sem na vse pozabil in naprej je bilo lepo. Spet sem vriskal!

SLOVENSKA HIMALAJSKA ODPRAVA ANNAPURNA III

Le delno uresničene sanje

Besedilo in fotografije: Tadej Zorman

Vse skupaj se je začelo lanskega novembra. Sanje o Himalaji so se začele uresničevati, čas za odhod je bil vse bližje, a hkrati tako daleč. Najtežja naloga – nabiranje denarja – me je vedno bolj spravljala ob živce. Brez prijateljev, sponzorjev in predvsem mojih staršev bi vse ostalo le pri sanjah. Veliko je bilo neizpoljenih obljub, so se pa našli ljudje, ki so bili pripravljeni vreči nekaj v tako ali tako vedno prazno malho.

Zastavljeni cilj – preplezati še 'deviško' južno steno Annapurne III in kot prvi Slovenci osvojiti njen vrh – ni bil od muh. Niti približno pa v teh dveh mesecih nisem pričakoval tolikšnega napora.

Na pot smo krenili v dveh skupinah. Prvo so sestavljali Blaž Navršnik (AO Tam), Niko Šumnik (AO Tam) in Jernej Sinkovič (AO Celje). Njihova naloga je bila urediti vse formalnosti v Kathmanduju, zato smo po prihodu druge skupine lahko takoj odšli pod goro.

Boris Strmšek (AAO Kozjak), Boris Lorenčič (AAO Kozjak), Samo Žnidaršič (AO Tam), Sandi Kelnerič (AO Ptuj), Dušan Rauter (AAO Kozjak), Mitja Plohl (AO Tam) in Tadej Zorman (AAO Kozjak) smo v Kathmandu prispeli teden dni za prvimi, ostali v mestu le dva dni ter nato krenili proti gori.

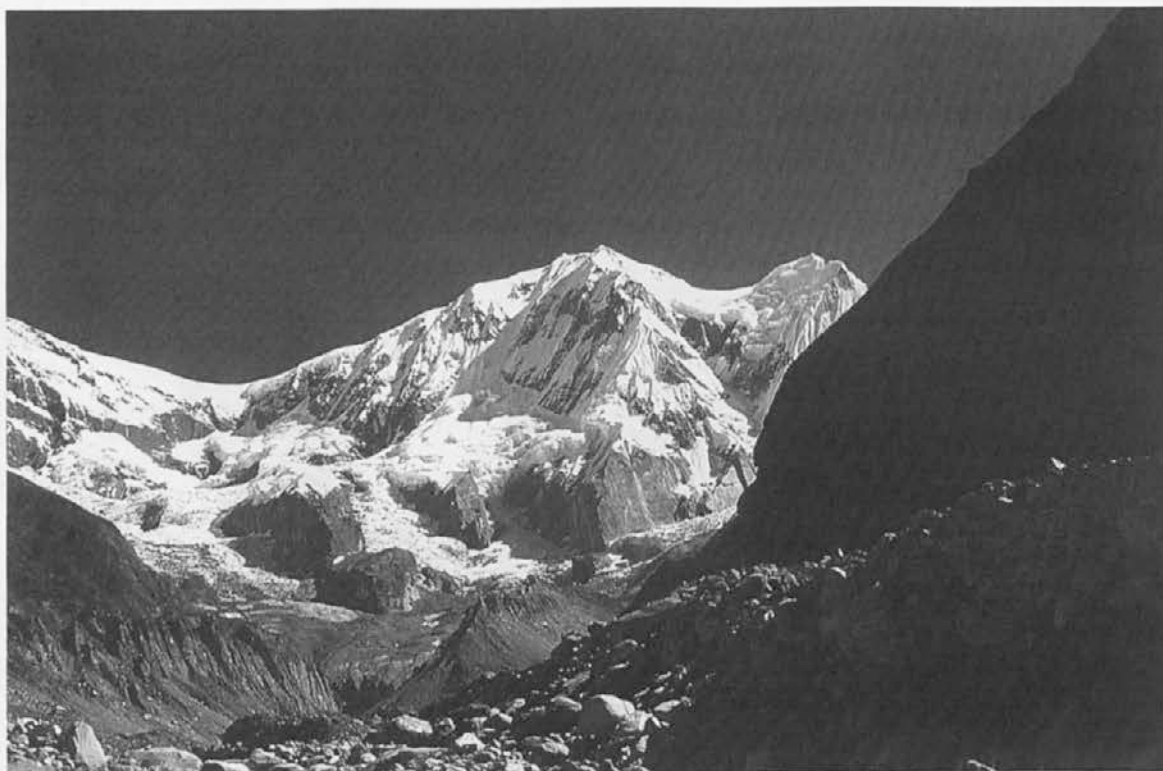
Pot nas je vodila z avtobusom do Biretantija, nato pa peš preko riževih polj, mimo slapov ledeniških rek in do baze pod Annapurno III. Po štirih dneh hoje smo prišli do mesta, kjer so imeli

Dušan Rauter v steni pod drugim taborom

alpinisti bazo že leta 1994, vendar so morali zaradi nesreče Bena Dolinška odpravo prekiniti. Sprva smo nameravali bazo prestaviti na višino 4500 m, vendar smo se zaradi težav z nosači in razbitega ledenika nastanili na stari lokaciji. Ker sem ob prečkanju ledeniške reke in zaradi pomoči nosačem pri transportu čez skalno stopnjo staknil prehlad, zbolel pa sem tudi za višinsko boleznijo in pljučnim edemom, sem se

raztežajev z zahtevnostjo do zgornje šeste stopnje in sestopili v T1, naslednji dan pa smo se otovorjeni s 30-kilogramskimi nahrbtniki podali v steno, odločeni, da jo preplezamo in na višini 6000 m postavimo drugi tabor (T2). Po preplezanih 200 m skale nas je ujela snežna nevihta, mimo nas je padalo kamenje, pritisnil je hud mraz. Jernej in Niko sta takoj sestopila, z Olsnom sva še vztrajala. Nevihta se je še okrepila

Anapurna III iz baznega tabora

moral vrniti v dolino. Po poti, ki smo jo drugače opravili v uri, so me fantje transportirali šest ur in me na koncu skoraj na hrbtih spravili do prvih lodžev, kjer so me dobili v roke domačini s svojimi zvarki. Okreval se skoraj cel teden. Tiste dni je pod goro potekala tudi posvetitev baze.

Fantje so se medtem že pridno vzpenjali in se aklimatizirali, jaz pa sem vsak dan s pestjo antibiotikov v roki taval okoli baze in pridno fotografiral. Sandi, Strmina in Lori so postavili prvi tabor (T1) na višini 5150 m in se že lotili stene, medtem ko so drugi nosili hrano in "fikse" (fiksne vrvi, op. ur.) na hrib. Končno sem dobil priložnost tudi jaz. Moje zdravstveno stanje se je toliko popravilo, da sem lahko poskusil. Sprva sem želel samo do T1, vendar sem se počutil dobro, zato sem se pridružil Jerneju, Niku in Olsnu v steni. Prvi dan smo preplezali pet

in z razbito čelado in veliko sreče sva si uredila bivak v skalni luknji, podobni manjši omari. Snežilo pa je še kar naprej ...

Pričakalo naju je sončno jutro in 30 centimetrov snega. Hitro sva se odpravila naprej, toda vreme se je spet pokvarilo, zato nama ni preostalo drugega, kot da pustiva opremo pritrjeno na snežne sablje (Snežna sablja je vrsta snežnega klina, ki se uporablja za izdelavo sidrišč in fiksiranje šotorov, op. ur.) in sestopiva v dolino. Bazo sva dosegla naslednji dan popolnoma izmučena.

Sledilo je čakanje v bazi ter priprava na naslednji naskok. Ker je Olson staknil omrzline, sem ostal brez soplezalca. Medtem so Lori, Niko in Jernej postavili tretji tabor (T3) in sestopili v dolino. Vse je bilo pripravljeno za naskok na vrh. Še zadnji stiski rok prijateljev in udarci po

ramenih, postanek pri oltarju ter dolga pot, ki nas je čakala v naslednjih dneh. Spet smo bili trije. Tokrat sem se pridružil Strmini in Dolfu. Vse je teklo gladko do T3, ki smo ga dosegli že ob treh popoldne. Nato pa se je razbesnel vihar, ki je pometal z nami kot s kakšnimi papirčki. Celo noč nismo zatisnili oči, saj smo se bali, da nas bo odpihnilo skoraj dva kilometra nižje. Bilo je tudi izjemno mrzlo, za nameček pa je zobobol načel Strmino. Veter se je kmalu umiril, mraz pa ni hotel popustiti. Vzpenjati smo se začeli šele ob osmih zjutraj, odločeni, da gremo proti vrhu. Dolfa se je obrnil že po dobri uri, saj ni več čutil prstov, s Strmino pa sva se sezuvala in masirala bele prste ter še vedno rinila naprej. Sledilo je težko plezanje v kombinirani steni, pomešano z dolgimi lednimi odstavki. Vsega ni in ni hotelo biti konec. Ura je bila že tri, s prijateljem pa sva še vedno plezala. Do vrha naju je ločil le še greben. Na robu stene, 6900 m visoko, sva se – popolnoma izmučena – odločila za povratek. Pot do vrha sva odprla naslednji navezi, sama pa sva skrito upala, da bova mogoče še lahko poskusila. Sestop je bil poglavje zase. V T3 sva prispela pozno ponoči in se zavalila v spalke. Naslednji dan pa naprej do baze. Ko sem prispel do prvih "fiksov", sem se

Tabor št. 3 na višini 6600 m

Tako izgleda plezanje 6900 m visoko

samo pripel nanje in zaspal za kakšno uro, šele nato sem zmožgal nadaljevati spust.

Sledili so dnevi slabega vremena, na gori je divjal veter, močno je snežilo. Naveza, ki je prišla naslednja na T3, je lahko ugotovila le, da od njega ni ostalo nič, razen kosa razcefrane plahte in snežne sablje. S tem je bila odprava končana, pospraviti je bilo treba še T2, ampak tudi od njega ni ostalo kaj dosti. Spet je začelo snežiti. Prišli so nosači in skupaj smo se odpravili proti domu. Zopet hoja med riževimi polji, vendar so bila že vsa požeta, pa vožnja z avtobusi, pakiranje opreme in končno dom.

Bilo je skoraj dva meseca norih naporov, boja za preživetje, tesnega prijateljstva. Dva meseca, ki sta se mi za vedno vtisnila v srce.

Pripis uredništva:

Člani slovenske himalajske odprave Annapurna III 2000 so si za cilj izbrali 7555 m visok vrh, na katerega se Slovenci doslej še niso povzpeli. Nanj so nameravali splezati po prvenstveni smeri v 2500 m visokem južnem ostenju gore. Smer je zahtevna tudi zato, ker je na veliki višini precej treba plezati v skali.

Odprava na Annapurno III (žal neuspešna) je sodila med najpomembnejše akcije slovenskega alpinizma v lanskem letu, za Korošce pa je pomembna tudi zato, ker se je je udeležil Tadej Zorman iz Mežice.

POPRAVEK

V Koroškem fužinarju št. 2/2000 je v članku Kovaške stiskalnice na Ravnah v letih 1950–2000 nekaj napačno zapisanih merskih enot: pravilno je kN (in ne KN), dB (ne db), v MN (ali pa v kp, ne pa v kg) pa je merjena sila stiskalnic (in ne njihova moč), medtem ko je tona enota za maso (ne za težo).

Za napake se opravičujemo.

Uredništvo

Koroški fužinar je ustanovila Železarna Ravne leta 1951. Ta številka je izšla s pomočjo objavljenih pokroviteljev. Izdal in založil jo je Fužinar Ravne, d. o. o., Koroška cesta 14, Ravne na Koroškem.

Uredništvo: glavna in odgovorna urednica mag. Andreja Čibron-Kodrin, tehnična urednica Jelka Jamšek. Lektoriranje: Miran Kodrin, prof.

Tel.: (02)-82-21-131, int. 6305 (urednica).

Faks: (02)-82-23-013.

Elektronski naslov: Andreja.Cibron@sz-metal.si

Naslov uredništva: Fužinar Ravne, d. o. o., Koroška cesta 14, 2390 Ravne na Koroškem.

Tisk: ZIP center, d. o. o., Ravne na Koroškem.

Na podlagi Zakona o davku na dodano vrednost (Ur. list RS, št. 89/98) sodi časopis med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8 %.

Ponatis prispevkov ni mogoč brez dovoljenja uredništva.

Fotografija na naslovnici:

Ob planinski poti na Uršljo goro stoji ob izviru mrzle studenčnice izrezljano leseno znamenje, delo **Stanka Lodranta**, ki mimoidoče spominja na ljudsko pripovedko o povodnem možu: nekdanje prebivalce na Gori, od tam pa se je z jezerom vred po naročilu sv. Uršule preselil na Poharce (po Vinku Möderndorferju).

Foto: A. Č.

Bralcem, sodelavcem,
pokroviteljem in vsem drugim
prijateljem Koroškega fužinarja
želimo prijetno branje.
Prihodnja številka izide
decembra.

V njej bomo obeležili
50-letnico izida prve
številke Koroškega fužinarja.

Uredništvo

KOS IN PARTNERJI

ODVETNIŠKA PISARNA O.P.-D.N.O.
Koroška cesta 14
SI-2390 Ravne na Koroškem

Odvetniki:
MIRAN KOS
SUZANA LEŠ
EMA KOTNIK
ERIKA NABERNIK

ZIP center d.o.o.

podjetje za proizvodnjo, storitve,
usposabljanje in zaposlovanje invalidov

Koroška cesta 14
2390 Ravne na Koroškem

- GRAFIČNA DEJAVNOST
tel.: 02 82 15 078
- LESARSKA DEJAVNOST
tel.: 02 82 15 730

SLO-MEC
Osojnikova 26
2250 PTUJ

POKROVITELJI

SLOVENSKE ŽELEZARNE
METAL • RAVNE d.o.o.

2390 Ravne na Koroškem • Slovenija

SŽ-OPREMA RAVNE

Pnevmatika, hidravlika, orodja in tehnološke linije d.o.o.
Koroška cesta 014, 2390 Ravne na Koroškem, Slovenija

SŽ-STROJI IN TEHNOLOŠKA OPREMA d.o.o.

RAVNE na Koroškem

Ravne na Koroškem • Slovenija

IKD, d.o.o.

Na šancah 80
2390 Ravne na Koroškem

SLOVENSKE ŽELEZARNE
NOŽI • RAVNE d.o.o.

2390 Ravne na Koroškem • Slovenija

**FOTO
STUDIO
OČEPEK**

Partizanska c. 2
2390 Ravne na Kor.
tel. 02 82 15606

ENERGETIKA
RAVNE d.o.o.

Koroška cesta 14
SI-2390 Ravne na Koroškem
Slovenija
Telefon: 02 / 82 21 131
Fax: 02 / 82 21 762

TRANSKOR
PREVOZI - SERVIS - TRGOVINA

SALUS®

2392 MEŽICA
Ob Meži 11
Tel.: 02 82 21 131
02 82 17 370
02 82 37 013
Fax: 02 82 21 764

**Varovanje oseb in
premoženja
Urejanje okolja**

VOgard
d.o.o.

Styria
Vzmeti

Styria Vzmeti d.o.o.
Koroška c. 14 - 2390 Ravne na Koroškem - Slovenia
Tel.: +386(0)2 287 691 - Fax: +386(0)2 82 20 793
E-mail: ravne@styriagroup.com

KOROŠKI
97,2 FM Radio
SLOVENJ GRADEC

